

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Jakub VELART

**Protichůdné cesty dekolonizace španělských území v Severní Africe:
politicko-geografická analýza**

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2019

Abstrakt

Cílem této diplomové práce je srovnání procesů dekolonizace a následujícího politicko-geografického vývoje komplexu španělských území v severozápadní Africe po roce 1950. Práce se zaměřuje na změny právního statutu jednotlivých území, na procesy jejich (re)integrace do Maroka a na mezinárodně-právní souvislosti, zejména v případě Západní Sahary.

Klíčové slova: Západní Sahara, Maroko, MINURSO, POLISARIO, nezávislost, Ceuta, Melilla, Cabo Juby, Rio de Oro, Ifni, Sakia al-Hamra, Tanger, SADR

Abstract

The aim of this thesis is to compare decolonisation processes and subsequent political-geographic development of the complex of the Spanish territories in northwest Africa after 1950. The thesis focuses on legal status changes of individual territories, on the processes of their (re)integration into Morocco and on the international legal context, especially in the case of Western Sahara.

Keywords: Western Sahara, Morocco, MINURSO, POLISARIO, independence, Ceuta, Melilla, Cabo Juby, Rio de Oro, Ifni, Sakia al-Hamra, Tanger, SADR

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Protichůdné cesty dekolonizace španělských území v Severní Africe: politicko-geografická analýza*“ vypracoval samostatně a veškeré použité prameny jsem uvedl v seznamu zdrojů a literatury.

V Olomouci dne:

.....

Podpis

Tímto bych rád poděkoval RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za jeho vstřícný přístup a cenné rady při psaní mé diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat celé své rodině, která při mně stála a byla mi po celou oporou po celou dobu studia.

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Bc. Jakub VELART**
Osobní číslo: **R180093**
Adresa: **Kateřinice 75, Kateřinice, 74258 Příbor, Česká republika**
Téma práce: **Protichůdné cesty dekolonizace španělských území v Severní Africe: politickogeografická analýza**
Téma práce anglicky: **Different Ways of Spanish possessions in North Africa Decolonization: political-geographical analysis**
Vedoucí práce: **RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.**
Katedra geografie

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je srovnání procesů dekolonizace a následujícího politicko-geografického vývoje komplexu španělských území v severozápadní Africe po roce 1950. Autor se zaměří na změny právního statutu jednotlivých území, na procesy jejich (re)integrace do Maroka a na mezinárodně-právní souvislosti, zejména v případě Západní Sahary.

Seznam doporučené literatury:

1) HOLT, Bella. Western Sahara, Sahrawi Arab Democratic Republic: Protracted Sahrawi displacement and Camping. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2017. ISBN 978-1542518116. 2) KROPÁČEK, Luboš. Islám a Západ: historická paměť a současná krize. Praha: Vyšehrad, 2002. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 80-7021-540-2. 3) MILLER, Susan Gilson. A history of modern Morocco. New York: Cambridge University Press, 2013. ISBN 9780521810708. 4) SPRINGEROVÁ, Pavlína, Michaela KUDYNOVÁ a Lenka POLCEROVÁ. Západní Sahara – zapomenutý konflikt. V Olomouci: Periplum, 2012. Studie a analýzy (Periplum). ISBN 978-80-86624-60-0.

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Podpis vedoucího pracoviště:

Datum:

Obsah

Seznam obrázků:	8
Seznam zkratk:	8
Úvod	10
1. Právní a geopolitické pojmy, geografické celky a mezinárodní instituce související s tematikou	12
1.1. Právní a geopolitické pojmy	12
1.2. Geografické celky, státy, území a pojmy	13
1.3. Mezinárodní instituce a prvky mezinárodního společenství	20
2. Kolonizace Afriky do 20. století.....	24
2.1. Kolonie a kolonialismus	24
2.2. Africké kolonie v 19. a 20. století	25
2.3. Berlínská konference	26
2.4. Španělská koloniální území v Africe.....	27
3. Dekolonizace a současný stav bývalých i současných španělských území v Africe	32
3.1. Protektorát Španělské Maroko	32
3.2. Autonomní španělská města Ceuta a Mellila.....	32
3.2.1. Ceuta	32
3.2.2. Mellila	32
3.2.3. Politický status Ceuty a Mellily ve španělské administrativě	33
3.2.4. Spor o území měst Ceuta a Mellila a současný stav sporu mezi Marokem a Španělskem v kontextu mezinárodně právním	33
3.3. Španělská Guinea	34
3.4. Španělská západní Afrika	35
4. Dekolonizace Západní Sahary bez vzniku mezinárodně uznávané správy na tomto území.....	40
4.1. Území Západní Sahary – správní otázky a geografické členění ve vztahu k současné situaci.....	40
4.1.1. Terminologie samostatnosti státu a práva národů na své sebeurčení v případě Západní Sahary...	40
4.1.2. Vývoj posledních let ovlivňující současný stav z pohledu mezinárodního práva.....	42
4.2. Západní Sahara po odchodu Španělů v roce 1976 až do klidu zbraní v roce 1991	43
4.2.1. Počátky konfliktu v roce 1976, Madridská dohoda a vznik SADR.....	43

4.2.2. Ozbrojený konflikt, stavba zdi a dohoda o vojenském příměří.....	44
4.2.3. Nekonečné spory o referendum a snahy o vyřešení konfliktu do roku 2011	46
4.2.4. Dopady Arabského jaro a uprchlická krize v letech 2011 až 2013	49
4.2.5. Kontroverzní akce a prohlášení Maroka, Fronty POLISARIO i OSN v druhé dekádě 21.století..	50
4.3. Období několika posledních let, přístup států k marockému návrhu autonomie Západní Sahary.....	55
4.3.1. Opětovný vstup Maroka do Africké Unie	55
4.3.2. Summit EU a AU v Abidžanu – administrativním centru Pobřeží slonoviny.....	56
4.3.3. Současní mediátoři OSN	57
4.3.4. Asociační dohoda o volném obchodu z roku 2000 a obchodní smlouvy o rybolovu a zemědělství mezi EU a Marockým královstvím z roku 2019	58
4.3.5. Rozhovory zainteresovaných stran pod patronátem OSN v Ženevě	61
4.3.6. Prodloužení mandátu mise MINURSO do října 2020	63
4.4. Faktory a současné vlivy ovlivňující budoucnost Západní Sahary.....	64
4.4.1. Geopolitické události a střety ovlivňující budoucnost Západní Sahary.....	64
4.4.2. Postoje světových zemí k zakotvení Západní Sahary do mezinárodního práva.....	67
4.4.3. Ekonomické a obchodní zájmy zainteresovaných států na území Západní Sahary.....	72
4.4.4. Situace v oblasti lidských práv a morálních postojů světa k stavu kvality života obyvatelstva Západní Sahary a lidí v uprchlických táborech.....	76
4.4.5. Dynamický vývoj mezinárodního světového dění a postupné odstavování konfliktu na okraj zájmů mezinárodního společenství.....	80
Závěr	81
Zdroje.....	85

Seznam obrázků:

Obrázek 1. Území Západní Sahary se současným stavem ovládaných území.....	14
Obrázek 2. Velké Maroko v představách marockých nacionalistů	16
Obrázek 3. Španělské koloniální území.....	17
Obrázek 4. Mapa Afrických kolonií v roce 1914.....	26
Obrázek 5. Španělská Sahara v roce 1901	29
Obrázek 6. Geografické schéma Ceuty a Melilly.....	31
Obrázek 7. Španělské území v Africe v roce 1956	36
Obrázek 8. Španělské území v roce 1959	37
Obrázek 9. Stavba Velké písečné zdi v etapách 1979-1987	45
Obrázek 10. Západní Sahara v roce 2014 a mise MINURSO.....	51
Obrázek 11. Uprchlícké tábory v alžírské oblasti v okolí města Tindufu	71
Obrázek 12. Světová naleziště fosfátů.....	74

Seznam zkratk:

AU – Africká unie

CoE – Council of Europe

CORCAS – Conseil royal consultatif pour les affaires sahariennes (Královská poradní rada pro západosaharské záležitosti)

ECOWAS – Západoafrické hospodářské unie

EHS – Evropské hospodářské společenství

ESD – Evropský soudní dvůr

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

EU – Evropská unie

EURATOM – Evropské společenství pro atomovou energii

ICJ – International Court of Justice

LAS – Liga arabských států

MINURSO – United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara (Mise OSN pro referendum v Západní Sahaře)

MMF – Mezinárodní měnový fond

MONUC - United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo

MUJAO - Hnutí za jednotu a džihád v Mali

NATO – Severoatlantická organizace

OAJ – Organizace Africké jednoty

OCP – Marocký fosfátový koncern

OSN – Organizace spojených národů

POLISARIO - Frente Popular de Liberación de Saguía el Hamra y Río de Oro (Fronta Polisario)

RB OSN – Rada bezpečnosti OSN

SADR – Saharská arabská demokratická republika

SAM – Magreb/Maghrebská unie/Svaz arabského Maghrebu

SPLA – Sahrawská lidová osvobozené armáda

UNHCR – Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

UNICEF - Dětský fond Organizace spojených národů

UNMAS – Mezinárodní organizace proti nášlapným minám

UNHCR – Úřad Vysokého zcněnce komisaře OSN pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees)

UNICEF – United Nations Children’s Fund

UNMAS – Mezinárodní organizace proti nášlapným minám

WFP – Světový potravinový fond

Úvod

Cílem této diplomové práce je srovnání procesů dekolonizace a následujícího politicko-geografického vývoje komplexu španělských území v severozápadní Africe po roce 1950. Práce se zaměřuje na změny právního statutu jednotlivých území, na procesy jejich (re)integrace do Maroka a na mezinárodně-právní souvislosti, zejména v případě Západní Sahary.

První případ předání země Španělskem je téměř ukázkové předání místním obyvatelům, národům a kmenům, tedy v plném souladu s mezinárodním právem a rezolucemi OSN. Jednalo se o bývalou kolonii Španělská Guinea a vznik samostatného státu Rovníková Guinea.

Druhým případem jsou marocká území předaná Španělskem Maroku pod mezinárodním i vnitřním tlakem. Toto probíhalo v 50. letech dvacátého století (protektorát Španělské Maroko) a v 60. letech předávání menších území v oblastech kolem města Ifni, předání proběhlo v souladu s největším počtem dekolonizačních procesů v Africe. Tedy po velkém mezinárodním tlaku, dále tlaku místních obyvatel i vnitřní španělské protikoloniální veřejnosti a bylo spojeno s menšími či většími konflikty někdy až ozbrojeného charakteru.

Zcela jistě pro nás jako Evropany patřící do společné Evropské unie je nejaktuálnější třetí případ a to příslušnost měst Ceuta a Mellila a přilehlých ostrůvků ke Španělskému království, zpočátku jako svobodných přístavů a později jako autonomních měst Španělska, i když geograficky přísluší k africkému kontinentu.

Čtvrtý případ je nejsložitější, nejkontroverznější a dosud nedořešený – je to vývoj v Západní Sahare, kde dvě země a jejich politické reprezentace dodnes, a asi ani další dlouhé roky, nejsou schopny ustanovit mezinárodně uznávanou vládu či správu nad tímto územím, i když španělští kolonizátoři tato území opustili už v roce 1976 a to v souladu s preferencemi OSN. Tuto situaci nevyřešil ani 15 letý ozbrojený konflikt mezi zúčastněnými stranami – Marockým královstvím a frontou POLISARIO a jí zřízenou Saharskou arabskou demokratickou republikou (SADR), ani téměř 30 let trvající diplomatické úsilí OSN podporované jeho misí MINURSO. Ve své práci se právě jako stěžejním bodem, zabývám současnou situací v Západní, a proto budou i mé závěry o vývoji na tomto území nejpodrobnější.

Práce klade důraz v analýze na současné a obecně většinově uznávané mezinárodně právní zakotvení těchto území, jejich institucionální správu ustavenou politickým vedením a tím i geografické zakotvení k vyšším celkům. Prioritou práce je území Západní Sahary, které patří mezi poslední území, kde se dekolonizace ještě nedokončila. Zároveň je to největší území na světě, které spadá do kategorie OSN jako nesamosprávné území.

Aby se daly vyslovit závěry, práce se pokusí přinést podrobné analýzy současného vývoje, událostí, vlivů, zájmů jednotlivých účastníků na tomto procesu, a to nejen v Africe, ale i ve celém světě. Analýze stavu území Západní Sahary bude zaměřena zejména na události posledních let a měsíců. Vzhledem k mnohaleté stagnaci tohoto konfliktu mohou změnu přinést jen současné události. Změny světového, afrického, alžírského

a marockého vývoje událostí jsou pro vyslovení odpovědí na základní otázky práce rozhodující. V tomto rozboru se pokusí najít odpověď vývoje těchto oblastí v budoucnosti. V současném rozpolceném a nesmiřitelném světě je hledání východiska pro Západní Saharu extrémně obtížné, ne-li nemožné. V dnešním světě, ale zpravidla vyhrávají silnější...

METODIKA PRÁCE

Z publikovaných zdrojů lze čerpat informace převážně z oficiálních webů OSN, MINURSO, velkých světových agentur jako Reuters, CNN, BBC, Al Jazeera, ale i dalších webů, zejména španělských a francouzských. Důležité je také posuzovat zdroje přímo z oblastí konfliktu a relativně je porovnávat, jedná se zejména o stránky Sahara press Service podporované frontou POLISARIO a na druhé straně Morocco on the move nebo Morocco world news podporované Marockou vládou. Taktéž je důležité zvažovat oficiální zprávy Arabské ligy, která jednoznačně podporuje nárok Maroka na území Západní Sahary.

Dalším zdrojem informací jsou nezávislé organizace, NGOs z oblasti lidských práv, které se zaměřují na uprchlické tábory v Tindufu. Zejména Amnesty International, Reportéři bez hranic atd.

Práce se snažila podchytit z metodického hlediska všechny aspekty nutné k popisu situace na těchto územích. Byla provedena analýza historického, národnostního, ekonomického a politického hlediska. Všechna tato hlediska mají svou váhu, ať větší nebo menší.

1. Právní a geopolitické pojmy, geografické celky a mezinárodní instituce související s tematikou

1.1. Právní a geopolitické pojmy

Samostatnost - samostatný stát – z hlediska všeobecně uznávaných principů mezinárodního práva se dané území s příslušným obyvatelstvem za stát pokládá po splnění několika základních konstitučních prvků, a to zejména stálé obyvatelstvo na stálém jasně vymezeném území s fungující vládou schopnou toto území kontrolovat. Dalším prvkem je schopnost reprezentace nebo vlády daného státu zajistit uznání státu jinými už existujícími státy z mezinárodněprávního hlediska.

Právo národů na sebeurčení – koncept národů na sebeurčení je stanoven v chartě OSN, jsou tři možnosti – nezávislost, integraci s jiným státem nebo svobodným sdružením s jiným státem (např. autonomie), a je spojená s udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Charta OSN pojem národ nedefinuje, ani nezaručuje samostatnost všem národům. V článku 1 se uvádí, že přátelské vztahy mezi národy musí být rozvíjeny na základě práva národů na sebeurčení a respektování lidských práv. Porušení nebo odepření těchto práv znamená hrozbu pro zájmy celého mezinárodního společenství. (Rychlík, 1995)

Uznání státu v mezinárodním právu je jednostranný právní akt, kdy jeden stát, který už je součástí mezinárodního práva uznává druhý stát za subjekt mezinárodního práva a zároveň vyslovuje vůli s ním navázat diplomatické vztahy. Problém s mezinárodním uznáním mají státy, které vzniknou jakoukoli formou agrese, naopak státy vznikající po rozhodnutí mezinárodně uznávaných soudních orgánů, čímž Mezinárodní soudní dvůr v Haagu (ICJ) bez pochyby je, a zároveň se hlásící k dodržování charty OSN mají širokou podporu. Nebo tedy mají mít, ale v dnešním rozděleném a ekonomickými giganty ovládaném světě mnohdy nemají.

Výkonná moc, vláda nebo jiný způsob právně-mocenského řízení území a obyvatelstva je soustava orgánů a institucí, která je schopna řídit, regulovat a případně si i podřídit společnost včetně všech osob z daného území. Podle mezinárodního práva to však nutně neznamená, že stát musí mít efektivní vládu bez absence výkonné moci.

Autonomie, autonomní území, autonomní město – Autonomie z řeckého autonomos – život dle vlastních pravidel - znamená, že jednotlivec nebo skupina lidí se řídí pravidly, které si sám určuje a dodržuje je. Politická autonomie pro dané území nebo město znamená určitý stupeň vlastní samosprávy na vlastním území a možnost vyhlášení vlastního zákonodárství, ale jen v místních nebo regionálních záležitostech. Toto je pak nějaký územně omezený útvar nebo celek spravovaný odlišně od nadřazeného celku s vyšším stupněm vlastní samosprávy. Toto území kromě vlastní zákonodárné moci může mít svou vládu nebo správu

a svůj zákonodárny sbor (sněm nebo i parlament). Autonomní území je vždy součástí unitárního státu. V jednom státě může existovat i více autonomních území s různým rozsahem autonomních pravomocí. (Ottův naučný slovník, 1890)

Kolonie – je závislé území, region, teritorium nebo město spravované jiným státem, s kterým území nemá společné hranice. Kolonie nemá vlastní nezávislou vládu a je vedena vládou koloniálního státu, který kolonii vytvořil nebo obsadil, prostřednictvím moci svěřeným úředníkům či místovládcům. (Ottův naučný slovník, 1890)

Protektorát – je forma státního útvaru, kde se musí bývalý suverénní stát podřízený jinému silnějšímu státu. Protektoráty mají svou vlastní správu, ta je ale podřízena zástupci silnějšího státu – protektorovi. V poslední době se používá státní forma protektorátu i v mezinárodních smlouvách, kdy více států vytvoří protektorát na nějakém území v důsledku rozpadu státní mocenské správy v dané zemi. A protektorát v těchto případech slouží k dočasnému řízení a správě. (Hendrych, 2009)

1.2. Geografické celky, státy, území a pojmy

Západní Sahara je sporné území v severozápadní Africe. Na severní hranici sousedí s marockou provincií Tarfaya v délce téměř 443 km, na severovýchní hranici s Alžírskem v délce 42 km a na jihu a jihovýchodě s Mauretánií v délce 1561 km. Západní pobřeží je omýváno Atlantským oceánem, v délce 1110 km, od něhož jsou vzdálený ostrov Fuerteventura, jenž spadá pod Kanárské ostrovy. V současné době je území rozděleno na dvě části 2700 km dlouhou písčnou zdi s minovými poli. Větší část velkou asi 210 tis. km² spravuje Maroko a menší část asi 56 tis. km² ovládá fronta POLISARIO, která celé území Západní Sahary považuje za Saharskou arabskou demokratickou republiku (SADR), založenou v roce 1976. (Springerová, 2012)

OSN uvádí území jako nesamosprávné a neuznává nad ním ani marockou suverenitu, ani suverenitu Saharské arabské demokratické republiky. Rozloha Západní Sahary je zhruba 266 tis. km² a má asi 513 tis. obyvatel. (CIA. 2020a)

Obrázek 1. Území Západní Sahary se současným stavem ovládaných území

Zdroj: https://blog.vlastenci.cz/wp-content/nahrane/zapadni_sahara.jpg

Španělské království nebo Španělsko – je evropský stát ležící na Pyrenejském poloostrově s hranicemi s Portugalskem (1214 km), Francií (623 km), Andorrou (64 km), Gibraltarem (1,2 km) a Marokem (16 km - to v případě autonomních měst Ceuta a Mellila, ležícím na africkém kontinentu). Součástí Španělska jsou i Kanárské ostrovy ležící v Atlantiku. Zajímavostí je katalánské město Llivia, které je zcela obklopeno územím Francie. Španělsko je konstituční monarchie a je členem EU a NATO. Je administrativně rozčleněno do 50 provincií. Má rozlohu 504 782 km² a počet obyvatel se blíží k 49 miliónům. (CIA, 2020b)

Marocké království nebo Maroko je stát na nejzápadě severozápadě Afriky. Státním zřízením je konstituční monarchie. Jeho sousedy jsou na východě Alžírsko, na jihu Západní Sahara (je-li toto sporné území považováno za součást Maroka, pak Maroko sousedí na jihu s Mauretánií) a na severu dvě malé španělské enklávy Ceuta a Mellila. Má rozlohu 446 550 km², počet obyvatel je 34 miliónů. (CIA, 2020c)

Mauretánie je islámská demokratická republika na severozápadě Afriky u pobřeží Atlantiku se sousedy Západní Saharou, Alžírskem, Mali a Senegalem. Má rozlohu 1 030 700 km², počet obyvatel je 3 milióny. (CIA, 2020d)

Alžírsko – (Alžírská demokratická a lidová republika) je stát na severu Afriky na pobřeží Středozemního moře a s rozsáhlým vnitrozemským územím zejména v poušti Sahara. S rozlohou téměř 2,5 mil. km² je největší zemí v Africe. Země je prezidentskou republikou s 48 provinciemi. Má rozlohu 2 381 741 km², počet obyvatel je 38 miliónů. (CIA, 2020e)

Rovníková Guinea – přímořský stát se státním zřízením republika. Rozkládá se na západním pobřeží střední Afriky v Guinejském zálivu. Společné hranice má s Kamerunem a Gabonem. Ve dvacátém století byla země španělskou kolonií, Po referendu v roce 1968 získala Rovníková Guinea samostatnost. Má rozlohu 28 051 km², počet obyvatel je 620 tisíc. (CIA, 2020f)

Španělská Guinea - byla země skládající se z ostrovních a kontinentálních oblastí ovládaných Španěly od roku 1778 do roku 1968. Hranice tohoto území odpovídají dnešní Rovníkové Guineji.

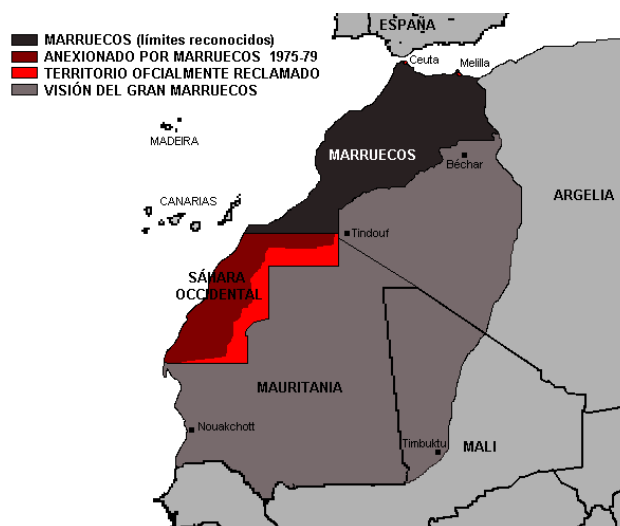
Velké Maroko – politicko-nacionalistický projekt marockého království z 50. a 60. let 20. století zahrnující Maroko, Západní Saharu, Mauretánii, severní část Mali a saharské území Alžírska, vycházející z největších územních zisků marockých sultanátů v období od 15. do 20. století. (Seddon, 1987)

Marocký nacionalista Allal al Fassi získal v 60. letech podporu v marockém parlamentu na podporu myšlenky ustanovení hranic Maroka v původních hranicích marockého sultanátu, což odpovídalo hranicím Velkého Maroka. Toto vedlo ke konfliktu s Alžírskem, k neuznání samostatnosti Mauretánie (Maroko uznalo až v roce 1969). Maroko má dodnes záslusk na území Západní Sahary a na španělské enklávy v Africe.

První stanovení saharských hranic mezi Marokem a Alžírskem stanovila Francie v roce 1934 v době protektorátu Francouzské Maroko.

V roce 1963 proběhla Marocko–Alžírská válka zvaná jako „Válka s pískem“ o oblasti provincií Tindūf a Béchar, která měla na obou stranách několik stovek obětí a skončila patem beze změny hranic.

Obrázek 2. Velké Maroko v představách marockých nacionalistů

Zdroj: https://it.wikipedia.org/wiki/Grande_Marocco

Maghreb, Maghrebská unie, Svaz arabského Maghrebu (SAM) - je politickým sdružením pěti států severozápadní Afriky a to Alžírsko, Maroko, Mauretánie, Tunisko a Libye. V červnu 1988 se konala konference těchto pěti severoafrických zemí a dohodlo se ustavení komise pro vznik instituce arabského Maghrebu. Toto se stalo v únoru 1989, kdy byla v Marrákeši podepsána dohoda o vzniku Svazu arabského Maghrebu. (Uneca, 2016)

Výsledkem je podepsání obchodních, kulturních a příhraničních dohod. Dalšímu rozvoji vzájemných vztahů a integrace brání zejména neshoda Maroka a Alžírsko o území Západní Sahary.

V dnešní době je instituce prakticky nefunkční v důsledku nesmiřitelně rozporuplných názorů Maroka a Alžírsko na status území Západní Sahary. V poslední době Alžírsko vyzývá k zahájení nové funkčnosti, ale postoj Maroka je zamítavý. To vyčítá Alžírsku, že cílem jeho iniciativ je jen rozšíření tohoto spolku o Západní Saharu.

Kanárské ostrovy (španělsky Canarias nebo Islas Canarias) jsou oblasti v rámci Španělska a tvoří je sedm hlavních ostrovů a několik dalších menších ostrůvků sopečného původu v severním Atlantiku přibližně 100 km západně od pobřeží Maroka a Západní Sahary. Součástí Španělska jsou od roku 1479 a za integrální součástí Španělského království jsou uznány od roku 1939. V současné době jsou zdrojem mírného napětí vzhledem k rostoucímu počtu uprchlíků směřujících z pobřeží Západní Sahary a Maroka na tyto ostrovy.

Španělská Sahara je dnešní území Západní Sahary nazývané takto v době španělské kolonizace od roku 1924 do roku 1976. Vzniklo sloučením španělských území Rio de Oro, Sakia al-Hamra a města na Bílém mysu La Agüera. V letech 1945 až 1958 bylo součástí kolonie Španělská západní Afrika. (Šmíd, 2016) (The Yearbook of UN, 1969b)

Marocká Sahara (Jižní Maroko) – opět název pro území dnešní Západní Sahary používané zejména v posledních letech některými příznivci příslušnosti Západní Sahary do Marockého království. Maroko v posledních letech pro Západní Saharu používá název provincie Jižní Maroko.

Španělské západní Afrika - kolonie Španělska na územích dnešního Maroka, Západní Sahary a Mauretánie. Skládala se z protektorátu Španělská Sahara (ta se skládala z dvou území – Rio de Oro a Sakia al-Hamra), území Cabo Juby a území Ifní. Byla založena v roce 1946 a rozhodnutím Španělska zaniklo v roce 1958 předáním území Cabo Juby Maroku. (Hodges, 1999)

V letech 1957 až 1958 ve Španělské západní Africe proběhlo muslimské povstání a tzv. válka o Ifni. Rozhodující bitva proběhla u města Al Ajún s vítězstvím španělské legie a postupným znovuobsazením oblastí Ifní v listopadu 1958 a zabránění plánovaného útoku muslimů na Mellilu.

Obrázek 3. Španělské koloniální území

Zdroj: https://lt.wikipedia.org/wiki/Vakar%C5%B3_Sachara#/media/Vaizdas:Morocco_Protectorate.svg

Protektorát Španělské Maroko – část severního pobřežního pásu území dnešního Maroka, který po podepsání Fezkého míru v roce 1912 připadl Španělsku. Mělo rozlohu 19600 km². sídlo

bylo v městě Tetuán. To ho spravovalo jako protektorát až do 7.4.1956. I poté si Španělsko ponechalo jako svou integrální součást města Ceuta a Mellila a přilehlá území a ostrůvky. (Bureš, 2008)

Rio de Oro je území v dnešní Západní Saharě na pobřeží Atlantiku. Od roku 1884 bylo toto území španělskou kolonií. V roce 1924 bylo včleněno do vyššího celku Španělská Sahara spolu s územím Sakia al-Hamra.

Cabo Juby je území dnešního Maroka s rozlohou zhruba 26 tis. km². Na konci 19.st. byl pod britským vlivem. V roce 1916 vznikl na tomto území španělský protektorát. Poté v roce 1946 byl začleněn do kolonie Španělské západní Afriky. V lednu 1958 byl po dohodách předán Marockému království. (Wikipedia, 2016)

Ifni je území dnešního Maroka se stejnojmenným městem, ležící na pobřeží Atlantiku s rozlohou asi 1920 km². Území bylo španělskou kolonií od roku 1860 a roku 1945 se stalo součástí Španělské západní Afriky. Hlavním městem této španělské kolonie se stalo největší město tohoto území Side Ifni. V roce 1969 ho diktátor Frank předal Maroku. (The Yearbook of UN, 1969a)

Sakia al-Hamra je území dnešní Západní Sahary. Od roku 1887 byl na tomto území zřízen španělský protektorát se stejným názvem, ale pod definitivní kontrolu se dostalo až v roce 1904. V roce 1924 byl začleněn spolu s územím Rio de Oro do vyššího celku – kolonie Španělská Sahara. Od roku 1945 do roku 1956 byl součástí kolonie Španělská západní Afrika. (Hodges, 1999)

La Agüera je město ležící na pobřeží Atlantiku v dnešní Západní Saharě. Rozkládá se na Bílém mysu a je nejjižnějším sídlem Západní Sahary. Pod španělskou správou bylo od roku 1884 a tvořilo nejjižnější cíp Španělské Sahary. Má zvláštní status, je prakticky ovládána Mauretánii i když geograficky náleží k Západní Saharě. Na začátku 20. století se stalo součástí kolonie Španělská Sahara.

Sahrawi – je arabský výraz pro Saharu a Západní Saharu. K pojmu se hlásí lidé Sahrawi – etnicky původní obyvatelé Západní Sahary a kočovníci okolních pouštních území, mluvící jazykem Hassaniya.

Španělské severoafrické državy nebo Španělská území v Africe - španělsky Plazas de Soberanía en el Norte de Africa. Je společné označení pro španělské území v Severní Africe. Tyto území bezprostředně sousedící s Marokem jsou z marockého pohledu jeho územími okupovanými Španělskem a činí si na ně nárok. Mezinárodní společenství včetně OSN a EU ovšem jednoznačně považují tato území za součást Španělska.

Skládá se z ostrovů a souostroví spravované přímo ústřední španělskou vládou:

- souostroví Islas Chafarinas s ostrovy Isla del Congesi, Isla Isabel II a Isla del Rey
- souostroví Islas Alhucemas s ostrovy Peñón de Alhucemas, Isla de Mar a Isla de Tierra
- původně ostrov, později poloostrov Peñon de Vélez dela Gomera
- Dále pak ostrov Alborán, ten je spravován provincií Almeria

Dále tam spadají autonomní města Ceuta a Mellila. (Wikipedia, 2020a)

Ceuta – autonomní španělské město na africkém kontinentu obklopeno Marokem

u Gibraltarského průlivu. Od roku 1995 má status autonomního města Španělského království a je jeho nedílnou součástí, tedy i území EU. Do vstupu Španělska do EU mělo město Ceuta status svobodného přístavu v rámci španělské provincie Cadiz. Na město i související území si činí nárok Maroko a je spojeno s nelegální imigrací Afričanů na území EU. K autonomnímu městu Ceuta přísluší ostrov Isla de Perejil. Počet obyvatel v roce 2016 byl 84 519 . Rozloha je 19,49 km², délka hranic s Marokem je 8 km. (Wikipedia, 2020b)

Mellila - autonomní španělské město na africkém kontinentu obklopeno Marokem. Od roku

1995 má status autonomního města Španělského království v rámci provincie Malaga a je jeho nedílnou součástí. Do vstupu Španělska do EU mělo město Mellila status svobodného přístavu v rámci španělské provincie Andalusie. Na město i související území si činí nárok Maroko a je spojeno s nelegální imigrací Afričanů na území EU. Počet obyvatel v roce 2016 byl 86 026. Rozloha je 12,3 km², délka hranic s Marokem je 12 km. (Wikipaida, 2020c)

SADR – Saharská arabská demokratická republika – byla vyhlášena frontou

POLISARIO 26.2.1976. Pod její správu spadá podle fronty POLISARIO celé území Západní Sahary. Sousedy jsou Alžírsko (hranice 42 km), Mauretánie (1561 km) a Maroko (443 km). V současné době je z více než 2/3 okupována Marokem a rozdělena zaminovanou písečnou zdí, dlouhou 2 700 km. Ve světě ji uznalo 84 zemí, kde část z nich postupně od uznání ustupuje (k 1.3.2020 zůstalo 39 zemí). Rozloha je asi 266 tis. km², hlavní město Al-Ajún, odhad počtu původních obyvatel je k roku 2014 asi 513 000 obyvatel. Ti částečně žijí na územích kontrolovaných Marokem (346 tis. obyvatel). Na tzv. Svobodném území, kontrolovaném frontou

POLISARIO žije 28 tis. obyvatel a zbytek žije v uprchlických táborech v oblasti Tindúfu v Alžírsku, kde podle různých zdrojů žije 90 až 250 tisíc uprchlíků. (Casey, 2019a) (CIA, 2020a)

1.3. Mezinárodní instituce a prvky mezinárodního společenství

Organizace spojených národů (OSN) – United Nations (UN) - je společenství téměř všech uznávaných států světa (výjimkou je Vatikán). OSN byla založena 24.10.1945 v San Francisku v USA přijetím charty OSN. Nahradila Společenství národů. Každý stát má své zastoupení ve Valném shromáždění a disponuje rovněž jedním hlasem. Výkonným orgánem OSN je Rada bezpečnosti OSN, která má 15 členů, 5 stálých (Rusko, USA, Francie, Čína a Spojené království) – tyto země mají právo veta k rezolucím RB a 10 dalších s dvouletým obdobím a pravidelnou obměnou. V současné době má OSN 193 členských států. (Britannica, 2020h)

Evropská unie (EU) – je politická a ekonomická unie evropských zemí, která v některých záležitostech vystupuje jako mezinárodní organizace členských států a v jiných jako jeden stát. Tyto pravomoci EU zadávají a dobrovolně přepouštějí členské státy. K 1.2.2020 má EU 27 členských států. Byla založena 1.7.1967 s názvem Evropské společenství, a to sloučením EHS – Evropského hospodářského společenství, ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli a EURATOM – Evropské společenství pro atomovou energii. Pojem Evropská unie zavedla Maastrichtská smlouva, podepsána 7.2.1992. (CIA, 2020g)

Africká unie (AU) – je mezinárodní organizace afrických států, která byla založena prvním zasedáním hlav států v roce 2002 v jihoafrickém Durbanu. Organizační struktura vychází ze vzoru institucí EU – Komise AU, Shromáždění hlav států AU, Panafrický parlament, Výkonný výbor AU atd. Největší rozdíl je v pravomocích Komise AU. Ta v podstatě nemá vlastní autonomii a nemá možnost vlastní legislativní iniciativy a plní funkci sekretariátu Shromáždění hlav států AU. (AU, 2020)

AU navazuje na činnost Organizace africké jednoty (OAJ), která byla založena v roce 1963 v etiopské Addis Abebě. V roce 1980 vznikl Akční plán z Lagosu, na jehož základě se mělo vybudovat Africké

hospodářské společenství. To vyvrcholilo Sirtskou konferencí z roku 1999, kde se státy domluvily na vytvoření AU.

Současná AU má 55 členů, včetně Saharské arabské demokratické republiky (SADR). Na protest uznání SADR Africkou unií Maroko v roce 1984 vystoupilo z tehdejší OAJ. Maroko se do AU vrátilo 30.1.2017. (Britannica, 2020c)

Rada Evropy (RE) – Council of Europe (CoE) – je mezinárodní organizace členských států Evropy, má 47 členů, která probírá a diskutuje o ekonomických, sociálních, administrativních, právních a kulturních otázkách fungování Evropy. Vznikla v Londýně 1949. Nedílnou součástí je udržování a kontrola v oblasti lidských práv a svobod. Sídlo je ve Štrasburku. Ve stejném městě sídlí i její nejdůležitější instituce – Evropský soud pro lidská práva (ESLP). (Britannica, 2020a)

Evropský soudní dvůr pro lidská práva - European Court of Human Rights (ESLP) – byl zřízen Radou Evropy v roce 1959 a sídlí ve Štrasburku. Jeho úkolem je projednávání porušení Úmluvy o ochraně pro lidská práva a základních svobod z roku 1950. Řeší individuální i institucionální podněty, kterými by mohla být tato úmluva porušena jak pro jednotlivce, tak pro instituce, organizace nebo i národy. (Britannica, 2020b)

Mezinárodní soudní dvůr - International Court of Justice (ICJ) - je hlavní soudní orgán OSN. Byl založen v roce 1945 na základě Charty OSN. Sídlí v Haagu v Nizozemsku. Rozhoduje o porušování Charty OSN a dalších mezinárodně uznávaných smluv souvisejících s činností OSN. (Britannica, 2020d)

Severoatlantická aliance - North Atlantic Treaty Organization (NATO) – je mezinárodní vojenský pakt členských států. Byl založen v roce 1949 se sídlem v Bruselu. Po vstupu NSR do NATO reagoval sovětský blok založením Varšavské smlouvy. Česko vstoupilo do NATO 12.3.1999. Po posledním vstupu Severní Makedonie do NATO (28.3.2020) má aliance 30 členů. (Britannica, 2020f)

Liga arabských států - League of Arab states (LAS) – je regionální organizace arabských států, která funguje na principu upevnování vzájemných vztahů mezi členskými státy, koordinuje

jejich mezinárodně politické postoje a posiluje jejich ekonomickou a kulturní činnost. Byla založena podepsáním Paktu ligy arabských států v Káhiře 25.3.1945 a to sedmi zakládajícími členy (Egypt, Irák, Jemen, Libanon, Saúdská Arábie, Sýrie a Jordánsko. Dnes má 22 členů včetně Maroka, Alžírsko, Libye, Tuniska a Mauretánie. V roce 1962 byla uzavřena dohoda o vytvoření arabské hospodářské unie s částečně volným pohybem zboží. (Britannica, 2020e)

MINURSO – Mise OSN pro referendum v Západní Saharě – United Nations

Mission for the referendum in Western Sahara - je mírová mise OSN, založená v roce 1991 na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN č.690. Tato rezoluce obsahuje plán vypořádání konfliktu v Západní Saharě mezi Marokem a frontou POLISARIO, a to mírovou cestou. (Minurso, 2020)

Mandát mise dostal tyto úkoly

- sledovat dodržování příměří
- sledovat snižování marocké vojenské přítomnosti na těchto územích
- sledovat zakotvení vojenských jednotek obou stran na daných liniích
- zajistit jednání o propouštění zajatců a politických vězňů
- identifikace a registrace oprávněných a kvalifikovaných voličů
- organizovat a zajistit svobodné referendum o budoucnosti území Západní Sahary

Mandát MINURSO neobsahuje možnost monitorování lidských práv, ač to bylo mnoha státy několikrát požadováno. MINURSO je jedinou mírovou misí OSN zřízenou od roku 1978, která funguje bez možnosti sledování a monitorování lidských práv. Naposled tento text do rezoluci Rady bezpečnosti č.2285 opět navrhly v roce 2016 Uruguay a Venezuela, ovšem opět neúspěšně.

Mandát byl již 45x prodloužen, naposledy v říjnu 2019 do 31.10.2020 rezolucím Rady bezpečnosti OSN č. 2494. Má rozpočet zhruba 85 miliónů USD ročně, součástí mise je zhruba 220 uniformovaných vojáků (nejvíce z Bangladéše, Egypta a Pákistánu), 190 odborníků a 230 civilních pracovníků.

Zvláštním zmocněncem generálního tajemníka OSN je Kanadčan Colin Stewart, velitelem vojenských sil je Pákistánec Zia ur Rehman. Během mise od roku 1991 zemřelo 16 členů mise. (Minurso, 2019)

POLISARIO – fronta POLISARIO – neboli Lidová fronta osvobození Sakia al Hamra

a Ria de Oro je osvobozenécké hnutí původního obyvatelstva – lidu Sahrawi se současným cílem osvobodit

území Západní Sahary z marocké okupace. Vzniklo 10.5.1973 v Mauretánii ve městě Ain Bentili. Na zakládajícím sjezdu byl generálním tajemníkem zvolen Wálí Mustafa Sajed, bývalý student práv v marockém Agadíru. Po jeho smrti je vůdcem fronty POLISARIO Brahim Ghali. Z počátku fronta získala masivní podporu místního obyvatelstva v boji proti španělským kolonizátorům. Poté vedla ozbrojený boj po obsazení Západní Sahary proti okupantům z Mauretánie (do roku 1979) a proti Maroku až do vyhlášení příměří v roce 1991. V roce 1976 vyhlásila fronta POLISARIO na celém území Západní Sahary Saharskou arabskou demokratickou republiku (SADR). (Šmíd, 2016)

POLISARIO byla z počátku krajně levicová a nacionalistická organizace totalitního typu podporována sovětským blokem prostřednictvím Alžírsko. Po rozpadu Sovětského svazu se přiklání k méně radikálnímu levicovému postoji. POLISARIO odsuzuje mezinárodní terorismus, i když některé státy a mezinárodní organizace mluví o uprchlických táborech v Tidúfu jako o zdroji bojovníků pro Islámský stát. V poslední době se píše i o tom, že islámští radikálové v Mali mají v těchto táborech svou týlovou základnu. Struktura fronty POLISARIO se z velké části prolíná se strukturou vlády Saharské demokratické republiky (SADR) a strukturou Saharské lidové osvobozené armády (SPLA). Tyto organizace byly frontou POLISARIO založeny. V čele fronty stojí od května 2017 Brahim Ghali a stal se generálním tajemníkem POLISARIA po dlouholetém vůdci Mohamedu Abdelazizovi, který zemřel. (Morocco on Move, 2019)

2. Kolonizace Afriky do 20.století

2.1. Kolonie a kolonialismus

Kolonialismus v spočívá v obsazení území a podrobení místního obyvatelstva vojensky silnější a technicky vyspělejší mocnosti z jiné části světa. Výsledkem je získání politické a vojenské kontroly daného území nebo teritoria a obyvatelstva. Následuje založení kolonie - to znamená vytýčení hranic koloniálního území, založení koloniální správy, vytvoření struktur spravující kolonie a stanovení nařízení a zákonů pro obyvatele tohoto území včetně silového zajištění jejich dodržování. Cílem je hospodářské využití nerostných a přírodních zdrojů daného území a využití pracovní síly obyvatelstva ve prospěch koloniální mocnosti. Hodnoty vzniklé z využití těchto zdrojů jsou exportovány z velké části do mateřských koloniálních mocností a tím pádem zvednutí životní úrovně zejména vládnoucích vrstev těchto zemí.

Teorie kolonialismu hovoří o dvou hlavních směrech:

Teorie kolonialismu osadníků znamená, že se občané z koloniálních mocností stěhují na nová území, kde zakládají zejména farmy a jiné výrobní jednotky a stanou se vlastníky půdy a místní obyvatelstvo začnou částečně využívat jako pracovní sílu. Osadníci z velké části tohoto směru kolonialismu byli donuceni k migraci z Evropy, důvodem bylo přelidnění Evropy a neschopnost všechny lidi v dané zemi uživit. Do této nucené migrace spadají jak dobrovolníci s vizí lepšího života, tak skupiny obyvatel s problémy s tehdejšími zákony, kteří byli vyhoštěni násilně ze své mateřské země.

Evropané si kolonialismus částečně ospravedlňovali tím, že na daná území zavádějí moderní zemědělské a výrobní postupy, které místní obyvatelstvo neznalo nebo neumělo používat. Důsledkem využívání těchto postupů mělo být i budoucí zlepšení situace místních obyvatel. K tomu by mělo vézt i zakládání institucí evropského typu, které zároveň měly umožnit používat postupy k obchodování s místními zdroji a tím k zvyšování jejich bohatství.

Tento směr měl cílit k trvalému usazení Evropanů s postupným vznikem společnosti evropského typu, zejména pro migranty z Evropy. Po dekolonizaci tady Evropané částečně zůstali, taktéž nové africké státy v podstatě těžily z vybudované infrastruktury a snažily se pokračovat ve stylu hospodářství kolonií.

Druhým proudem byla teorie kolonialismu vykořisťování, kdy smyslem bylo vojensky obsadit dané území jen na dobu nutnou k vydrancování zejména nerostných surovin z dané oblasti. Místní obyvatelstvo bylo použito jako hrubá pracovní síla k splnění těchto cílů. Tato činnost měla probíhat s minimálním množstvím investic. Evropané v těchto zemích zakládali autoritářské režimy s mocenskými složkami pro kontrolu obyvatelstva a věnovali se z velké části ekonomickým záležitostem. Po vyčerpání zdrojů území opouštěli a nechali je svému osudu.

2.2. Africké kolonie v 19. a 20. století

Znalosti Evropanů o Africe před devatenáctým stoletím v podstatě spočívaly jen v zájmu o severoafrické území a pobřežní oblasti zbytku Afriky. Ty využívali k vybudování námořních základen a obchodních stanic pro mořeplavecké výpravy a obchodní cesty. Předchůdci evropské kolonizace Afriky byli zejména muslimští obchodníci s otroky, kteří ovšem neusilovali o ovládnutí afrických území. Po postupném zákazu otroctví ve vyspělých zemích a vynucených dohodách evropských zemí s kmenovými vládci v Africe tyto obchody v druhé polovině dvacátého století téměř zanikly. (Klíma, 2017)

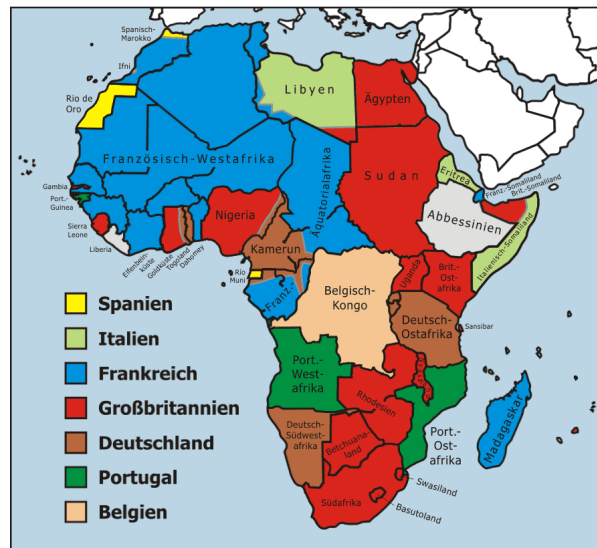
Během průmyslové revoluce Evropy v 70. letech devatenáctého století a velkého přírůstku obyvatel v Evropě vznikla potřeba expanze Evropanů na jiné kontinenty. A tomu nebyla ušetřena samozřejmě ani Afrika.

V roce 1870 byla Afrika formou koloniálních vlád obsazena jen asi z 10 procent a o 30 let později už to bylo více než 92 procent. K tomuto, pokud možno bezkonfliktnímu rozdělení Afriky mezi evropské koloniální mocnosti byla v roce 1884 svolána Berlínská konference. Na ní si evropské země rozdělily své teritoriální sféry zájmu v Africe a během několika následujících let Afriku v podstatě obsadily. V roce 1914 zůstaly v Africe poslední dvě nezávislé země, a to Etiopie (Habeš) a Libérie.

Největšími kolonizátory bylo Spojené království a Francie, dále Portugalsko, Německo, Belgie, Itálie a Španělsko. Na těchto územích zřizovaly koloniální mocnosti svou správu s lokální vládou podřízenou mateřské zemi, ekonomické struktury i mocenské složky k udržení území a podřízení místního obyvatelstva.

Po druhé světové válce postupně docházelo k dekolonizaci téměř všech států v Africe. Bylo to způsobeno novou mezinárodně politickou situací ve světě, postupným rozdělováním světa mezi mocnosti na západ a východ a taky určitou ekonomickou vyčerpaností zemí po druhé světové válce. Dekolonizační vlna začala už před touto válkou, a to vznikem Jihoafrické unie a Egyptského království. Od roku 1949 postupně následovaly Libye, Súdán, Tunisko, Maroko, Ghana. Nejvíce zemí získalo nezávislost v roce 1960, který se označuje jako Rok Afriky. Poslední kolonie zanikly v 70. letech s výjimkou Námibie (1990) a Západní Sahary, kterou sice španělští kolonizátoři opustili, ale dodnes nevznikl většinově uznávaný stát na tomto území. (Klíma, 2017)

Obrázek 4. Mapa Afrických kolonií v roce 1914

Zdroj:

https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bmeck%C3%A1_koloni%C3%A1ln%C3%AD_%C5%99%C3%AD%C5%A1e#/media/Soubor:Kolonisation_Afrikas.png

2.3. Berlínská konference

Berlínská konference byla zahájena 15. listopadu 1884 a skončila 26. února 1885. Byla výsledkem nové evropské situace světových koloniálních mocností, ovlivněná zejména vznikem Německa jako nové síly v této oblasti. Smyslem bylo určit teritoriální rozdělení Afriky evropskými zeměmi a vyloučit jejich vzájemné střety na tomto kontinentu. Konferenci zorganizoval Otto von Bismarck – první německý kancléř. Vyzval 13 koloniálních zemí v Evropě a Spojené státy americké, aby na Berlínské konferenci vypracovali společnou politiku pro africký kontinent. (ThoughtCo., 2019)

Výsledkem konference bylo zintenzivnění kolonizace Afriky evropskými mocnostmi, které odstranilo většinu forem africké autonomie nebo samosprávy.

Smlouva obsahovala tyto závěry:

- konference rozhodla o zrušení a zákazu otroctví, které ještě v některých zemích nebo regionech africkými nebo islámskými zeměmi stále ještě probíhalo
- 14 signatářských zemí mohlo provozovat volný obchod v oblastech řek Konga, Niger a Malawi včetně volné lodní dopravy
- byla vytvořena definice regionů a území Afriky, kde může konkrétní evropská země vytvořit kolonii, tedy vykonávat moc a mít výlučné zákonné právo nad vlastnictvím půdy a zdrojů nerostných a přírodních surovin

- kolonie bude ustavena až po splnění podmínek definovaných k této problematice – tedy hlavně ovládnutí tohoto území, dohoda s místními vůdci, zavedení základní organizační struktury a ustanovením místní územní správy včetně vojenských a policejních jednotek
- jakýkoliv nový akt v rámci vymezených teritorií, který povede k ovládnutí afrického území, musí být oznámen ostatním mocnostem

Výsledkem konference bylo velké urychlení koloniálního obsazování Afriky téměř bez konfliktů mezi koloniálními mocnostmi. Dále potlačení rozporů hlavně Spojeného království a Francie na straně jedné a Německa na straně druhé o rozdělení zájmů v Africe.

V roce 1895 už byla Afrika v podstatě rozdělena a obsazena evropskými zeměmi s výjimkou Maroka, Libérie, Etiopické říše a několika malých sultanátů. Časem Spojené království obsadilo i Jižní Afriku a Búrskou republiku. Marocký sultanát pak byl rozdělen mezi Španělsko a Francii. (Wikipedia, 2019)

2.4. Španělská koloniální území v Africe

Španělsko začalo projevovat vážný zájem o území v Africe od 15. století. Zjednodušeně mělo tři motivy k jeho obsazování, zakládání přístavů a obchodních a zásobovacích osad. První z nich byl zájem o území v severozápadní Africe na pobřeží Středozemního moře a Atlantického oceánu v souvislosti s vytlačení Arabů z Pyrenejského poloostrova a s tím související potřebou udělat na tomto africkém území nárazníkovou zónu. Druhý směr zájmu o africké území, v tomto případě o území západní Afriky podél pobřeží Atlantiku, souvisí s hledáním jižní cesty do Indie, a to obeplutím jižního mysu Dobré naděje. Jednalo se o zakládání zásobovacích osad pro mořeplavce. Třetí případ souvisel se Španěly obsazenými územími Kanárských ostrovů a jejich blízké poloze k africkým břehům se vzdáleností menší než 100 km. To nastalo po anexi ostrovů Španěly v 18. století. Španělé z tohoto důvodu chtěli obsadit pobřeží Afriky nejbližší těmto ostrovům a tím eliminovat pirátské výpady z Afriky a umožnit výměnu zboží mezi těmito teritorii. (Klíma, 2017)

V polovině 15. století se zakládaly první španělské (tehdy kastilské) osady, a to v oblasti mysu Búdždúr, kde Kastilci vybudovali pevnost s osadou Santa Cruz de Mar Pegueña, známá i jako Vádí Chebica. Tato pevnost však po útoku místních kmenů zanikla. Přesto Španělé i Portugalci na toto pobřeží pronikali stále častěji, a dokonce si dohodli své sféry zájmu. Po objevení Ameriky v roce 1492 Španělé o toto pobřeží ztratili částečně zájem. Přesto měli dál s místními kmeny dohody obchodního charakteru. V roce 1509 se dohodli s Portugalci a ponechali celé toto pobřeží jejich vlivu. Veškerou energii tehdy soustředili na území objevené Ameriky.

Naopak na západoafrickém pobřeží Středozemního moře si svůj vliv Španělé udržovali už od 15. století. Postupně probíhala kolonizace určitých oblastí pod vlivem Španělského království. Rozsah těchto

území se zvětšoval nebo zmenšoval podle vojenských a politických vlivů v dané době. Malá část těchto území patří Španělsku dodnes.

Až v 18. století se Španělsko vzhledem k blízkosti Kanárských ostrovů začalo opět zajímat o severozápadní pobřeží Afriky. Smlouvami z Marrakéše z roku 1767 a z roku 1799 mezi španělským králem a marockým sultánem bylo Španělům umožněno zakládat na pobřeží obchodní osady i s vojenskou posádkou. Španělské požadavky se časem stupňovaly, což vedlo ke španělsko-marocké válce v letech 1859-1860. V důsledku španělského vítězství přenechalo Maroko Španělsku severní území a pobřeží Atlantiku. Místní kmeny ovšem tyto dohody nerespektovaly a Španělům se nepodařilo vytvořit ucelené území pod jejich stálým vlivem. Navíc i mezi těmito kmeny vládly velké rozpory, což zejména v oblasti emirátu Adrar (území v současné době v pohraničních oblastech Mauretánie a Západní Sahary) vedlo až k anarchii. (Klíma, 2017)

Této situace využil britský podnikatel Donald MacKenzie, který po dohodě s místními kmeny v oblasti mysu Cabo Juby založil obchodní stanici Port Victoria. Pomocí své obchodní společnosti ovládl místní karavanový obchod. Tím začal britský vliv na severním pobřeží Atlantiku a trval téměř 30 let.

V roce 1884 se podařilo Španělům dohodnout s místními náčelníky, a v oblasti poloostrova Rio de Oro založili důležitou obchodní osadu Villa Cisneiros. Další osady na jih od tohoto území rychle následovaly. To pomohlo v právě probíhající Berlínské konferenci k rozhodnutí o přidělení těchto území do sfér zájmů Španělska. Roku 1884 byl vyhlášen Španělský protektorát Rio de Oro na Atlantickém pobřeží od mysu Búdždúr na sever k Bílému mysu (Bahía del Oeste). Území bylo označeno jako Terra nullus neboli území nikoho, tedy je možné jej obsadit bez jakýchkoliv závazků. V lednu 1885 tento protektorát Berlínská konference uznala, správním střediskem se stala Villa Cisneiros – dnešní Dachla – a byl zde vybudován větší přístav a správní centrum. Tím byly téměř ukončeny snahy Britů ovládnout tato území. Britové se z této oblasti definitivně stáhli v roce 1895. (Klíma, 2017)

V březnu 1887 provedl kmen Uld Delim nájezd na Villu Cisneiros a reakcí Španělů bylo rozšíření protektorátu asi o 250 km do vnitrozemí v oblasti Adraru a Sakía al-Hamra.

Obrázek 5. Španělská Sahara v roce 1901

zdroj: <http://historiaymasblog.blogspot.com/2014/10/guerra-de-ifni-sahara-la-gran-guerra.html>

Mezitím Francie začala pronikat daleko víc do hloubky Sahary, území dnešního Alžírsko a Maroka a vznikla nutnost vymezení hranic mez španělskými a francouzskými územími. To se zajistily dohody v roce 1900 a 1904. V roce 1903 byla podepsána i dohoda mezi Španělskem a Marokem, ve které obě země ztvdily, že území dnešní Západní Sahary se stane španělskou kolonií. Od podepsání dohod se Španělsko začalo výrazněji vojensky prosazovat v těchto oblastech.

Maroko bylo jednou z mála zemí v Africe, která si dokázala udržet alespoň částečnou nezávislost. Kolonizace Maroka byla v podstatě dohodou mezi Francií, Španělskem, Spojeným královstvím a Itálií. Každá země měla své vlastní důvody a cíle. Itálie chtěla ovládnout území Libye, Spojené království chtělo volně ovládat Egypt.

Protektorát Rio de Oro spolu s protektorátem Sakia al-Hamra byly vyhlášeny 7. listopadu 1901 španělskou kolonií, byla zřízena funkce guvernéra, do jehož jurisdikce spadaly obě území. Od roku 1907 do roku 1912 se maročtí sultáni pod tlakem radikálních kmenových vůdců několikrát pokusili získat obsazená území zpět. Klíma, 2017)

Pod velkým vojenským tlakem Francie a Španělska ovšem marocký sultán Mulaj Abd-al Háfiz podepsal dne 30. března 1912 Feský mír, kterým se vzdal Francii a předal jí veškerou marockou svrchovanost. Francie posléze uznala nárok Španělska nad severní přímořskou částí Maroka. Sultán jim předal marocká území a tyto mocnosti utvořily další protektoráty. Definitivní rozdělení hranic bylo mezi Francií a Španělskem dohodnuto v Madridu 27. listopadu 1912. (Klíma, 2017)

Novým správním územím vzniklým z těchto dohod bylo Španělské Maroko – byl to španělský protektorát v severním území dnešního Maroka na pobřeží zejména Středozemního moře. Na tomto území už po staletí žilo mnoho Španělů, navíc vzdálenost od evropských břehů Španělska byla relativně velice malá.

Toto území mělo rozlohu zhruba 20 tis. km² a hlavním městem byl Tetuán. Částečně protektorát spravoval i přístavní město Tanger, které mělo speciální statut. Španělsko díky těmto dohodám, kromě už dříve kontrolovaných území na severozápadě Afriky, získalo území Cabo Juby, což byla dřívější oblast s britským vlivem.

Během 1. světové války čelilo Španělsko tlaku místních kočovných národů podporovaných a vyzbrojovaných Němci a Turky. Vedlo to k posílení vojenské španělské přítomnosti zejména v oblasti mysu Cabo Juby a k několika konfliktům s německými ponorkami.

V roce 1924 vytvořilo Španělsko novou administrativní jednotku nazvanou Španělská Sahara. Ta zahrnovala kolonii Rio de Oro a protektoráty Saguia el Hamra a Cabo Juby a město La Aguera. V roce 1928 bylo založeno město Al-Ajún, dnešní hlavní město Západní Sahary (od roku 1940) a to díky nálezům velkých zásob podzemních vod a strategické poloze. V roce 1934 podepsalo Španělsko s posledními domorodými kmeny dohody o kontrole zbytku území Západní Sahary. (Marks, 1976)

Všechna koloniální území Španělska na severoafrickém pobřeží Atlantiku byla v roce 1946 administrativně sjednocena do územního celku Španělská Západní Afrika se sídlem v Sidi Ifní.

V období po druhé světové válce a v padesátých letech probíhal intenzivní geologický průzkum vnitrozemských území, což vedlo v roce 1947 k nálezům obrovských zásob fosfátů a menších množství jiných nerostných surovin, které dodnes hrají velkou roli pro vývoj těchto oblastí.

Španělská území:

Španělská Guinea byla územím v západní části centrální Afriky u Guinejského zálivu. Mezi první obyvatelé patřily od 15. století kmeny Pygmejů, Bantuů, a Fangů. Z části obyvatelstva se odčlenila skupina se vzájemnými kmenovými vazbami, která odešla na přilehlý ostrov Bioko a založili zde kmen Bubi.

Při hledání cest do Ameriky objevili a později i obsadili ostrovy a přímořské oblasti Portugalci, a to až do roku 1778. Poté Portugalci tato území smlouvou vyměnili se Španělskem za území v Jižní Americe. Zájem o tato území projevil i Spojené království, které v roce 1827 obsadilo ostrov Bioko a vytvořilo tam vojenskou základnu údajně proti obchodníkům s otroky. (Klíma, 2017)

Pobřežní pevninské oblasti ovládli Španělé roku 1843 a postupně obsadili i vnitrozemí. Na ostrovech byli ještě dříve, a to na ostrově Fernando Póo (jinak Bioko) a přilehlých menších ostrovech byli s přestávkou od roku 1778.

Po Berlínské konferenci se velmoci Spojené království, Francie a Španělsko dohodly smlouvou z roku 1900 na podstoupení území Španělsku. To vyhlásilo v roce 1926 kolonii Španělská Guinea a až do roku 1959 ji s tímto statutem začlenilo do svých administrativních území. Samostatnost získala kolonie definitivně v roce 1968 pod názvem Rovníková Guinea.

Ceuta – první zmínky a této oblasti nacházíme v 5.století př.n.l., kdy zde Kartáginci založili obchodní osadu zvanou Abyla. Poté se na tomto území v poměrně krátkých dobách vystřídali Římané (tehdejší název Septem Fratres), Vandaloové, Byzantinci, Vizigóti a od roku 709 až do roku 1415 byla arabskou osadou. Portugalsko v rámci reconquisty (boje o dearabizaci Pyrenejského poloostrova a obrany křesťanství) získalo i část území v africkém Maghrebu. Ceuta byla dobytá v roce 1415 za vlády Jana I. Portugalského. Po sloučení Španělska a Portugalska v roce 1580 tzv. Personální unií se poprvé Ceuta stala součástí území Španělska. V roce 1668 po podpisu Lisabonské smlouvy (mírová smlouva mezi Španělským královstvím a Portugalským královstvím) připadla Ceuta definitivně Španělsku a to 1668. V té době se Španělům žijícím v těchto oblastech říkalo Africanistas – ochránci křesťanské víry v Africe. V letech 1859-1860 proběhla tzv. První marocká válka. Skončila vítězstvím Španělska a podpisem mírové dohody ve Wad-Ras. Tím byla stanovena trvalá svrchovanost Španělska nad Ceutou a Mellilou včetně stanovení hranic. Od roku 1912 do roku 1956 byl vyhlášen nad částí území Maroka španělský protektorát s názvem Španělské Maroko. Zabíral středomořské a část atlantského pobřeží Maroka, tedy území, kde žilo velké množství Španělů a mělo rozlohu zhruba 22 tis. km². V roce 1956 španělský a francouzský protektorát zanikl a byl vyhlášen samostatný Marocký stát. Změnily se tedy hranice, ale území Ceuty a Mellily zůstaly Španělsku. Byla součástí španělského území se statutem svobodných přístavů až do roku 1995, kdy změnou španělské ústavy byla prohlášena za autonomní města v rámci integrity Španělska. (Wikipedia, 2020b) (Klíma, 2017)

Mellila – byla původně fénickou pevností, která postupně sloužila vládcům těchto území jako obranná pevnost města Féz. Mellilu dobyl španělský vévoda z rodu Midina Sidonia a v roce 1497 byla přičleněna ke Španělskému království. Od přičlenění Ceuty v roce 1668 se dějiny obou měst v podstatě shodují a mají dodnes shodný osud i současný geopolitický a právní statut. (Wikipedia, 2020c) (Klíma, 2017)

Obrázek 6. Geografické schéma Ceuty a Melilly

zdroj: <https://www.britannica.com/place/Ceuta>

3. Dekolonizace a současný stav bývalých i současných španělských území v Africe

3.1. Protektorát Španělské Maroko

Dekolonizační tlak v severní Africe sílil od padesátých let dvacátého století. Národní odpor proti španělským a francouzským kolonizátorům v Maroku vedl sultán Muhammad V. spolu s nacionalistickou stranou Istiqlal vedenou Allalem al-Fassím. V roce 1953 byl nucen odejít do exilu, ale už v roce 1955 pod tlakem obrovských demonstrací se vrátil a dohodl se s Francií na ukončení francouzského koloniálního panství. Evropské mocnosti vyčerpané druhou světovou válkou a poválečnou změnou náhledu na rozdělení světa si nadále kolonie nedokázaly udržet a pod tímto tlakem předávaly vládu nad územími místním vládcům. Koncem roku 1955 Francie zrušila protektorát Francouzské Maroko a v roce 1956 totéž udělalo i Španělsko a tím zanikl protektorát Španělské Maroko. Ovšem města Ceuta a Mellila a několik menších ostrovů zůstalo pod španělskou vládou. Tuto skutečnost Maroko dodnes neuznalo a jsou součástí mezivládních sporů mezi Marokem a Španělskem. Španělsku ovšem kromě území Ceuty a Mellily zůstala i kolonie Španělská Západní Afrika. (Klíma, 2017) (Bureš, 2008)

3.2. Autonomní španělská města Ceuta a Mellila

3.2.1. Ceuta

Hospodářsky důležité procesy v Ceutě zabezpečuje přístav, který má dodnes pravomoci svobodného přístavu. Důležitou roli hraje i příhraniční bezvízový a bezcelní styk, kdy zejména marocké ženy denně přenášejí velké náklady zboží z EU do Maroka. S tím souvisí množství malých obchůdků nebo i středně velkých skladů v Ceutě s tímto zbožím. Cestovní ruch už v dnešní době nehraje tak velkou roli jako v minulosti. Je to vlivem menší atraktivity navštívit bezvízově Afriku, ale zejména s přibývajícím počtem afrických uprchlíků na půdě Ceuty. Tito uprchlíci z poloviny putují dál na Pyrenejský poloostrov, ale z poloviny tady zůstávají a jejich počet rapidně roste. I proto vybudovalo Španělsko v roce 2005 osm metrů vysoký žiletkový plot sloužící ke ztížení překročení hranic. Uprchlíci, většinou z centrální Afriky, přesto metodou hromadného útoku na tento plot jsou často úspěšní a se jim daří dostat na území EU. (Lidovky, 2020)

Pro Španělsko toto území tedy nemá téměř žádný hospodářský význam, ale po strategické stránce obrovský. Na území leží vojenská základna španělské armády s počtem od 20-30 tis. mužů.

3.2.2. Mellila

Mellila se potýká se stejným migračním problémem jako Ceuta. Začala využívat dohodu s Marokem o okamžitém návratu uprchlíků. Mladí muži z válečných zón a chudobou sužovaných oblastí subsaharské Afriky mají na své straně jednu výhodu – jejich síla je v počtu a tím je pro Španěly těžší a těžší ubránit pevnost

jménem Evropa. Tento plot budí velké kontroverze jak ve španělské společnosti, tak u světových lidskoprávních organizací. Současná španělská socialistická vláda chce prosadit jeho demontáž s argumentem, že obdobný plot vybuďovalo na své straně hranice i Maroko. Třetí nejsilnější politická strana v posledních španělských volbách – nacionalistická strana VOX navrhuje plot nahradit velkou betonovou zdí. Zranění bývají na obou stranách, jak z řad uprchlíků, tak ze strany španělských pohraničnicků. Španělsko zadržené uprchlíky z části ihned vrací na marocké území, a to na základě mezivládní dohody s Marokem z roku 1992. (Hruboň, 2020) (Dvořáková, 2019)

„Všechna místa, kde se setkává bohatý svět s chudým, jsou zvláštní, ale tohle je ještě podivnější než ostatní“ prohlásil zpravodaj BBC v Mellile v roce 2005 (Morris, 2005)

3.2.3. Politický status Ceuty a Mellily ve španělské administrativě

Obě území mají ve španělské ústavě status autonomního města. Správní uspořádání Španělského království určuje Španělská ústava jako nejvyšší právní norma státu, byla schválena v roce 1978 v referendu. Dle ústavy je Španělské království parlamentní monarchií. Z hlediska Ceuty a Mellily je stěžejním bodem ústavy článek 2.2.1, který zní „ústava vychází z nenarušitelné jednoty španělského státu, společné a neoddělitelné vlasti všech Španělů. Uznává a zaručuje právo na autonomii národnostem a regionům, které jsou jimi utvářeny, stejně jako vzájemnou solidaritu mezi nimi“.

Pro Ceutu a Mellilu se přijetím této ústavy ne všechno vyjasnilo. Z doby před přijetím ústavy měly obě území status „Plazas de Sobernia“, tedy suverénních území, avšak nová ústava tyto pojmy neznala. Proto v březnu 1995 přišlo doplnění Španělské ústavy, kde oběma územím je přidělen status autonomních měst. Tímto aktem získaly Ceuta i Mellila vlastní ústavu, zákonodárny sbor pro místní záležitosti, dále pak díky volebnímu právu do španělských zákonodárných sborů možnost obsadit po jednom poslanci do poslanecké sněmovny a po dvou mandátech do senátu. V článku 3.1.3. se říká, že Ceuta a Mellila se mohou stát autonomními oblastmi, jestliže to schválí naprostou většinou jejich volení zástupci místních sborů, což se následně stalo. Po tomto aktu byly přijaty Ústavní zákony Ceuta a Mellily a to v březnu 1995.

Ceuta a Mellila tím přistoupily k režimu vlastní samosprávy a autonomie a vznikly nové orgány řízení těchto území – městský parlament, prezident a vládní rada. Zároveň byl pro Ceutu a Mellilu stanoven odlišný daňový systém než pro zbytek Španělska. Díky geografickým a historickým okolnostem, které ztížily ekonomický pokrok těchto autonomií, je třeba tímto daňovým systémem umožnit rychlejší ekonomický pokrok těchto území.

3.2.4. Spor o území měst Ceuta a Mellila a současný stav sporu mezi Marokem a Španělskem v kontextu mezinárodně právním

Celý spor souvisí s historickým vývojem v celé oblasti Maghrebu. Obě strany sporu mají své argumenty pro získání kontroly nad těmito územími. Oblast má zejména významnou strategickou polohu pro

kontrolu Středozemního moře. Maroko jako největší argumenty uvádí právo na získání celistvosti svého území z geografického hlediska a argumentuje, že tyto území pod španělskou kontrolou znamenají nedokončení dekolonizace Afriky. Slabší je už argument historického marockého území, jelikož od roku 1415 už tato území Maroko ani jeho předchůdci nespravovali. Dalším argumentem, které Maroko používá, ale není relevantní, je obyvatelstvo těchto území. Maroko tvrdí, že většina obyvatelstva národnostně souvisí z většinovými skupinami marockého obyvatelstva. Ve skutečnosti v místních průzkumech se většina obyvatel považuje za Španěly a drtivá část žádá, aby území nadále zůstaly součástí Španělska. (Klíma, 2017)

Španělsko považuje obě území za nedílnou součást svého státu, což je podepřeno kontrolou těchto území u Mellily od 15. století a u Ceuty od 16. století. Dále má podporu v několika historických dokumentech a smlouvách, kdy se Marocký stát nebo sultanát zavázal nebo uznal území jako španělská. Největším argumentem je ovšem několik referend obyvatelstva, které si vždy výraznou většinou přálo zůstat součástí Španělska a podpora téměř všech mezinárodních organizací včetně OSN a EU.

V současné době nedochází k téměř žádné vyhrocené rétorice, natož tak k nějakým konfliktům. Naposledy v roce 2012 obsadilo Maroko neobydlený španělský ostrůvek s ospravedlněním, že odtud budou kontrolovat africké migranty do Evropy. Během pár dnů však ostrůvek obsadily jednotky španělské armády bez jediného výstřelu. (Kopp, 2002)

Zajímavostí je, že Španělsko je součástí NATO, ale území Ceuty a Mellily nejsou součástí smlouvy o území spadající pod kontrolu NATO. To znamená, že Španělsko nemůže žádat po vedení a členských státech NATO vojenskou pomoc v případě napadení těchto území. Maroko si je však vědomo následků nějaké vojenské operace, které by znamenaly minimálně tvrdé ekonomické a politické embargo a naprostou izolaci od zemí EU a NATO.

Ve své podstatě pro Maroko nejsou tato území tak strategicky, ekonomicky ani politicky významná. Využívá toho jen pro prosazení svých zájmů v Západní Sahare a určitě i pro tichou podporu některých evropských zemí při jednáních o asociační dohodě s EU a s tím souvisejících obchodních dohod s EU.

3.3. Španělská Guinea

Počátek dekolonizace byl rok 1959, kdy Španělsko oficiálně zrušilo kolonii Španělská Guinea a území začlenilo přímo do své správy jako další provincii Španělska. Tímto aktem získali obyvatelé možnost volit své zástupce do španělského parlamentu, což se v roce 1959 i stalo. Dalším posunem byl rok 1963, kdy Guinea získala částečnou autonomii. Zemi řídil nadále komisař jmenovaný španělskou centrální vládou, ovšem nově vzniklé Valné shromáždění Rovníkové Guineje mělo poměrně rozsáhlé pravomoci v místních záležitostech. V těchto letech se stala Rovníková Guinea zemí s největším příjmem na hlavu v Africe, gramotnost dosáhla úrovně 80 procent a vytvořil se i fungující systém zdravotní péče. (Klíma, 2017)

Přesto pod tlakem nacionalistů vyhlásilo Španělsko v součinnosti s OSN v srpnu 1968 referendum o samostatnosti. V přítomnosti pozorovatelů OSN se 63 procent voličů vyslovilo pro samostatnost a vznikl nezávislý stát Rovníková Guinea, postupně uznán prakticky všemi státy světa.

Historický vývoj po vzniku samostatné Rovníkové Guinei od roku 1968 byl hodně divoký a bohužel typický pro země centrální Afriky. Prvním prezidentem se stal Francisco Macias Nguema který už v roce 1970 povolil v zemi činnost jen jediné a to své politické strany. V roce 1971 v podstatě zrušil Ústavu a převzal titul doživotního vládcce. Kromě vnitřní bezpečnosti a perzekuce opozice přestaly v zemi prakticky fungovat všechny státní instituce. Byl nastolen teror, jehož následkem byla smrt mnoha Guinejců, třetina obyvatel ze země uprchla. Ekonomika byla zcela zdevastována. V roce 1979 provedl Teodoro Obiang státní převrat, stal se novým prezidentem a v spolupráci s OSN byla vytvořena nová ústava, která vstoupila v platnost v roce 1982. Formálně zrušil vládu jedné strany, ale od zmanipulovaných voleb v jeho prospěch se země dostala do starých afrických kolejí. Prezident Teodoro Obiang byl ve funkci potvrzen i v dalších čtyřech volebních obdobích, a to ve volbách v roce 1996, 2002, 2009 i v 2016. Všechny tyto volby označili mezinárodní pozorovatelé jako zmanipulované a nesvobodné. (Klíma, 2017)

3.4. Španělská západní Afrika

V roce 1956 po odevzdání koloniálních území Francie a Španělska vznikl nový samostatný stát – Marocké království. Ihned po vzniku král Mohammed VI. s politickou reprezentací začal v součinnosti s nadšenými obyvateli realizovat myšlenku obnovy Velkého Maroka. Maroko v této době bylo pod vlivem nacionalistických sil v čele se stranou Istiqlal začalo připravovat znovusjednocení území bývalého tzv. Velkého Maroka, tedy chtělo začlenit do svého nového státu i Španělskou západní Afriku, částečně dnešní Mauretánii a Západní Saharu, a velkou část saharských území dnešního Alžírsku. To vedlo i ke krátkým válečným konfliktům s Mauretánií, a hlavně s Alžírskem, v nichž ovšem Maroko neuspělo. (Springerová, 2012) (Klíma, 2017)

Obrázek 7. Španělské území v Africe v roce 1956

Zdroj: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mapa_de_%C3%81frica_Occidental_hasta_1956.png

Pod tímto vlivem začaly v roce 1957 v městech Španělské Západní Afriky demonstrace, zejména v hlavním městě Sidi Ifni, kde v dubnu 1957 byli po demonstracích mrtví na straně demonstrantů i Maročanů spolupracujících se španělskými kolonizátory. To vedlo na konci roku 1957 a na začátku roku 1958 k bojům mezi španělskou armádou a jednotkami osvobozeneckého hnutí podporovaných marockou armádou. Výsledkem bylo obsazení měst Sidi Ifni a Al-Ajún a části mauretánských francouzských kolonií Marokem. Španělsko a Francie spojily síly a marocké jednotky po velkých bojích vytlačilo zpět. V polovině dubna 1958 byla podepsána dohoda mezi Francií, Španělskem a Marokem, kde Maroko získalo jen území Cabo Juby. Španělé mezi tím zákonem z ledna 1958 zrušili územní jednotku Španělská západní Afrika a vytvořili tři španělské provincie, kdy dvě z nich se spojily a vytvořily nový celek zvaný Španělská Sahara (provincie Rio de Oro a Sakia al-Hamra) a samostatnou provincií Ifni. (Marks, 1976)

Obrázek 8. Španělské území v roce 1959

Zdroj:

[https://ca.wikipedia.org/wiki/Llista_de_governadors_del_S%C3%A0hara_Espanyol#/media/Fitxer:Mapa_del_Magreb_\(1959\).svg](https://ca.wikipedia.org/wiki/Llista_de_governadors_del_S%C3%A0hara_Espanyol#/media/Fitxer:Mapa_del_Magreb_(1959).svg)

V Maroku se v roce 1957 stal králem Muhammed V., po němž trůn převzal Hassan II. V roce 1963 požádalo Maroko OSN, aby území Španělské Sahary bylo zapsáno na seznam nesamosprávných území. Další vývoj na sebe nenechal dlouho čekat a v prosinci 1965 přijalo valné shromáždění OSN rezoluci 2072. V té OSN vyzývá Španělsko k odstranění koloniální závislosti provincie Ifni a území Španělské Sahary. V roce 1969 Španělsko předalo Maroku provincii Ifni na základě dobrých vztahů mezi králem Hasanem II. a diktátorem Frankem. Španělskou Saharu si ovšem ponechalo. Až do roku 1973 bylo Španělsko pod velkým tlakem mezinárodního společenství a rezolucí OSN k zavedení práva na sebeurčení Španělské Sahary. I v samotné Španělské Sahaře vznikaly první organizace na osvobození tohoto území a vzniku samostatného státu nezávislého na Španělsku i Maroku. Nejdůležitější z nich založil student práv v Agadiru – Wálí Mustafa Sajed a to na základě principu násilného osvobození od španělské nadvlády. To vedlo 10. května 1973 ke vzniku fronty POLISARIO na zakládacím sjezdu v Mauretánii. (Miller, 2013)

Španělsko konečně v dubnu 1974 vyhlásilo na rok 1975 referendum o sebeurčení Španělské Sahary. Ve volebních seznamech bylo asi 70 tis. lidí. Proti tomu protestovalo Maroko, které dalo podnět k Mezinárodnímu soudnímu dvoru s prohlášením, že území spadá historicky k Maroku a částečně k Mauretánii a referendum není nutné. Protestovalo i POLISARIO, které tvrdilo, že ve volebních seznamech nejsou saharští kočovníci a uprchlíci v Alžírsku.

V prosinci 1974 Valné shromáždění OSN přijalo rezoluci 3292, kde potvrdilo původním obyvatelům, kočovníkům i uprchlíkům právo na sebeurčení. V říjnu 1975 komise OSN na základě zprávy mise OSN vyslané na tato území konstatovalo, že místní obyvatelstvo podporuje samostatnost a doporučila konání

referenda. S tím souhlasilo i Španělsko, které také preferovalo vznik samostatného státu před rozdělením Západní Sahary mezi Maroko a Mauretánii.

Marocký nárok na území Západní Sahary vycházel z historických období marockých sultanátů, které toto území dlouho ovládaly. Údajně na tomto území žijí potomci Maročanů, a navíc chce má Maroko autoritativní moc i v duchovní sféře, sultán je totiž údajně podle islámu Mohamedův potomek. Na základě těchto faktů požadoval král Hassan II. poradní stanovisko Mezinárodního soudního dvora (ICJ) k otázce Španělské Sahary. Španělsko s tímto návrhem souhlasilo a rozhodlo se odložit konání referenda až do doby, po vyjádření ICJ. S tímto postojem souhlasily i okolní země, přeci jen pro ně bylo nejdůležitějším cílem vyhnat evropské kolonizátory. (Springerová, 2012) (Klíma, 2017)

Začátkem roku 1975 ICJ vydal stanovisko, že území Španělské Sahary není území Terra nullis, ale že na jejím území existovaly po staletí organizované kmeny se svými lokálními vůdci a částečnými vazbami na marocké sultanáty. Závěrem bylo, že ani Maroko, ani Mauritánie nemají právo na územní nároky v Západní Sahare a obyvatelstvo má plné právo dle Charty OSN na své sebeurčení. Kromě tohoto ustanovení ještě požadoval ICJ po Španělsku, aby slíbené referendum provedlo v co nejkratší době. (ICJ, 1975)

Tuto situaci využil král Hassanem II. Vyslal 17. října 1975 široké masy Maročanů na Zelený pochod na území Západní Sahary, kde asi 25 tis. marockých obyvatel vstoupilo na území Španělské Sahary. Účastníci nebyli ozbrojeni, nesli s sebou marocké vlajky a korán. Za zády jim ovšem do Západní Sahary vpochodovalo 10 tis. marockých vojáků i s vojenskou technikou. (Miller, 2013) (Zoubir, 2001)

Španělské jednotky před davem ustupovaly až k minovým polím zhruba 10 km ve vnitrozemí a tam se pochod zastavil. Mezitím 18. října 1975 se Španělsko dohodlo s hnutím POLISARIO, že mu do doby konání referenda, nejdéle však na 6 měsíců, předají moc nad územím.

Do vývoje konfliktu se vložila Rada bezpečnosti OSN a rezolucí 380 z listopadu 1975, vyzvala k uklidnění napětí, společnému jednání Španělska, Maroka a Mauretánie a okamžitého stažení marockých invazních vojsk. Dále navrhoval tehdejší generální tajemník OSN Kurt Waldheim převzetí území Západní Sahary pod správu OSN. Marockého krále vyzval, aby přesvědčil Maročany k návratu zpět na území Maroka. Ten to učinil s projevem k lidu, kde pochod označil za marocké vítězství a zastavení vzniku samostatného státu na území Západní Sahary. K marocké politice se přiklonily i USA a Francie, které zde měly v oblasti vlastní geopolitické zájmy, a obávaly se vlivu SSSR a fronty POLISARIO, která byla značně marxistická.

OSN se snažilo i nadále tlačit na Španělsko, které přislíbilo budoucí referendum, Mezinárodní soudní dvůr zase vynakládal tlak na dekolonizaci Západní Sahary. Tehdejší období Studené války stavělo západní mocnosti na stranu Maroka, které si nárokovalo jak území Západní Sahary, tak i španělská území Ceuty, Melilly a Kanárských ostrovů. Faktorem byl i strach z nastolení levicového režimu, po případném vítězství

fronty POLISARIO v referendu. Mezitím španělské jednotky začaly vyklízet území, které začaly obsazovat ozbrojené jednotky POLISARIO.

Výsledkem těchto tlaků byla tzv. Madridská dohoda mezi Španělskem, Marokem a Mauritánií o rozdělení Španělské Sahary v poměru 2:3 pro Maroko a 1:3 pro Mauritánii. (Šmíd, 2016) (Springerová, 2005)

Dne 14. listopadu 1975 byly podepsány Madridské dohody mezi Španělskem, Marokem a Mauretánií, v nichž se Španělsko zavazuje k urychlené dekolonizaci Španělské Sahary v součinnosti s Marokem a Mauretánií a zvést spolu s nimi dočasnou správu. Během prosince po Madridských dohodách o stáhnutí španělských jednotek pak marocká a mauretánská armáda začaly obsazovat tato území.

4. Dekolonizace Západní Sahary bez vzniku mezinárodně uznávané správy na tomto území

4.1. Území Západní Sahary – správní otázky a geografické členění ve vztahu k současné situaci

4.1.1. Terminologie samostatnosti státu a práva národů na své sebeurčení v případě Západní Sahary

Samostatný stát – z hlediska všeobecně uznávaných principů mezinárodního práva se dané území s příslušným obyvatelstvem za stát pokládá po splnění několika základních konstitučních prvků, a to zejména, že má stálé obyvatelstvo na stálém jasně vymezeném území s fungující vládou schopnou toto území kontrolovat. Posledním prvkem je schopnost reprezentace nebo vlády daného státu zajistit uznání státu jinými už existujícími státy z mezinárodněprávního hlediska.

Jak je to tedy v případě Západní Sahary?

Stálé obyvatelstvo – je seskupení lidí žijících na daném území v organizované společnosti. Podle rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora (ICJ) z roku 1975 existuje v Západní Saharě dostatečně početné, historicky svázané a stálé obyvatelstvo i přes stále početnou část kočovných nomádů a berberských kmenů. Na druhou stranu z marockého pohledu je západosaharské obyvatelstvo dlouhodobě vázáno na marocké sultanáty s jejich úctou a poddaností sultánům, a to nejen na základě územní příslušnosti, ale i na základě islámského práva, ve kterém je chápán sultán jako Mohamedův potomek.

Území neboli územně definovaná jednotka – pro Západní Saharu je rovněž daná rozhodnutím ICJ z roku 1975. ICJ rozhodnul, že území Západní Sahary nejsou území Terra nullis, ale existovaly zde politicky organizované kmeny se svými vůdci a částečně stálým územím s vazbami na marocké sultanáty a ostatní obyvatelé saharských kmenů. Podle ICJ má toto území spolu se svým obyvatelstvem plné právo na sebeurčení, tedy i vytvoření vlastního státu. Naopak z marockého pohledu jsou jasné historické vazby tohoto území i obyvatelstva na marocké sultanáty, a i v Berlínské konferenci o kolonizaci Afriky z roku 1885 se mluví o území Terra nullis, tedy území nikoho, které je možné obsadit.

Výkonná moc, vláda nebo jiný způsob právně-mocenského řízení a obyvatelstva je soustava orgánů a institucí, které je schopna řídit, regulovat a případně si i podřídít společnost všech osob z daného území. V případě mezinárodního práva to však nutně neznamená, že stát musí mít efektivní vládu bez absence výkonné moci. V případě Západní Sahary v současné době vláda SADR ovládá pouze 25% území Západní Sahary, a to ještě z exilu v Alžírsku. Toto je z jejich pohledu způsobeno marockou okupací zbylého území.

Z marockého pohledu je situace daleko odlišná. Maroko považuje Západní Saharu za svou jižní provincii, částečně okupující rebelskou skupinou řízenou frontou POLISARIO. (Sahara press service 2017a)

Uznání státu v mezinárodním právu – je to jednostranný právní akt, kdy jeden stát, který už je součástí mezinárodního práva uznává druhý stát za subjekt mezinárodního práva a zároveň vyslovuje vůli s ním navázat diplomatické vztahy. Problém s mezinárodním uznáním mají státy, které vzniknout jakoukoliv formou agrese, naopak státy vznikající po rozhodnutí mezinárodně uznávaných soudních orgánů, čímž ICJ bezpochyby je, a zároveň se hlásící k dodržování charty OSN, takové státy mají podporu. (Hendrych, 2009)

Jenže v dnešním světě ovládaném globálními ekonomickými giganty to může být jinak, než jak ukládá právo. Na začátku vyhlášení samostatné republiky Západní Sahary, uznalo její samostatnost 84 zemí. Část států postupem času, ať už z důvodů tlaku nebo jiných příčin revokovalo svá rozhodnutí a některé státy SADR jako samostatný stát uznaly, ale nenavázalo s ním diplomatické vztahy. Z marockého pohledu je situace zcela jednoduchá. Západní Sahara je nedílnou součástí Marockého království s poloautonomním statutem jako nejjihnější provincie vyhlášená králem Mohammedem VI.

Z pohledu OSN je území Západní Sahary tzv. Nesamosprávné území. Západní Sahara do této kategorie spadá od roku 1963.

SADR plně nebo částečně uznalo mnoho států z Afriky, dále Jihoamerické země, které také prošly procesem sebeurčení a historickým vývojem s tím spojeným a v neposlední řadě i část asijských nearabských zemí. V Evropě zatím neuznala SADR žádná země, nejbližší tomu bylo ve Švédsku, kdy parlament svým usnesením vyzval vládu k uznání SADR, ale ta v roce 2017 pod politicko-ekonomickými tlaky k tomuto kroku nepřistoupila. Dalšími sympatizanty jsou zejména Norsko a Řecko, ale k uznání je daleká cesta.

Důležitý impuls v rozhodování o statusu SADR jako samostatného státu přineslo rozhodnutí britského soudu a následné rozhodnutí Evropského soudního dvoru (ESD) z prosince 2016. Rozhodnutí bylo vydáno v souvislosti s podepsanými obchodními smlouvami mezi Marokem a EU, kde se jednalo o obchody se surovinami Západní Sahary. Výše uvedené soudní dvory prohlásily smlouvy za neplatné a zakázaly provádět obchodní transakce mezi EU a Marokem se záposaharským nerostným, přírodním a zemědělským bohatstvím zejména v oblasti rybolovu ve výnosných vodách Západní Sahary v Atlantiku a ve vývozu fosfátů. Tento problém EU intenzivně řeší i na začátku roku 2019 a hledá právní a geopolitické řešení na úkor Západní Sahary.

Právo národů na sebeurčení – koncept národů na sebeurčení je stanoven v chartě OSN, jsou tři možnosti – nezávislost, integrace s jiným státem nebo svobodné sdružení (např. autonomie), a je spojená s udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Charta OSN pojem národ nedefinuje, ani nezaručuje samostatnost všem národům. V článku 1 se uvádí, že přátelské vztahy mezi národy musí být rozvíjeny na základě práva národů

na sebeurčení a respektování lidských práv. Porušení nebo odepření těchto práv znamená hrozbu pro zájmy celého mezinárodního společenství. (Potočný, 1968)

V souvislosti s problematikou Západní Sahary bylo vydáno mnoho rezolucí OSN k uplatnění práv a navržení možného řešení celé situace. Bohužel s žádným z těchto řešení nesouhlasily obě strany, a tak nevedly nikdy k žádnému závěru, nebo spíše ani k zahájení řešení těchto problémů. Snahy o vyřešení konfliktu probíhají dodnes, i na půdě OSN, která ale nemá schopnosti, energii a v rámci Rady bezpečnosti ani vůli tyto problémy dořešit. Příkladem neschopnosti OSN je mandát mise MINURSO, kde od roku 2013 navrhuje část členských zemí OSN přidat do pravomocí mise monitoring v oblasti lidských práv v Západní Sahaře. Rada bezpečnosti opakovaně odmítá přidat tuto pravomoc, a to díky právu veta některých zemí v Radě bezpečnosti. MINURSO se tak opakovaně stává jedinou novodobě vyslanou misí do konfliktních oblastí bez této pravomoci.

4.1.2. Vývoj posledních let ovlivňující současný stav z pohledu mezinárodního práva

Konflikt v Západní Sahaře se postupem let stává čím dál tím méně důležitým procesem, kterým by se byly ochotny zabývat světové mocnosti. S přístupem Maroka na mezinárodním poli v několika posledních letech lze jasně stanovit, že čím dál tím více států se přiklání na politiku Maroka, tedy vměstnáním Západní Sahary do politické a administrativní jednotky pod správou Maroka. Jediné, co by mohlo pomoci Západní Sahaře jsou obrovské zásoby nerostného bohatství (jakožto fosfáty, ropa a zemní plyn), nebo v horším případě selhání lidského faktoru, tedy případná genocida obyvatelstva. Důležité je tedy sledovat relativně čerstvé informace z této oblasti, ať už o událostech po arabském jaru a s ním související uprchlickou krizi, tak i sledování a monitoring lidských práv a dalšího vývoje v Západní Sahaře. Jednání mezinárodních organizací jako OSN nebo AU stagnuje téměř od počátku 21.st.

Z publikovaných zdrojů lze čerpat informace převážně z oficiálních webů OSN, MINURSO, velkých světových agentur jako Reuters, CNN, BBC, Al Jazeera, ale i dalších webů, zejména španělských a francouzských. Důležité je také posuzovat zdroje přímo z oblastí konfliktu a relativně je porovnávat, jedná se zejména o stránky Sahara press Service podporované frontou POLISARIO a na druhé straně Morocco on the move nebo Morocco world news podporované Marockou vládou. Taktéž je důležité zvažovat oficiální zprávy Arabské ligy, která jednoznačně podporuje nárok Maroka na území Západní Sahary.

Dalším zdrojem informací jsou nezávislé organizace, NGO's z oblasti lidských práv, které se zaměřují na uprchlické tábory v Tindufu. Zejména Amnesty International, Reportéři bez hranic atd.

Přímo z oblasti konfliktu v Západní Sahaře to jsou již výše zmiňované weby ať už od POLISARIA či Marockého království. Tyto zdroje jsou diametrálně odlišné, a proto je nutné brát je s nadhledem a relativně zvažovat a odlišovat pravost informací. Nezávislí novináři přinášejí z těchto oblastí zprávy hodně sporadicky,

jsou prakticky hned po svém vstupu pod kontrolou četných bezpečnostních složek a v mnoha případech byli z tohoto území i násilně vyhoštěni. (Rwd, 2007)

Dalším zajímavým faktem je období kdy zde probíhá automobilové rallye Africa Ecco Race (více známý je Dakar, který se jezdil před zavedením Africa Ecco Race, ale z bezpečnostních důvodů byl přesunut do Jižní Ameriky a poté do Saudské Arábie). Trasa vede přes území Maroka a Západní Sahary (zde po celou dobu přes marocké okupované území) až do Mauritánie. Zajímavým poznatkem zde, je velké množství novinářů, kteří se v absolutní většině zabývají jen závodem / automobily, ale najde se i pár takových kteří sledují a monitorují lidská práva v této oblasti. Pozoruhodností je, že jak dle těchto novinářů, tak i dle samotných závodníků (v našem případě i včetně Tomáše Tomečka, který jezdí tento závod již řadu let) se všichni shodují na tom, že je to bezpečná země, kde se dodržují lidská práva. V tomto období Maroko pravděpodobně uvolňuje represe a mírní tlaky na tamní obyvatele, případně na samotné Sahrawijce, z obav možných vynesení nevhodných informací zahraničního tisku. Jedinou možnou připomínkou konfliktu je trasa závodu v oblasti Guergueret, nedaleko velké písečné zdi, kde závodníci mohli začátkem roku 2018 pozorovat zvýšený počet příslušníků mise MINURSO. (Minurso, 2018c)

4.2. Západní Sahara po odchodu Španělů v roce 1976 až do klidu zbraní v roce 1991

4.2.1. Počátky konfliktu v roce 1976, Madridská dohoda a vznik SADR

Madridská dohoda - v listopadu 1975 byla v Madridu podepsaná tzv. Madridská dohoda. Španělsku bylo nuceno jak pod nátlakem OSN a Mezinárodního soudního dvora, tak ale i pod nátlakem rozvojových zemí na dekolonizaci jednoho z posledních koloniálních území v severozápadní Africe.

V této dohodě či smlouvě souhlasilo Španělsko se sdílením koloniální správy s Marokem a Mauritánií a přislíbilo, že nejpozději koncem roku 1976 se z této oblasti definitivně stáhne. Kompenzací za odchod z území a zánik kolonie Španělská Sahara obdrželo Španělskou souhlas s tím, že Maroko přestane usilovat o Ceutu a Melillu. Zároveň se dohodlo s Marokem na část zisků z těžby fosfátů a mělo přislíbeno výsostné právo na rybolov v pobřežních oblastech Západní Sahary. (Sánchez, 2009) (UN, 1975a) (Springerová, 2012)

OSN na popud vydalo dvě své rezoluce o to Rezoluci 3458 A 3458 B, které obě potvrdily právo Sahrawijců na sebeurčení. Rezoluce A navíc připadá zodpovědnost za budoucnost Západní Sahary jak OSN, tak koloniálnímu Španělsku, a to na hladký proces dekolonizace a referenda. Rezoluce B byla vydána na nátlak Maroka a potvrzuje de facto to samé co Rezoluce A, jen navíc bere v potaz i Madridskou dohodu. (UN, 1975b)

Saharská arabská demokratická republika (SADR) – vznik v roce 1976

První konflikty mezi jednotkami POLISARIO na straně jedné a jednotkami Maroka a Mauretánie na straně druhé začaly v lednu 1976.

Pod dalším tlakem se Španělsko definitivně rozhodlo dne 26. února 1976 upustit od správy Západní Sahary a oznámilo to OSN. Tímto aktem de facto skončila španělská koloniální vláda na území Západní Sahary. Začlenění tohoto území pod mezinárodně uznávanou správu nebo vzniku nezávislého státu, ale dodnes nedošlo. (Klíma, 2017)

Ihned následující den, 27. února 1976 vyhlásila fronta POLISARIO v obci Bir Sahara Lehlu samostatnou Saharskou arabskou demokratickou republiku (SADR) a tím vznik samostatného státu na území Západní Sahary. Zároveň byla vyhlášena jak Maroku, tak i Mauritanii válka v důsledku narušení suverenity SADR a začal tak ozbrojený střet v této části Afriky.

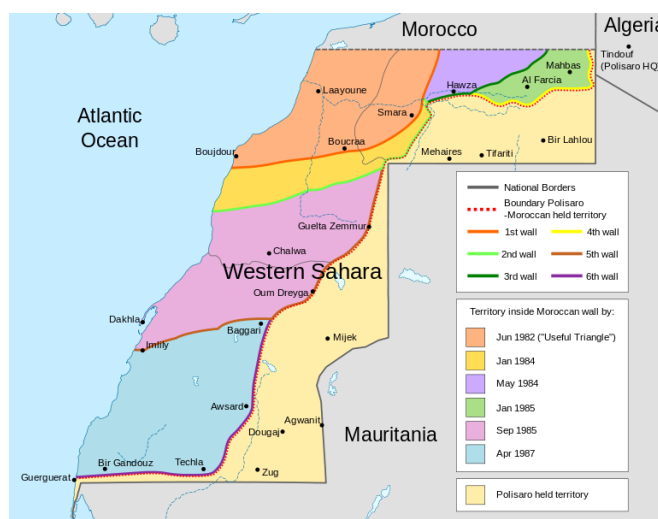
Následkem vyhlášení války bylo mimo dalších ostrých bojů i okamžité bombardování osídlených oblastí marockým letectvem fosforovými bombami. Došlo tak k hromadnému útěku obyvatel na východ země, nebo do Alžírsku v oblasti města Tindufu, kde již existovaly uprchlické tábory Sahrawijců, které se posléze staly i hlavním centrem vlády SADR a fronty POLISARIO. (Mohamed, 2017)

4.2.2. Ozbrojený konflikt, stavba zdi a dohoda o vojenském příměří

POLISARIO tak začalo partyzánskou válku na dvou frontách. V letech 1977 až 1979 úspěšně bojovalo jak s Marokem, tak s daleko většími úspěchy s Mauretánií. Frontě POLISARIO se podařilo opakovaně dostat na Mauritánské území, kde ničilo infrastrukturu, doly a další ekonomické cíle. Mauretánie, která byla ochromena jejími rychlými vpády a válka pro ni byla značně nákladná. Navíc se nacházela i ve špatné politické situaci, a tak podepsala 5. srpna 1979 s POLISARIEM mír, tzv. Alžírskou smlouvou. V něm se Mauretánie zavázala opustit území Západní Sahary, uznat vládu SADR a vyhlásila, že se vzdává jakýchkoliv teritoriálních nároků na území SADR. Pro POLISARIO to však znamenalo jen částečný úspěch, protože ihned po odchodu Mauretánských vojsk z území, je nahradily armády Maroka. Tím Maroko obsadilo zhruba 80 procent celého území Západní Sahary.

Maroko pak v osmdesátých letech začalo stavět částí budoucí Velké písečné zdi podél větších měst, a hlavně podél nalezišť vzácných kovů a fosfátů. Zeď byla stavěna v několika etapách od roku 1979 až do roku 1987. Kromě ostatních drátů byly podél velké části zdi vybudovány detekční zařízení i minová pole. Po jejím dokončení koncem 80. let je její celková délka cca 2700 km. (Holley, 2017a)

Obrázek 9. Stavba Velké písečné zdi v etapách 1979-1987

Zdroj: https://theinternationalistvoice.files.wordpress.com/2013/07/772px-western_sahara_walls_moroccan_map-en_svg.png

Zed' byla Marokem postavena na hranici oddělující území jim ovládaném a územím pod kontrolou fronty POLISARIO a je to nejdelší hraniční zed' na světě. Začíná na jihu Západní Sahary u pobřeží Atlantiku a vede na severovýchod 200 km od hranic Maroka.

V roce 1982 byla SADR přijata do OAU (Organization of African Union, dnešní AU) po šestiletých jednáních. Postupně proběhlo uznávání SADR jako samostatného státu většinou afrických zemí a také některými jihoamerickými a asijskými státy. V dalším roce OAU vydala rezoluci 104 – plán na ukončení ozbrojeného konfliktu v Západní Sahaře, který se stal základem pro budoucí „urovnávací plán“. Ten zahrnoval podmínky příměří a postup příprav referenda. Jako vyjádření nesouhlasu s přijetím SADR do OAU v roce 1984 a nesouhlasem s urovnávacím plánem Maroko vystoupilo z OAU. (Klíma, 2017) (Šmíd, 2016)

Po jednáních z roku 1988 mezi OSN a OAU o formulaci plánu na urovnání o Západní Sahaře předává generální tajemník OSN Javier Perez de Cuellar Maroku i frontě POLISARIO odděleně tzv. „návrh na vyrovnání“, který obsahoval návrhy na vyřešení konfliktu na základě rezoluce OSN 1514 z roku 1960 a po dohodě s OAU a stal se základem „vyrovnávacího plánu“. Přesto došlo v roce 1989 k další eskalaci ozbrojeného konfliktu a následovala dohoda o částečném příměří v El Pais.

V červnu 1990 Rada bezpečnosti OSN schvaluje rezoluci 658 – což je definitivní návrh „vyrovnávacího plánu“ zformulovaný ve zprávě generálního tajemníka OSN a v dalších měsících pak probíhala jednání o dohodě o příměří mezi OSN, Marokem a frontou POLISARIO.

Výsledkem jednání byl v dubnu 1991 souhlas obou stran s návrhem rezoluce č.690 Rady bezpečnosti OSN zřídit misi Organizace spojených národů pro organizaci referenda v Západní Sahaře – MINURSO (Mission for the Referendum in Western Sahara), aby uspořádala referendum obyvatel Západní Sahary o

sebeurčení, autonomii nebo spojení s jiným státem a dodržování mírové dohody, zastavení bojů a zajištění repatriace uprchlíků. Referendum bylo naplánováno na rok 1992.

V rámci této dohody byla snaha o zřízení příměří mezi Marokem a frontou POLISARIO, vytvoření dočasného nárazníkového pásma rozdělujícího dvě území jimi ovládaná, zastavení bojů a vzájemné navrácení válečných zajatců a uspořádání referenda o budoucnosti Západní Sahary

A konečně v září 1991 po souhlasu marockého krále Hassana II. a vůdců fronty POLISARIO bylo OSN prostředníkem k uzavření míru v Západní Sahaře. Tento „Mírový plán“, který obsahoval návrh na vyřešení konfliktu, dle Rezoluce 1514 z roku 1960 se stal základem pro urovnání sporů. (UNSC, 1988)

Součástí těchto vyjednávání se v dubnu 1991 stal James Baker, bývalý ministr zahraničních věcí USA, který se stal osobním zmocněncem generálního tajemníka OSN pro otázky Západní Sahary a v dalších letech hrál klíčovou roli.

4.2.3. Nekonečné spory o referendum a snahy o vyřešení konfliktu do roku 2011

Hlavní tématem v následujících několika letech se stalo uskutečnění referenda o sebeurčení Západní Sahary. Referendum mělo být uskutečněno v roce 1992, ale obě strany konfliktu se nedokázaly shodnout na tom, kdo může a nemůže být případným voličem. Fronta POLISARIO trvala na tom, že voličem má být ten, kdo žil na území Španělské Sahary do roku 1974 nebo byl zahrnut do sčítání lidu, které bylo uspořádáno pro referendum v roce 1974 Španělskem. Naopak Maroko považovalo za voliče každého plnoletého občana na území Západní Sahary, což bylo pro SADR značně nevýhodné, protože se již na území Marocké Západní Sahary nacházely desítky tisíc marockých občanů, jenž zde byli přestěhováni z Maroka. (UNSC, 1991)

Houstonské dohody - Rada bezpečnosti OSN zorganizovala schůzky s přítomností zástupců obou stran v Londýně, Lisabonu a Houstonu, kde se obě strany snažily dohodnout na podmínkách. Výsledkem byly smlouvy, která potvrzovaly vzájemnou výměnu zajatců a politických vězňů, byly upřesněny další podmínky pro konání referenda, včetně tvorby seznamu voličů Tyto dohody byly podepsány v září 1997 a nazývají se Houstonské dohody. (UNSC, 2003)

Na základě těchto smluv ukončila OSN své úsilí o registraci voličů a v roce 1999 s výsledkem 90 tis. registrovaných voličů a 145 tis. nevyřízených žádostí o volební právo. Přitom se obě strany opět nedokázaly dohodnout zejména na procesu vyřizování odvolání za nezařazení do seznamu voličů hlavně ze strany Sahrawijských uprchlíků, a to znamenalo další odklad vyhlášení referenda.

První Bakerův plán - James Baker, zvláštní vyslanec generálního tajemníka OSN pro Západní Saharu se krátce po nástupu do funkce snažil sjednat mezi Marokem a frontou POLISARIO tzv. Houstonské smlouvy, které měly nastartovat jejich společné jednání. Baker byl však k otázce vyřešení konfliktu v Západní Sahaře značně skeptický, hlavně kvůli neustálým překážkám ze strany Maroka, které se snažily budoucí referendum

jakkoliv bojkotovat. Problémem byl také postoj Francie a USA, které se politicky přikláněly k Maroku. Klíma, 2017) (Springerová, 2012)

Vzhledem k neustálým problémům a protahování referenda se rozhodl Baker vydat rámcovou dohodu známou jako 1. Bakerův plán. Jednalo se o určitou formu autonomie Západní Sahary. Západní Sahara by spadala pod Marocké království, Maroko by mělo kompetence v zahraničních věcech, zůstala by společná marocká vlajka. SADR by byla udělena exekutivní, legislativní a soudní pravomoci, skrze které by začala fungovat vláda a vlastní policejní složky. Tento stav by měl trvat po dobu pěti let, kdy by následně došlo k uspořádání referenda. Podmínkou referenda by bylo, že se ho mohou zúčastnit obyvatelé, kteří žijí na území Západní Sahary déle než jeden rok. S tím kategoricky nesouhlasila fronta POLISARIO, která udávala argument v nepoměru počtu západosaharských a marockých obyvatel, navíc předpokládala, že během prvních let zkušebního stavu by Maroko přestěhovalo na území Západní Sahary velký počet dalších marockých obyvatel, kteří by následně hlasovali pro setrvání v rámci Maroka. (OSN 2001) (Zoubir 2001)

Nemožnost vyřešit celou situaci díky 1. Bakerovu plánu vedly nového generálního tajemníka OSN Kofiho Annana k předložení zprávy Radě bezpečnosti OSN, kde popsal čtyři možné varianty, jak spor vyřešit:

- první variantou byl Mírový plán z roku 1991. V plánu bylo pokračovat v mírové misi MINURSO i bez souhlasu stran konfliktu

- druhou variantou bylo přijetí Rámcové dohody (1. Bakerův plán), která by bylo prozkoumána a upravena zvláštním vyslancem generálního tajemníka a poté navrhnutá oběma stranám

- třetí variantou bylo rozdělení území, v případě, že by to schválila Rada bezpečnosti OSN, a to tak, jak bylo území rozděleno na základě dohody mezi Marokem a Mauritánií

- čtvrtá varianta a poslední možnost spočívala ve zrušení mise MINURSO a uznání, že OSN není schopná konflikt vyřešit

Rada bezpečnosti se nakonec přiklonila k druhé variantě, a tak se opět do dění dostal James Baker, na kterém bylo, aby rozhodnutí implementoval a změnil svůj předchozí návrh. (Springerová, 2012) (Amirah-Fernández, 2008)

Druhý Bakerův plán - po neúspěchu 1. Bakerova plánu a rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN o vypracování a přijetí nové rámcové dohody vytvořil v roce 2003 James Baker tzv. Mírový plán pro sebeurčení Západní Sahary neboli 2. Bakerův plán. Oproti jeho předchozímu návrhu spočívala změna v tom, že tento plán obsahoval prvky Mírového plánu mise MINURSO, Rámcové dohody neboli 1. Bakerova plánu a také Houstonských dohod a tentokrát nepotřeboval k rozhodnutí jednotlivých fází plánu souhlas obou stran sporu. Klíma, 2017) (Springerová, 2012)

Tento nový plán se přikláněl částečně na stranu fronty POLISARIO, která společně s Alžírskem odmítla přistoupit na první plán. Hlavním cílem tedy bylo opět po pětiletém období západosaharské samosprávy uspořádat referendum o sebeurčení. Rozdíl byl však v tom, že se během této čekací doby nebude muset Západní Sahara opírat o marockou ústavu. Zároveň by SADR disponovala svým vlastním Nejvyšším soudem a Národním shromážděním. (Amirah-Fernández, 2008) (UNSC, 2003)

Opět se však narazilo na problém s tím, kdo bude a nebude hlasovat v referendu o samostatnosti. Referenda se měli zúčastnit registrovanými voliči a ti, kteří trvale žijí na území Západní Sahary od prosince 1999. Taktéž měli mít volební právo Sahrawijci, kteří žili mimo území Západní Sahary. Z velké části se jednalo o obyvatele, kteří uprchli před marockou invazí a žili v uprchlických táborech v Tindufu nebo ve Španělsku. S tím striktně nesouhlasilo Maroko, jelikož se obávalo, že by tímto ztratilo většinovou část promarockých voličů a obávalo se neúspěchu v referendu. Dále se Maroku nelíbila část plánu, která počítala s úplným osamostatněním Západní Sahary, a ne pouze s její částečnou autonomií. Kvůli marockému odmítnutí 2. Bakerova plánu tak opět došlo k zamrznutí celého konfliktu bez dalšího vývoje. (Springerová, 2012)

Po selhání i druhého plánu, který James Baker vymyslel, rezignoval s tím, že využil všech dostupných prostředků a možností na vyřešení sporu. Hlavním problémem podle Bakera byla nejednotnost Rady bezpečnosti. Tvrdil, že na něm nestojí vyřešení sporu, ale je pouze prostředníkem k jejímu ukončení, vše podle něj záviselo na Radě bezpečnosti, která ho údajně po celou dobu podporovala, ale v klíčovém momentu, kdy měla zatlačit na jednu ze stran sporu selhala. (Theofilopoulou, 2006)

Návrhy autonomie bez prostředníka - Po odstoupení Jamese Bakera byl na jeho místo dosazen Peter Van Walsum, který označil spor jako „kvazi-nesmiřitelný“. Navrhl tak, že by se spor mohl urovnat prostřednictvím přímých jednání bez předchozích podmínek. Rada bezpečnosti měla jen dvě podmínky, a těmi byly právo na sebeurčení Sahrawijců a ukončení sporu pod záštitou generálního tajemníka OSN.

Maroko nebylo proti plánu západosaharské autonomie, ale pouze za určitých podmínek. Proto v březnu 2006 zřídilo orgán CORCAS (Královská poradní rada pro západosaharské záležitosti). Tento orgán spravovali členové sahrajského původu, kteří měli vzdělání v oblastech sociálních, ekonomických, kulturních a disponovali znalostmi v oblasti lidských práv. Byl to však pouze formální orgán, ve skutečnosti neměli téměř žádné pravomoci. Hlavním představitelem byl Khalihenna Ould Rachid, který již za dob španělské nadvlády vedl jednu z politických stran, která byla nakloněna Španělsku a který byl později jedním z největších přívrženců Hassana II. (Fisas, 2011)

Maroko přišlo v dubnu 2007 pod záštitou nově vzniklé organizace CORCAS s iniciativou na vyřešení konfliktu. Jednalo se o návrh vzniku autonomní oblasti Západní Sahary s určitými pravomoci podobnými jako v 1. Bakerově plánu, s rozšířením na některé body Mírového plánu. V čele regionální vlády by měla stát osoba zvolená regionálním parlamentem z členů volených jednotlivými kmeny. Dále se měl vytvořit Vrchní zemský soud, jenž bude rozhodovat o výkladu regionálních zákonů, a bude tak nejvyšším soudním orgánem

v regionu s výhradou k Nejvyššímu soudu a Ústavnímu soudu v Maroku. Jako záruka těchto práv, měla být pozměněna marocká ústava, do které měla být začleněna i Západní Sahara. (Zpráva Generálního tajemníka S/2007/20)

S návrhem na vyřešení konfliktu přišla i fronta POLISARIO, která ho také v dubnu 2007 předložila generálnímu tajemníkovi OSN Pan Ki-munovi. Podle fronty POLISARIO byl jediným možným řešením, jak ukončit konflikt konání referenda o sebeurčení lidu Západní Sahary, což bylo v souladu s Mírovým plánem, Houstonskou dohodou i 2. Bakerova plánu. POLISARIO chtělo s Marokem jednat o podmínkách referenda, o budoucnosti marockých obyvatel na území Západní Sahary, o hospodářské spolupráce a finanční kompenzaci za okupaci území. To však Maroko odmítlo. (UN Secretary General, 2007)

Obě strany návrhy té druhé kategoricky zamítly a tím padl pod stůl i 2. Bakerův plán.

Rada bezpečnosti OSN na tyto dva návrhy reagovala vydáním rezoluce S/RES/1754, ve které popsalo celou situaci takto: „*Rada bezpečnosti vyzývá strany, aby jednaly v dobré víře bez předem stanovených podmínek, s ohledem na události posledních měsíců a s cílem dosáhnout spravedlivého, trvalého a vzájemně přijatelného řešení, které by vedlo k sebeurčení lidu západní Sahary*“ (Evropský parlament, 2010) (Rezoluce OSN 1783, 2007) (Algeria press Service, 2018)

Období stagnace řešení konfliktu a příklon k marockému návrhu do roku 2011 - Po všech nevydařených plánech a návrzích se v roce 2008 tehdejší zmocněnec OSN v otázce Západní Sahary P. van Walsum přidal k otevřené podpoře marockého návrhu na zřízení částečné autonomie a tvrdil, že nezávislost Západní Sahary je nedosažitelným cílem. Toto tvrzení se setkalo s ostrým nesouhlasem fronty POLISARIO. Následkem tohoto výroku, ale i částečné neschopnosti Walsuma, byla jeho rezignace a začátkem roku 2009 byl jmenován na jeho místo americký diplomat Christopher Rosse.

Postupem času se začínají štěpit i názory uvnitř fronty POLISARIO. V srpnu 2009 se jeden z vysoce postavených členů fronty POLISARIO Sisi Mouloud přidal k názoru autonomie v rámci Maroka. Následně byl na cestě do oblasti uprchlických táborů v Tindufu unesen a od té doby je nezvěstný. (The New Arab, 2017)

4.2.4. Dopady Arabského jaro a uprchlická krize v letech 2011 až 2013

Arabské jaro, které vypuklo v prosinci 2010 znamenalo v mnoha zemích arabského světa obrovské změny. Nevyhnulo se ani Maroku, kde však protesty byly ze všech zemí nejmenší. Důvodem, proč zde byly protesty v menší míře, je relativně vysoká životní úroveň, nacionalisticky naladěné obyvatelstvo a oblíbenost krále Mohammeda VI. Přesto se i zde stalo něco zásadního, a to byla změna ústavy. (Klíma, 2017) (Springerová, 2012)

Změna se však týkala pouze Maročanů. Pro obyvatelé Západní Sahary se nic nezměnilo. Pro ně znamenalo Arabské jaro maximálně snahu opět zkusit oživit myšlenku sebeurčení, a to formou protestů a stávek. Ve většině západosaharských měst proběhly demonstrace, které byly na mnoha místech potlačeny ozbrojenými marockými jednotkami. Největším konfliktem byl v listopadu 2010 protest na okraji města Laayounne v táboře zvaném Gdim Izik. Výsledkem tohoto protestu byla ozbrojená potyčka mezi marockými vojáky a Sahrawijci, zemřelo zde 11 Maročanů, 2 Sahrawijci a následovalo zatýkání desítek Sahrawijců. Dvacet pět z nich bylo později odsouzeno soudem v Maroku k trestu smrti, ale díky lidskoprávním organizacím, které se do případu vložily, zatím nebyl rozsudek vykonán. Evropský parlament k tomuto konfliktu přijal usnesení odsuzující násilí na obou stranách. Přísné tresty byly předmětem řady protestů nejen v Západní Sahaře, ale i v mnoha zemích západní Evropy. Pozdější vývoj této záležitosti proběhl předáním případu z vojenského soudu k civilnímu pod obrovských tlakem lidskoprávních organizací v čele s Amnesty International. (Labott, 2011)

Uprchlíci z Afriky a Asie zaplavují Evropu hromadně od roku 2010. Hledají stále nové způsoby a místa, kudy se do Evropy dostat za lepším životem v bezpečí a bez chudoby. Evropské země v čele s politiky, kteří potřebují voliče, dělají vše pro to, aby jich bylo co nejméně. To tedy úzce souvisí i s politikou EU vůči Maroku.

Ale odkud pocházejí i důvody migrace Afričanů? „V éře globálních komunikačních kanálů nemůžeme (my Evropané) před nikým skrývat nadbytek, ve kterém žijeme. Záběry z Evropy se dostanou i do nejmenší africké vesnice. A kdo by mohl obviňovat její obyvatele, že se vydají naším směrem? Tolik Evropanů pokládá to, co mají, za samozřejmost. A tolik Afričanů umírá ve snaze získat svůj podíl na blahobytu.“ Kromě ekonomických důvodů jsou zde i důvody ohledně bezpečí a oblasti lidských práv. (Morris, 2005)

4.2.5. Kontroverzní akce a prohlášení Maroka, Fronty POLISARIO i OSN v druhé dekádě 21.století

Nezařazení oblasti lidských práv do pravomocí mise MINURSO v dubnu 2013 a následujících letech - v roce 2012 dochází ke konfliktu mezi Marokem a vyslancem Rady bezpečnosti OSN Christopherem Rossem. Výsledkem je obvinění a vyjádření o ztrátě důvěry vůči Rossovi. Maroko tvrdí, že ve sporu o Západní Saharu se jednoznačně staví na stranu fronty POLISARIO.

Z těchto důvodů se situace vyostřila v dubnu 2013, kdy americká velvyslankyně při OSN Susan Riceová zaslala návrh usnesení o Západní Sahaře, v němž vyzývá k rozšíření mise MINURSO o monitorování lidských práv. Toto se na marocké straně střetlo s velkým odporem a král Mohammed VI. vyslal své vyslance do Ruska a Číny, tedy do zemí stálých členů Rady bezpečnosti s žádostí o vetování tohoto usnesení, což by vedlo k eskalaci konfliktu v Západní Sahaře. Po dlouhých zákulisních jednáních Riceová toto usnesení stáhla

a koncem dubna 2013 Rada bezpečnosti obnovila misi MINURSO se starými pravomocemi bez možnosti monitorování lidských práv na území Západní Sahary. (Sahara question, 2015) (UNSC, 2013)

Obrázek 10. Západní Sahara v roce 2014 a mise MINURSO

Zdroj: <https://minurso.unmissions.org/map>

Reakcí byly demonstrace v městě Laayoune (Al-Ajúj), které vyvrcholily ve střety s marockou policií. Desítky protestujících byly zraněny. Tyto protesty už v menší míře pokračovaly i v dalších dnech. Vše vyvrcholilo velkou demonstrací dne 6. května 2013, kdy v opět v Laayoune, hlavním městě Západní Sahary, protestovalo více než 2000 demonstrantů. Výsledkem ozbrojeného zásahu marocké policie bylo více než 100 zraněných demonstrantů a 21 zraněných policistů. Zástupci Amnesty International prohlásili, že zásah marocké policie byl neadekvátní a byl veden s nadměrnou silou. Protesty probíhaly i v dalších západosaharských městech. Například ve městě Smara, nacházející se ve vnitrozemí Západní Sahary, byla vztyčena vlajka SADR. (News24, 2013b) (News24, 2015)

Christopher Ross po těchto událostech zahájil velkou diplomatickou aktivitu na uklidnění situace a začal jednat jak s vládou Maroka v Rabatu, tak s vedením fronty POLISARIO v Tindufu a zároveň i s Alžírskou vládou.

Maroko se však nedalo zastrašit, a tak se uskutečnila další diplomatická cesta. Tentokrát jel samotný král Mohammed VI. do USA, které podporovalo v minulosti Maroko a setkal se zde s americkým prezidentem Barackem Obamou. Po tomto setkání, uvedl mluvčí Bílého domu Jay Carney, že: „Marocký plán autonomie Západní Sahary je vážný, realistický a věrohodný. Plán představuje potenciální přístup, který může

uspokojit aspirace a zájmy všech lidí žijících na území Západní Sahary. Plán umožní řídit těmto lidem své záležitosti v míru a důstojnosti.“ (News24, 2016b) (Holley, 2016)

V březnu 2014 padají na půdě OSN opět návrhy na další diskuzi ohledně pravomocí mise MINURSO v oblasti monitorování lidských práv. Maroko se snaží těmto diskuzím zabránit a podniká mírná zlepšení v dodržování lidských práv – například ruší možnost soudit civilisty u vojenských tribunálů, zřizují se pobočky Národní rady pro lidská práva v západosaharských městech Al-Ajún a Dakhla. Zástupci fronty POLISARIO prohlašují, že jediným smyslem těchto opatření je zabránit diskuzi v OSN o rozšíření mise MINURSO o monitorování lidských práv v Západní Sahaře. (UNSC, 2015)

V roce 2014 vystoupil marocký král Mohammed VI. na plénu OSN s řečí, vyzývající OSN k nalezení rychlého řešení konfliktu v Západní Sahaře. (UNSC, 2016)

V roce 2016 organizace Reportéři bez hranic vyzvala Maroko, aby ukončilo veškeré ohlašovací povinnosti novinářů v Západní Sahaře a umožnila novinářům volně podávat zprávy o sporném území. Zároveň zdůrazňuje, aby Maroko přestalo porušovat práva saharských i zahraničních novinářů, soudní procesy se saharskými novináři a deportace zahraničních novinářů mimo území Západní Sahary nebo Maroka. Jako příklad uvádějí zatčení dvou západosaharských občanů, kteří doprovázeli skupinu španělských aktivistů a nezávislých novinářů v Západní Sahaře. V prohlášení připomínají, že Maroko je na 131. místě ze 180 zemí zařazených do indexu světové svobody tisku v roce 2016. (News24, 2016b)

Generální tajemník OSN Pan Ki-mun chtěl situaci nějak posunout dále. Byl velice nespokojen s nevolí obou stran tento více než 40 let trvající konflikt dořešit. Pro to se rozhodl v březnu 2016 osobně navštívit Alžírsko, a hlavně uprchlické tábory v Tindufu, aby se osobně přesvědčil o životních podmínkách uprchlíků. Konstatoval, že životní podmínky lidí, kteří zde žijí jsou naprosto otřesné a absolutně neodpovídají důstojným podmínkám pro život v 21. století. Dále usoudil, že v pokroku na vyřešení celé západosaharské otázky neexistuje skutečná možnost, jak celý problém vyřešit při současných podmínkách. Celé to svými slovy označil za jednoznačnou okupaci Západní Sahary Marokem. (News24, 2016a)

Maroko s tímto výrokem Pan Ki-muna a jeho konstatováním o okupaci a katastrofálních životních podmínkách v Západní Sahaře jednoznačně nesouhlasilo a odsoudilo je. Nepovažuje jej za okupované území, ale za svou nejjihnější provincii zvanou Jižní Maroko. Zároveň odsoudilo mezinárodní sbírku pod záštitou OSN na finanční pomoc lidem žijícím v uprchlických táborech v Tindufu. (News24, 2016b)

Další z reakcí Maroka na negativní výrok ohledně její politiky v oblasti Západní Sahary ze strany generálního tajemníka OSN bylo vyhoštění zahraničních novinářů. Součástí opatření bylo i vyhoštění 80 příslušníků mise MINURSO a ukončení spolupráce s touto misí OSN ze strany Maroka. Následně proti vyhoštění členů mise MINURSO, reagoval Mohammed Abdulaziz, vůdce fronty POLISARIO, posláním dopisu Pan Ki-munovi, kde vyzýval OSN, k tvrdé reakci proti tomuto marockému kroku a varoval před

zvýšenou marockou agresí a možností opětovného ozbrojeného konfliktu. Zároveň žádal OSN, aby zatlačilo na marockou vládu v problému zadržování sahrawijských politických vězňů a jejich následného propuštění. (News24, 2016c)

Změny po konfliktu v oblasti Guargueret na mauretánských hranicích - Oblast Guargueret se nachází v jižní části západosaharského území asi 40 kilometrů severně od mauretánského města Nouadhibou. Přes toto území prochází část nárazníkového pásma, jež odděluje marockou a sahrawijskou část Západní Sahary a které hlídají příslušníci mise MINURSO. Do nárazníkového pásma nemají dle rezoluce OSN možnost vstupu ozbrojené složky ani jedné z nesvářených stran.

V polovině srpna 2016 však marocká armáda vstoupila na toto území a dostala se až 120 metrů od jednotek fronty POLISARIO. Došlo tak k největší eskalaci napětí od vyhlášení příměří v roce 1991. OSN ihned vyzvalo obě strany k zachování klidu a okamžitému stažení svých vojsk. Zároveň konstatovala, že je nutností dodržovat dohody o příměří. (Sahara press service, 2016a)

Maroko vydalo prohlášení, dle kterého byla akce zaměřena na zastavení přeshraničního pašování ojetých aut. Později změnilo své vyjádření a prohlásilo, že smyslem akce bylo zastavit pašování zbraní, drog a zastavení nelegálního přechodu hranic. Později prohlásilo, že v inkriminovaném místě provádí opravu části silnic a nenachází se zde žádný marocký voják, jen policejní složky, které hlídají stavební dělníky a provádí kontrolu projíždějících aut.

Maroko ujistilo Radu bezpečnosti OSN, že práce v této oblasti je čistě civilní a omezená v čase a pro Maroko je to strategická záležitost. Avšak ve zprávě generálního tajemníka OSN ze dne 10. dubna 2017 je popsána celá situace takto: „*Dne 14.8.2016 porušilo Maroko vstupem do ochranného pásma zákaz vstupu a zahájilo stavební práce a kontrolu vozidel v oblasti Guarguerat i přes dohody, které jim tento vstup neumožňuje. Velení mise MINURSO neobdrželo žádné předběžné oznámení o této činnosti. Dne 18.8.2016 zaslal marocký koordinátor mise MINURSO dopis osobnímu zmocněnci pro Západní Saharu při OSN zprávu, že práce na vyčištění a opravě silnice zahájilo Maroko dne 14.8. a to s pomocí jednotek marocké policie a marockých celníků.*“ (News24, 2016b) (Sahara press service, 2016e)

Dne 15. srpna vstoupily do pásma i jednotky fronty POLISARIO s cílem zastavit postup marockých jednotek. Následující den začaly celou situaci monitorovat i jednotky mise MINURSO a vstoupily mezi jednotky obou stran. OSN opakovaně vyzývalo obě strany k opuštění pásma a uklidnění velmi vyhrocené situace.

Následně se však celá situace ve vyřešení potyčky zablokovala pro odmítavý postoj Maroka ke komunikaci s generálním tajemníkem OSN Pan Ki-munem. Důvodem bylo jeho nedávné prohlášení o území Západní Sahary jako území okupovaném Marokem. Další vývoj nastal až po nástupu nového generálního

tajemníka OSN Antonia Gutterese v roce 2017, který dokázal dostat na společné jednání na půdě OSN zástupce Maroka i fronty POLISARIO.

Další separátní jednání následovaly mezi Guterresem a Mohammedem VI., po kterých Maroko oznámilo, že jednostranně stáhne své jednotky z oblasti. Součástí dohody bylo, že odstoupí i zmocněnc tajemníka OSN Cgristopher Rosse, kterému Maroko vyjádřilo nedůvěru. Maroko ale stáhlo své jednotky i kvůli nátlaku ze strany AU. (UN News, 2017a)

Na základě tohoto vývoje stáhla své jednotky také fronta POLISARIO koncem dubna 2017. Ozbrojené síly se tímto od sebe vzdálily na 3,8 km, což je šířka nárazníkového pásma.

Situace zůstala krajně napjatá a po dalším vývoji zejména v ekonomické oblasti a po summitu EU – AU se opět destabilizovala. Na začátku roku 2018 fronta POLISARIO v ochranném pásmu začala blokovat projíždějící vozy ze Západní Sahary do Mauretánie včetně kolony závodníků Africa race rallye. (UN News, 2017a) (Minurso, 2018c)

Blokace civilní dopravy a účastníků rallye Africa race frontou POLISARIO v oblasti Guargueret - v prosinci 2017 poslal nový prezident SADR Brahim Gali generálnímu tajemníkovi OSN Antoniu Guterresovi naléhavý dopis, v němž žádá vyřešení marockých porušování zákazu vstupu do nárazníkového pásma v oblasti Guargueret. Zároveň poukázal na porušování lidských práv Marokem na okupovaných územích a krádežích přírodního a nerostného bohatství. Také poukázal na neshody ohledně dodržování standardů fungování mírových misí OSN ve světě ohledně monitoringu v oblasti dodržování lidských práv. Odpověď dostal začátkem roku 2018, v které Guterres sděluje, že dosud nevyčerpal všechny možnosti pokroku v jednáních a že jeho úsilí bude i nadále směřovat k dohodě o nevyřešených otázkách. (Sahara question, 2018a)

V důsledku nespokojenosti s odpovědí a návrhem řešení situace ozbrojené složky fronty POLISARIO zahájily namátkové kontroly vozidel projíždějících přes Západní Saharu v nárazníkovém pásmu do Mauretánie. Dne 8. ledna 2018 se to týkalo mimo jiné i kolony závodních a doprovodných vozidel dálkové automobilové rallye Africa Eco Race i s českými účastníky. Tento incident si vyžádal zásah složek mise MINURSO, kteří se s ozbrojenci z POLISARIO okrajově střetli. (Khalid, 2018) (Sahara question, 2018b) (UN News, 2018)

Podobný problém nastal i při průjezdu kolony závodníků Africa race rallye v roce 2020. Tentokrát to POLISARIO řešilo dopisem generálnímu tajemníkovi OSN, v němž odsoudilo skutečnost, že závod překračuje území Západní Sahary. V dopise konstatují, že nikdo z organizátoru nepožádal vládu SADR o povolení průjezdu a že povolení od Marockého království považují za neplatná a podřývají integritu Západní Sahary. Po tlaku OSN ovšem nedošlo k blokování kolony a závodníci projeli bezproblémově. (Yabiladi, 2020)

Důvodem těchto jednání fronty POLISARIO byl podle Maroka silící postoj mezinárodního společenství a přiklání se k marockému návrhu na vyřešení konfliktu vyhlášením autonomie Západní Sahary v rámci Marockého království. Svou roli podle Maroka v tom hrála i rostoucí nespokojenost uprchlíků v táborech v Tindufu a s tím spojená nutnost uskutečnit pro ně nějakou akci. Dalším cílem fronty POLISARIO byla snaha znemožnit Maroku obchodování se zeměmi západní a centrální Afriky zamezením přístupové komunikace. Dle Maroka to byl tedy zástupný problém cílem odklonit zájem veřejnosti politiků od skutečných problémů.

Generální tajemník OSN okamžitě vyzval k maximální zdrženlivosti a klidu obou stran a zamezení eskalace napětí. Zároveň konstatoval, že pravidelná civilní a obchodní doprava by neměla být bráněna a neměla by se podnikat žádná nová opatření porušující křehké mírové status quo. Zároveň označil tyto kroky fronty POLISARIO za vážné porušení mírových dohod z roku 1991. (MINURSO, 2018c)

4.3. Období několika posledních let, přístup států k marockému návrhu autonomie Západní Sahary

4.3.1. Opětovný vstup Maroka do Africké Unie

Maroko v roce 1984 vystoupilo z OAJ na protest uznávání SADR většinou afrických států a jeho přijetím jako řádného člena OAJ, tedy předchůdci Africké Unie. To však znamenalo pro Maroko značné problémy. Hlavně v ekonomickém směru se tak Maroko dostalo v Africe do částečné izolace.

Po dlouhém jednání marocké vlády s AU se Maroko rozhodlo opět vstoupit do AU, a to koncem ledna 2017. Přijetí Maroka bylo v institucích AU vítáno velmi pozitivně, 39 zemí bylo pro přijetí a pouze 2 proti. (UN News, 2017b) (Mohamed, 2017)

Jak se dalo čekat, hned po vstupu začalo Maroko řešit problém Západní Sahary. V březnu se konalo zasedání Rady bezpečnosti AU, které mělo projednat problematiku západosaharského konfliktu. Maroko se odmítlo zúčastnit, tvrdilo, že nadřazeným orgánem má být Rada bezpečnosti OSN, která již daný problém řeší a AU se má přiklonit k jejímu názoru. (BBC, 2013)

V reakci na jednání Maroka vyzval ministr zahraničních věcí SADR Mohammed Salem Ouldsalek AU k sankcím kvůli neúčasti Maroka. AU vyzvaly Maroko k spolupráci a plnění závazků vyplývajících z členství v AU. Zároveň AU rozhodla o rozšíření mandátu bývalého prezidenta Mosambiku Joaguima Chissana jakožto vysokého představitele AU pro Západní Saharu a zároveň rozhodlo o okamžitém a opětovném otevření kanceláře AU v Al-Ajúnu (Laayoune). (Sahara press service, 2017f)

4.3.2. Summit EU a AU v Abidžanu – administrativním centru Pobřeží slonoviny

Pátý summit Evropské unie a Africké unie proběhl na konci listopadu 2017 ve městě Abidžan v Pobřeží slonoviny. Na tomto summitu se setkali vedoucí představitelé členských zemí AU a EU, aby určili budoucí směřování spolupráce mezi oběma kontinenty. Přijali společné prohlášení, v němž jsou vymezeny společné priority partnerství mezi EU a AU ve čtyřech strategických oblastech – ekonomické záležitosti, mír a bezpečnost, mobilita a migrace a spolupráce v oblasti věcí veřejných kulturních. Velký význam a důraz měla diskuze o boji proti převaděčství uprchlíků a řešení základních příčin nelegální migrace. Dalšími velkými body byla vzájemná ekonomická spolupráce a ekonomická pomoc Evropy Africe. Výsledkem by mělo být zlepšení životních podmínek v zemích, odkud odchází nejvíce migrantů do Evropy a vytvoření podmínek, které by tomu předcházely. (Beniss, 2017)

O účasti SADR na summitu se vedl politický boj. Jelikož je SADR člen AU, má na základě tohoto členství právo, a hlavně zájem se summitu zúčastnit. Fronta POLISARIO považovala účast na summitu za velký diplomatický úspěch a také možnost, jak se zviditelnit v zemích EU. Do dnešního dne ani jedna země z EU Saharskou arabskou demokratickou republiku oficiálně neuznala, nejbližší tomu byl švédský parlament, který to ale nakonec odložil.

K diplomatickému konfliktu vedl protest Maroka proti účasti SADR na summitu. Orgány AU však účast SADR potvrdily a Maroko vyhrožovalo, že na základě tohoto rozhodnutí AU bude svou účast na summitu bojkotovat. Fronta POLISARIO jako politický lídr SADR spolu s Alžírskem do poslední chvíle s neúčastí Maroka kalkulovalo a považovalo by to za svůj politický úspěch a prostor pro prezentaci svých politických názorů. (Khalid, 2017a)

I přes výhrůžky, že Maroko nebude mít své zástupce na summitu, byl opak pravdou. Přijel dokonce samotný král Mohammed VI. Tímto krokem se Maroku podařil velký diplomatický průlom. Kromě přítomnosti krále si Maroko vysloužilo i ze strany zemí EU uznání jako země, které úspěšně bojuje s migrační krizí a vytváří uprchlické tábory vysoké úrovně na svém území, a tím bravurně zvládla období Arabského jara.

Na summitu se Maroku rovněž podařilo prolomit diplomatický konflikt mezi Marokem a Jihoafrickou republikou, kdy se domluvilo jednání na nejvyšší úrovni mezi marockým králem a jihoafrickým prezidentem Jacobem Zumou. Jihoafrická republika je jedním z největších příznivců samostatnosti SADR a na straně fronty POLISARIO vznikly obavy, že po těchto jednáních může dojít ke ztrátě části této podpory. (Beniss, 2017)

Summit nakonec dopadl ve prospěch Maroka, jenž jednoznačně zvítězilo jak politicky, tak diplomaticky nad SADR. Součástí výsledku summitu bylo i prohlášení EU, že podporuje účast SADR na summitu, avšak to neznamená, že jej uznává jako samostatný stát. (Khalid, 2017a)

4.3.3. Současní mediátoři OSN

V březnu 2017 rezignoval Christopher Ross na funkci osobního zmocněnce generálního tajemníka OSN pro Západní Saharu. V září téhož roku byl jmenován jeho nástupce, německý diplomat Horst Kohler, bývalý šéf Mezinárodního měnového fondu a německý prezident z let 2004 až 2010. Úřadu se ujal po konzultacích jak s generálním tajemníkem OSN, tak s vysokými představiteli OSN, zástupci obou stran konfliktu, zástupci sousedních zemí a komisařem AU pro mír a bezpečnost. Generální tajemník OSN Guterres uvítal jeho úmysl odcestovat co nejdříve do obou zemí konfliktu, tak i do uprchlických táborů jak v Maroku, tak v Alžírsku. Záměrem OSN bylo uklidnit a vylepšit vztahy zejména mezi OSN a Marokem. Jeho předchůdce Christopher Ross neměl s Marokem dobré vztahy za celých 8 let ve funkčním období. V roce 2012 mu Maroko vyjádřilo nedůvěru a nařklo jej z jednostranného nadřívání ve prospěch fronty POLISARIO, jeho odstoupení bylo výsledkem politických dohod mezi Marokem a OSN v březnu 2017. (Holley, 2017c)

Horst Kohler navštívil již v říjnu 2017 postupně území Západní Sahary, včetně největšího města Laayoune, dále pak marocký Rabat i uprchlické tábory v Tindufu a poté i Mauretánii. Výsledkem bylo podání zprávy o situaci kolem konfliktu v Západní Saharě a vyhlídkách na obnovení přímého jednání mezi Marokem a frontou POLISARIO a stavu životních podmínek v uprchlických táborech v Tindufu a vizi na řešení situace obyvatel těchto táborů. (News24, 2017a)

Horst Kohler přiměl po dlouhých letech k přímým rozhovorům zástupce znesvářených stran Maroka a fronty POLISARIO k přímým rozhovorům, které proběhly v Ženevě v březnu 2019. Spolu se zástupci OSN se jednání zúčastnili i zástupci Alžírsko a Mauretánie. (Algeria press Service, 2019)

V květnu 2019 Horst Kohler rezignoval na svou funkci se zdůvodněním špatného zdravotního stavu. Podle vyjádření fronty POLISARIO byl ale důvodem politický tlak USA a Francie. Kohler údajně pod tlakem USA vyzval hnutí POLISARIO, aby přijaly marocký návrh řešení, a to autonomii v rámci Maroka. POLISARIO to prý odmítlo s tím, že je to za červenou linií Sahrawského lidu. Dle vyjádření fronty POLISARIO nechtěl být Kohler „součástí špinavého plánu“. POLISARIO vyslovilo obavy, že obnovená dynamika, kterou Kohler vnesl do dříve zastaveného mírového procesu, bude ztracena. S tím souvisí i prohlášení Jihoafrické republiky z dubna 2019, kde se konstatuje, že USA zvýhodnilo Maroko během zasedání Rady bezpečnosti OSN. Jihoafrická republika se poté v hlasování o prodloužení mise MINURSO zdržela hlasování. Navíc čínský zástupce kritizoval přípravu textu rezoluce 2494 o prodloužení mise. (Middle east eye, 2020b)

Generální tajemník OSN Guterres nyní intenzivně hledá nástupce Horsta Kohlera na pozici osobního vyslance generálního tajemníka OSN pro Západní Saharu. Zatím se mu to nepodařilo, a to z důvodu odmítnutí z řad kandidátů nebo zamítnutí ze strany Maroka nebo fronty POLISARIO. V únoru 2020 se v deníku E5 objevila informace, že pozice byla generálním tajemníkem OSN nabídnuta bývalému slovenskému ministrovi

zahraníčí a diplomatovi se zkušenostmi z administrativy OSN Miroslavu Lajčákovi. Šestapadesátiletý Lajčák byl zmocněncem EU pro referendum o samostatnosti Černé hory a také předsedal Valnému shromáždění OSN, a dokonce kandidoval na post generálního tajemníka OSN. Lajčák se k případnému přijetí měl vyjádřit do několika týdnů. (E15, 2020)

Po odchodu kanadské diplomatky Kim Buldoc z funkce Zvláštního zmocněnce OSN pro Západní Saharu a vedoucího mise MINURSO v březnu 2017 se dlouho hledal nástupce. Kim Bolduc nebyla hlavně ze strany Maroka hodnocena pozitivně kvůli negativním reakcím této diplomatky na politický koncept Maroka, ale i z vnitřního pohledu na její názory k detailům jako například k vyvěšování marockých vlajek v městě Al-Ajún, odmítání požadavků Maroka na registraci automobilů mise MINURSO marockými poznávacími značkami a blízkou spoluprací s osobním zmocněncem generálního tajemníka OSN Christopherem Rossem.

Nový zvláštní zmocněnec a vedoucí mise MINURSO byl jmenován na konci roku 2017 a stal se jím kanadský diplomat Colin Stewart, který zastával několik významných funkcí při OSN. Byl velvyslancem Kanady v několika afrických zemích a má bohaté zkušenosti i s řešením konfliktů, v letech 1999 až 2004 řídil misi OSN ve Východním Timoru. (Minurso, 2017)

V dubnu 2019 byl pákistánský generálmajor Zia ur Rehman jmenován velitelem vojenských sil mise MINURSO. Má za sebou 30 let zkušeností s mezinárodním vojenským velením například z mise MONUC v Konžské demokratické republice. (Minurso, 2019)

4.3.4. Asociační dohoda o volném obchodu z roku 2000 a obchodní smlouvy o rybolovu a zemědělství mezi EU a Marockým královstvím z roku 2019

Polsko-skotský ekonom a politolog Wlodarski. V roce 2019 prohlásil „Diplomacie a hledání řešení konfliktu pro obyvatele Západní Sahary není pro evropské politiky dostatečně sexy“. Je tak možné se domnívat, že ekonomický čtíček těchto politiků v oblasti Západní Sahary není dostatečně velký. (Wlodarski, 2018)

Ekonomické vazby mezi Marokem a Evropou mají samozřejmě vzhledem ke své teritoriální blízkosti staletou tradici. K současným institucionálním pravidlům, které formují vztah Maroka a EU vedl dlouhý proces započatý koncem 20.století. Už v roce 1987 Marocké království podalo přihlášku do tehdejšího Evropského společenství, ale bylo odmítnuto. A tak se hledal dál vzájemný ekonomický a politický vztah, což bylo realizováno dohodou v roce 1996.

Evropská-středomořská dohoda mezi EU a Marockým královstvím byla podepsána v Bruselu v únoru 1996. Cílem této dohody bylo vytvoření zóny volného obchodu a úprava cel, která je součástí přílohy této dohody. V březnu 2012 následovalo na základě této asociační dohody ujednání o zóně volného obchodu mezi

EU a Marockým královstvím na dovoz téměř veškerých průmyslových výrobků z EU do Maroka s výjimkou osobních vozidel. (EUR-lex, 2006) (EUR-lex. 2018)

V říjnu 2012 vstoupila v platnost Dohoda o liberalizaci obchodu se zemědělskými produkty a produkty rybolovu mezi EU a Marokem (tzv. zemědělská dohoda). Tím bylo liberalizováno 55 procent hodnoty marockého zemědělsko-potravinářského vývozu do EU a 45 procent v opačném směru. (Dohoda ve formě výměny dopisů mezi EU a Marokem o vzájemných liberalizačních opatřeních pro zemědělské produkty, rybolov, atd.) Maroko se tím stalo pro EU největším obchodním partnerem v Africe s téměř 60 procenty veškerého vývozu. (Businessinfo, 2019) (Evropský parlament. 2013)

V prosinci 2016 Mezinárodní soudní dvůr EU rozhodl, že Dohoda o přidružení mezi EU a Marokem a Dohoda o liberalizaci mezi EU a Marokem se nevztahují na území Západní Sahary, a tudíž neplatí dovozní preference. (EUR-lex, 2018)

Do obou dohod Maroko v spolupráci s EU zahrnuje i území Západní Sahary. Evropský soudní dvůr opakovaně rozhodl v únoru 2018 o vyloučení území Západní Sahary z těchto dohod s účinností od července 2018. Bez podpisu nové dohody by musely mimo jiné evropské lodě opustit vody Západní Sahary.

V červenci 2018 schválila komise EU dvě obchodní dohody s Marokem, Dohodu o podmínkách obchodu s tzv. Zemědělskou dohodou a dohodou o rybolovu a Dohodu o rybolovu ve vodách v Atlantiku. Ta navazuje na dohodu o rybolovu z roku 2007, podle které evropské lodě mohou lovit v teritoriálních vodách Maroka výměnou za poplatek 47.6 miliónů USD. Povolení lovu mělo 120 plavidel z 11 evropských zemí, z toho 90 ze Španělska. Rybolov ve výsostných vodách Maroka včetně Západní Sahary je největší v Africe a 25. největší na světě a představuje 2,3 procenta HDP Marockého království.

Podle nové dohody má EU za čtyřletý provoz za rybolovná práva zaplatit Maroku 208 miliónů eur. Evropská rada prohlašuje, že podstatná část této sumy bude použita na podporu udržitelného rozvoje hospodářského odvětví rybolovu v Maroku včetně oblasti Západní Sahary. Rada Evropské unie konstatuje, že dohoda zohledňuje rozsudek Evropského soudního dvora z února 2018 (CoE, 2018). (ER.2019) (WRSW, 2019)

Zdůvodnění zohlednění rozsudku Evropského soudního dvora Evropská komise zahrnuje do článků 11 a 12 rozhodnutí o uzavření dohody. Zjednodušeně tam Evropská komise prohlašuje, že přijala veškerá přiměřená a za stávající situace proveditelná opatření, aby vhodným způsobem zapojila dotčený lid Sahrawi a ujistila se o jeho souhlasu. Dle komise byly provedeny jak v Západní Sahaře, tak v Marockém království rozsáhlé konzultace se sociálně ekonomickými experty a místními politiky a ti se jasně vyslovili ve prospěch uzavření dohody. Dle komise fronta POLISARIO s účastí na konzultacích pod patronátem Maroka nesouhlasilo a nezúčastnila se jich. V článku 12 se dokonce píše: „Ti, kteří s účastí na procesu nesouhlasili, odmítli použití dohody o rybolovu a protokolu k ní ve vodách přiléhajících k Západní Sahaře, neboť se zásadně

domnívali, že by uvedené akty stvrdily postavení Maroka na území Západní Sahary jako jeho integrální součástí“. Podle Evropské komise v dohodě není nic takového, z čeho by šlo toto usuzovat. (EUR-lex, 2006) (EUR-lex, 2018)

Zjednodušeně řečeno EU v těchto dohodách přidala články navrhuující, že výrobky ze Západní Sahary mají stejný preferenční původ jako výrobky z Maroka a tím získávají obchodní výhodu neplacení cel. Ovšem rozhodovat o tom, co je z Maroka a co ze Západní Sahary a schvalovat případnou preferenci mají marocké úřady. Podle Evropské komise tímto opatřením EU vyhověla rozhodnutím Evropského soudního dvora a podle EU přispějí k sociálnímu, kulturnímu, a hlavně ekonomickému rozvoji Západní Sahary.

Fronta POLISARIO k tomu vydala prohlášení, že 90 procent jednání a kontroly situace v terénu probíhalo na marockém území, navíc vždy tato dohoda počítala s právním základem Marockého království a nechtěla v žádném případě brát v úvahu právní existenci SADR. Ihned na to začali reagovat právníci této fronty chystají se dát další podněty na neplatnost k ESD. Dle Evropské komise ovšem tato dohoda už nespadá do jurisdikce Evropského soudního dvora, protože novou dohodou byly odstraněny výtky pro neplatnost v rozsudku z února 2018.

Začátkem roku 2020 marocká sněmovna jednomyslně schválila změnu právních předpisů vymezujících námořní hranice Marockého království a to tak, že zahrnují i teritoriální vody Západní Sahary a druhým opatřením bylo vytvoření hospodářské zóny do 200 námořních mil od pobřeží těchto území. Tím byl vlastně dokončen proces nových zemědělských smluv a smluv o rybolovu mezi Marokem a EU. (Africa Arguments, 2020)

Území Západní Sahary jako součást státu Marockého království neuznává ani jeden člen OSN, naopak SADR jako samostatný stát na území Západní Sahary v současné době uznává 39 zemí světa. Na základě těchto skutečností poukazuje Evropský soudní dvůr na nelegitimitu těchto dohod. Přesto marocká tvrzení o správě těchto území a tím pádem pravomocnost těchto dohod jsou opačná. To podporuje otevřeně i Arabská liga a mlčky Francie a USA. Vyjádřil se k tomu i vyslanec fronty POLISARIO pro Evropskou unii Mohamed Sidati. Nazval tento přístup EU jako pokrytectví a obě dohody označil za hanebné. Podle něho Maroko ukradne zdroje obyvatel Západní Sahary a prodá je do Evropy, tím se EU stává spolupachatelem této loupeže. POLISARIO považuje podepsání těchto dohod za akt uznání Západní Sahary jako součástí Maroka. POLISARIO si je vědomo páky Maroka na EU ve formě hrozby pouštění uprchlíků do Evropy a považuje tento nátlak za nepřijatelný. Evropskou unii POLISARIO nazvalo překážkou v řešení budoucnosti Západní Sahary a prohlásilo, že EU není vážně zapojena do mírového procesu OSN. (Inside Arabia, 2018)

Dohoda o zemědělství mezi EU a Marokem poskytuje pro její uplatňování ze strany EU silnější pozici, ale právní základ pro dovoz zemědělského zboží je pořád pod velkým střetem názorů. I tato dohoda byla předmětem „nedorozumění“ v komisi EU, kdy evropský komisař pro zemědělství Janusz Wojciechowski

napsal Evropskému parlamentu k této problematice vyjádření. To bylo za 24 hodin ze stránek staženo a mluvčí zahraniční politiky EU to nazval nedorozuměním, že se to Západní Sahary vůbec netýká. (EUR-lex, 2018)

V prosinci 2018 se fronta POLISARIO ostře vyjádřila k ekonomickým vztahům Maroka s EU, kde prohlásila, že je znepokojena „trvalým, nezákonným a nekompromisním úsilím Evropské komise o prosazování obchodních dohod s Marokem a obcházení rozhodnutí mezinárodně uznávaných soudních dvorů“ poškozujících původní obyvatelé Západní Sahary. (Yabiladi. 2018)

Evropští rybáři tedy loví, marocké ministerstvo financí má další příjmy, marocká vláda rozhoduje, na co se použijí a fronta POLISARIO má mezinárodní téma, aby se na ni nezapomnělo...

Zajímavé názory vyjádřil v roce 2018 i doktorant ekonomie a politologie na univerzitě v Edinburghu Robert Jacek Wlodarski, člen Mladých evropských federalistů. Konstatuje, že většina zemí EU nepřímo podporuje Maroko. Formálně sice neuznávají Západní Saharu za součást Maroka, ale opakovaně zdůrazňují, že konflikt je třeba vyřešit ve prospěch Rabatu. Co se týká francouzské podpory Maroku, říká, že „Paříž často vysílá světu neuvěřitelně silné zprávy, aby tento problém ignorovali i přes zhoršující se humanitární krizi“. (Wlodarski, 2018)

Evropská unie v rámci svých programů financování členských států a dalších příjemců evropských peněz má pro Maroko dva základní fondy. (Samozřejmě mimo přímých smluv, jako je např. zkráceně Zemědělská dohoda a dohoda o rybolovu mezi EU a Marokem). V letech 2007-2010 Maroko z tohoto fondu vyčerpalo 654 miliónů EUR, v letech 2010-2013 pak 580,5 miliónů EUR a v letech 2014-2017 nejvíc, a to 728 miliónů EUR.

První z nich je Evropský fond sousedství. Hlavním příjemce zdrojů z tohoto fondu EU je Marocké království. Prostředky z těchto fondů jsou obecně využívány na institucionální podporu a podporu veřejné správy, na sociální politiku a přístup k zdravotním službám, na rozvoj principu dobrého vládnutí v oblasti lidských práv na podporu modernizace ekonomiky a podporu nových zemědělských strategií a třeba ještě na implementaci mezinárodních ekologických standartů. (Businessinfo, 2019)

Druhým zdrojem peněz z EU pro Maroko jsou tzv. sektorové programy EU, kde pro Maroko připadá v úvahu pět programů, a to Migrace a azyl, Životní prostředí, Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva, Nestátní a lokální aktéři a Investice do lidských zdrojů. Dále existoval zvláštní program SPRING, určený pro rozvoj zemí zasažených Arabským jarem, tam Maroko vyčerpalo 128 miliónů EUR.

4.3.5. Rozhovory zainteresovaných stran pod patronátem OSN v Ženevě

Po šesti letech se díky velkému úsilí osobního vyslance generálního tajemníka OSN Horsta Kohlera podařilo dostat k jednacímu stolu na přímé rozhovory zástupce Maroka a frontu POLISARIO. Rozhovory se

uskutečnily v prosince 2018 v Ženevě za přítomnosti zástupců OSN, ministrů zahraničí Maroka, Alžírsko a Mauretánie a zástupce fronty POLISARIO pro mezinárodní otázky. Rozhovory započaly bez předběžných podmínek a blokačních témat. Horst Kohler vyslovil, že smyslem těchto rozhovorů je dosažení politického, spravedlivého a trvalého řešení otázky sebeurčení obyvatel Sahrawi. (Alacaci, 2018)

Výsledkem těchto rozhovorů bylo konstatování, že obě hlavní strany sporu mají neslučitelné požadavky. Přesto už to, že zasedly za společný jednací stůl se považuje za velký pokrok. Horst Kohler v oficiální zprávě o rozhovorech napsal: „Chtěl bych pochválit všechny delegace za obnovený závazek, který všichni projevíli konstruktivní účastí. Toto setkání slouží jako první, ale důležitý krok k obnovení politického procesu o budoucnosti Západní Sahary“. Dále prohlásil, že nikdo nestojí o zachování současného stavu a že je přesvědčen, že je v zájmu všech vyřešit tento konflikt a tím by se vytvořilo prostředí vhodné pro ekonomický růst, vytváření pracovních příležitostí a zvyšování životní úrovně obyvatel. (Minurso, 2018b)

Generální tajemník OSN Guterres po rozhovorech prohlásil, že řešení konfliktu je možné, ale v žádném případě nepadne na těchto jednáních. Vede k nim údajně dlouhá cesta.

Před jednáním rozhovorů v březnu 2019 prohlásil Omar Hilale, marocký velvyslanec při OSN, že autonomie je vše, co Maroko nabízí. Na to reagoval zástupce při OSN fronty POLISARIO Sidi Omar, že referendum s možnou nezávislostí je pro lid Sahrawi stěžejním tématem. (Al Jazeera, 2019)

Další diplomatická přestřelka proběhla mezi Marokem a Alžírskem. Maroko nazvalo alžírskou výzvu k reaktivaci Arabské maghrebské unie (AMU) za zneužití, a ne upřímnou touhu oživit maghrebskou jednotu. Do slepé uličky dle Maroka tuto organizaci přivedlo právě Alžírsko. Alžírský trik má údajně odvézt pozornost od výzvy krále Mohammeda VI. k upřímnému dialogu mezi Marokem a Alžírskem. Smyslem svolání AMU prý je jen na jejím zasedání prosadit požadavek na rozšíření AMU o 6. člena, a to Západní Saharu. (Fadli, 2019)

Druhé kolo rozhovorů v Ženevě proběhlo 21. až 23. března 2019 opět ve stejném složení. Skončilo bez řešení konfliktu, ale s dohodou Maroka a fronty POLISARIO o dalším jednání. Horst Kohler konstatoval, že nikdo nemohl očekávat rychlý výsledek, protože mnoho proměnných se zásadně liší. Dále řekl, že všechny delegace souhlasí s tím, že celý region Maghrebu by z vyřešení otázky Západní Sahary měl značný prospěch. (Voa news, 2019) (Algeria press Service, 2019)

Marocký ministr zahraničních věcí Nasser Bourita po jednáních prohlásil, že diskuse o sebeurčení Západní Sahary se omezila na podmínky stanovené rezolucí RB 2440, tedy na „realismus, pragmatismus a udržitelnost“. Přes tento práh marocká delegace nebyla ochotna jít dále. (Gueraoui, 2019) (RB, 2018)

Zajímavé názory zformuloval Mohammed Cherkaoui, profesor americké univerzity Georgea Masona. Poukazuje na ironii, když OSN si je vědoma téměř nemožné snahy zorganizovat referendum o sebeurčení Západní Sahary, a přesto stále Maroko a POLISARIO vyzývá k vyjednávání o něm. Přímou prohlásil: „Tato

padesátiletá patová situace potřebuje hluboké einsteinovské zamyšlení nad moudrostí dělat znovu totéž a totéž a očekávat různé výsledky“. Podle něho právní experti zdůrazňují nedostatek prostředků pro vynutitelnost řešení. Dále tvrdí, že každá strana má jinou vizi a mají i výrazně odlišné výklady mandátu mise MINURSO. Říká, že Maroko a POLISARIO „opravily své nové požadavky jako otevřenou soutěž pro globální uznání“. (Cherkaoui, 2007)

Fronta POLISARIO v únoru 2020 vydala prohlášení, v kterém říká, že pokud OSN nepodporuje právo sahrawských lidí na sebeurčení, obnoví ozbrojený boj. Dále prohlásili, že z diplomatického hlediska Rada bezpečnosti OSN svou nejnovější rezolucí k Západní Sahaře definitivně vyloučila separatistickou možnost Západní Sahary na nátlak USA a Francie. (Challenge, 2020)

4.3.6. Prodloužení mandátu mise MINURSO do října 2020

Rada bezpečnosti OSN na svém 8651. zasedání z října 2019 rozhodla prodloužit mandát misi MINURSO o jeden rok do 31. října 2020. Rada přijala 13 hlasy (2 hlasy se zdržely – Rusko a Jihoafrická republika) rezoluci 2494, čímž se prodloužil mandát mise MINURSO. Rada bezpečnosti vyzvala zúčastněné strany, aby zajistily bezpečnost, neomezený pohyb a okamžitý přístup jednotek mise MINURSO a přidruženého personálu v rámci plnění jejich mandátu v souladu se stávajícími dohodami. Zdůraznila, že případné mocenské vakuum je velmi nebezpečné. RB OSN zdůrazňuje, že je třeba dosáhnout realistického, proveditelného, a trvalého řešení otázky Západní Sahary založeného na kompromisu. RB OSN dále prohlásila, že současný stav není přijatelný a že pokrok v jednáních je nezbytný pro zlepšení kvality života obyvatel Západní Sahary ve všech jejich aspektech. (Minurso, 2019b) (UN, 2019)

Rada vyjádřila také svou plnou podporu pokračujícímu úsilí generálního tajemníka OSN o udržení obnoveného procesu vyjednávání a vzala na vědomí záměr bývalého osobního vyslance Horsta Kohlera pozvat Maroko, POLISARIO, Alžírsko a Mauretánii na třetí kolo přímých rozhovorů v Ženevě. Jednotliví členové rady vyzvali generálního tajemníka OSN jako zásadní potřebu urychleně jmenovat nového osobního vyslance generálního tajemníka OSN pro Západní Saharu. Čínský zástupce Wu Haitao vyzval do budoucna k vhodnějším konzultacím k textům rezoluce, aby se dosáhlo konsensu mezi členy rady. (Minurso, 2019b)

S rezolucí vyjádřila nespokojenost fronta POLISARIO slovy svého zástupce při OSN Sidi Omara. Ten prohlásil, že fronta POLISARIO v roce 1990 přistoupila na dohodu o příměří, a to výměnou za závazek Maroka i OSN uspořádat referendum o sebeurčení. Nová rezoluce RB ovšem v důsledku tuto možnost vylučuje. V tom případě bude muset POLISARIO zvážit jiné způsoby, jak hájit svá práva. Tyto práva je připraveno všemi zákonnými prostředky, tedy včetně obnovení ozbrojeného boje, který podle jeho slov „byl vždy na stole“. Zároveň vyzval generálního tajemníka OSN k urychlenému obsazení postu osobního vyslance generálního tajemníka OSN pro Západní Saharu. (Lederer, 2019)

Reakci Maroka sdělil marocký velvyslanec při OSN Omar Hilale. Řekl, že nezávislost Západní Sahary nikdy nebyla a ani nebude. Jediná realistická možnost je autonomie navrhovaná Marokem s podporou většiny zemí světa. Nikdy nebude ani referendum o nezávislosti. (Lederer, 2019)

Tímto aktem byla mise MINURSO prodloužena už po čtyřicáté páté. Mise se rozrostla na 450 členů a většinou se jedná o vojáky a vojenské pozorovatele a k nim přidružený personál. Rozpočet mise na toto období je 55,3 miliónů USD.

4.4. Faktory a současné vlivy ovlivňující budoucnost Západní Sahary

4.4.1. Geopolitické události a střety ovlivňující budoucnost Západní Sahary

Arabské jaro a uprchlická krize - arabské jaro se projevilo v celé severní Africe i na Blízkém východu. Mělo obrovský vliv na mezinárodní politiku, dokázalo změnit několik režimů. Hlavním cílem demonstrací v arabských zemích bylo zlepšení životních podmínek, lidských práv pro všechny a snaha o demokratizaci zemí. Ve většině zemí před arabským jarem vládli silní vůdci (Kaddáfí, Mubarak, Asad,...), tvrdou rukou a nedemokratickými metodami, mnohdy i několik desítek let. Počátek demonstrací Arabského jara začal prodavač obchodu Mohammed Buazizi, který se upálil v prosinci roku 2010 na protest kvůli zhoršujícím se životním podmínkám. Jeho smrt způsobila celonárodní povstání a protesty, kvůli kterým 14. ledna 2011 odstoupil prezident Zina Abdina bin Ali, který vládl v Tunisku neuvěřitelných 23 let. Vlna protestů z Tuniska přešla postupně i do dalších zemí v severní Africe jako např. do Egypta, Libye a Alžírsko a následně se šířila i do zemí Blízkého východu a Arabského poloostrova jako do Sýrie, Jemenu a Bahrajnu. Díky těmto demonstracím se v mnoha zemích podařilo svrhnout tamní diktátory, avšak následkem byl chaos, který následně přerůstal v ozbrojené konflikty s cílem ovládnout volné místo vládnoucí struktury několika různými uskupeními. Takto se do popředí medií a veřejnosti dostaly i mnohdy silné džihádistické skupiny. Výsledkem těchto ozbrojených konfliktů a konfliktů mezi extrémistickými skupinami navzájem s těmi demokratickými vedl v mnoha případech k celkovému rozpadu fungování vládních struktur a státní správy. Docházelo k rozpadu policejního systému a ochrany hranic, soudnictví i zásobovacích struktur. Obyvatelstvo tak začalo ztrácet důvěru ve vlastní stát a jeho schopnosti zabezpečit základní životní potřeby. To vše vedlo k tomu, že se z ozbrojených konfliktů staly občanské války. To byl počátek uprchlické krize s mnoha migračními vlnami do Evropy. Státisíce migrantů prchaly ze svých zemí z důvodů strachu o svou bezpečnost do zemí Evropy. Tento efekt časem přerostl k migraci obyvatel z chudších Afrických zemí, pro které byl hlavním důvodem migrace zlepšení své ekonomické situace. (Mendel, 2015)

Maroko je jako jedna z mála výjimek. Západ považoval Maroko jako příkladnou zemi, která se dokázala s Arabským jarem poklidně vypořádat. V Maroku byly velice slušné životní podmínky, i díky velké oblibě krále Mohameda VI. Tyto argumenty oslabily vliv Arabského jara v této zemi, kde demonstrace byly

malé a poklidné oproti demonstracím v jiných severoafrických zemích. Král dokázal na demonstraci včasné reagovat a přislíbil pokroky v oblasti lidských práv a větší demokratizaci země, která se týkala hlavně v změně ústavy. Toto však není případ území Západní Sahary. Evropské země nechtěly vytvářet větší tlak v této problematice na Maroko po úspěšném zvládnutí Arabského jara. Maroko samotné nemá nutkání cokoliiv měnit. Díky této politice evropských velmocí, zůstala Maroku volnost v řešení situace v Západní Saahře a mohla si tak na tomto území upevňovat své ekonomické a mocenské zájmy. Navíc politika EU i OSN nakonec vedla k tomu, že se tyto organizace začaly přiklánět k Marockému návrhu na autonomii oblasti Západní Sahary. Naopak v případě jednání o uznání Západní Sahary jako samostatného státu či území je pravděpodobné, že by prosazení samostatnosti vedlo ke svržení monarchie a v následný chaos, kterého by mohly využít islámští extrémisté.

Maroku tak díky těmto přístupům Západu, EU a OSN narůstá sebevědomí v otázce Západní Sahary a jejího nerostného bohatství. Ty ještě prohlubují diplomatické schopnosti krále Mohammeda VI. a vstup Maroka do Africké Unie. Sebevědomý marocký přístup se projevil v listopadu 2017 na konferenci mezi EU a AU v Abidžanu, kde Maroko otevřeně vyhrožuje zemím EU v uvolnění uprchlíků, kteří by se od Evropy chtěli dostat přes Maroko, pokud Evropská unie nevyřeší problémy vývozu komodit po rozhodnutí ESD.

Náboženský extrémismus - v Maroku ani na území Západní Sahary, není náboženský extrémismus tak palčivý problém jako v jiných zemích severní Afriky a Blízkého Východu. Avšak, jak by to vypadalo v případě, kdyby padla vládnoucí mocenská skupina v Maroku je otázkou. Pravděpodobně by tomu bylo jako u jiných států, kde padly režimy, které vládly desetiletí, tedy chaos, nárůst nepokojů a i extrémismu. Tento scénář by pravděpodobně nastoupil i po osamostatnění Západní Sahary. Tomu se snaží zabránit západní mocnosti i OSN, proto se pro ně v dané situaci jeví jako nejlepší možnost zachování současného stavu, a tudíž zabránění možných ozbrojených střetů a nárůstu extrémismu, avšak na úkor Sahrawijského lidu.

Přesto všechno je území Západní Sahary pod vzrůstajícím tlakem verbování do džihádistických ozbrojených skupin. Hnutí POLISARIO, které čerpá své nové členy hlavně mezi mladými Sahrawijci ze svobodné zóny, a hlavně v uprchlických táborech v městě Tindufu v Alžírsku. V tamních táborech jsou otřesné životní podmínky. Mladí lidé tak mají velmi málo možností, jak se z tohoto místo dostat pryč a prožít plnohodnotný život. Jsou pod velkými tlaky ze stran extrémistických skupin, ať už džihádistických skupin, tak z Al-Kaidy či Islámského státu. Většina mladých bojovníků tak odchází bojovat do jiných států severní i centrální Afriky a část z nich infiltruje do fronty POLISARIO. Většina bojovníků POLISARIA ovšem pořád ještě věří ve svobodnou Západní Saharu a odchází za tento cíl i bojovat. Proto v listopadu 2017 byla vyhlášena pohotovost na možné útoky proti vojákům OSN z mise MINURSO, kteří hlídají nárazníkové pásmo v Západní Saahře. (Brahim, 2017) (Hamrouch, 2017)

Rozpolcení Rady bezpečnosti OSN- již řadu let se diskutuje o nefunkčnosti a neakčnosti orgánů OSN. Byla navržena řada opatření a změn, která by tento problém mohla napravit. Vše je to způsobeno převážně

právem veta světových supervelmocí v Radě bezpečnosti OSN, kdy problémem je vetování neboli neschvalování rezolucí Valného shromáždění OSN. Práva veta přispěla k eskalaci mnoha lokálních konfliktů a tragédií. V současné době struktura OSN nenabízí žádnou lepší možnost, a jiná varianta přijatelného řešení vzhledem k rozpolcenosti supervelmocí neexistuje. Světové supervelmoci se rozhodně svého práva veta nehodlají vzdát a jsou schopny po ztrátě těchto práv OSN opustit.

Na základě výše zmíněných faktů je pravděpodobně mise MINURSO maximální možné řešení ze strany OSN. Od roku 1991 v konfliktu v Západní Saharě až po přijetí příměří mezi Marockým královstvím a hnutím POLISARIO udržují vojáci z mise MINURSO více méně fungující klid v nárazníkovém pásmu, které rozděluje Západní Saharu. Až v roce 2016 a 2018 došlo opět k eskalaci konfliktu a drobným bojům, kdy se ale vojákům vyslanými OSN podařilo obě strany opět oddělit a k většímu krveprolití nedošlo. Bohužel, fronta POLISARIO se potýká s nedostatkem bojovníků, hnutí nadále upadá do mezinárodní izolace, zhoršují se životní podmínky na územím ovládaném POLISARIEM i v táborech v Tindufu. POLISARIO si nadále snaží udržet vůdčí roli v politické situaci Sahrawijského lidu, a tak musí být vidět a připomínat se lidem na své straně. Naopak Marockému království roste podpora jak ze Západu, tak OSN, kteří jej udávají jako kladný příklad vyřešení uprchlické krize. Taktéž Maroko těží z ekonomických zájmů evropských zemí a USA a také v diplomatické dovednosti krále Mohammeda VI. Bohužel, se také bere v potaz, že Maroko může celou situaci v Západní Saharě vyřešit vojenskou silou, kdy by pravděpodobně západní mocnosti pouze jen přihlížely a jen protestovaly, ale k nějaké větší akci by nedošlo.

Sřet mezi USA a Ruskem jejich nezájem o Západní Saharu - se střetem těchto dvou supervelmocí, tedy USA a Ruska, se můžeme setkat od druhé světové války. V minulosti to byly války v Koreji, Vietnamu, snaha obou států podmanit si Afganistán. V současné době například otázka Sýrie, Libye, východní Ukrajiny nebo Krymu. Geopolitický sřet těchto dvou zemí je vždy celosvětově sledovaná událost, ať už se těchto konfliktů účastní přímo, nebo pouze podporují danou stranu konfliktu. Po rozpadu SSSR a tím ukončení šíření komunismu se státy střetávají pouze v otázkách nebo oblastech, ze kterých by mohly mít užitek. To není případ Západní Sahary, chudé země bez strategických zásob důležitých komodit a stranou jejich zájmů. Bez jednoznačného stanoviska těchto supervelmocí v otázce Západní Sahary není šance na vyřešení tohoto konfliktu.

Rusko je v současné době podporovatel Alžírsko, i když v poslední době zejména vojenská podpora a dodávky zbraní slábnou. Typickým spojencem USA je Izrael. Ten údajně v USA loboval za uznání marocké svrchovanosti nad územím Západní Sahary. Výměnou za to by měl Rabat podniknout kroky k normalizaci diplomatických vztahů s Izraelem. (Middle east eye, 2020a)

4.4.2. Postoje světových zemí k zakotvení Západní Sahary do mezinárodního práva

Vztah mezinárodního společenství k Saharské arabské demokratické republice (SADR) -

vyhlášení nezávislosti SADR proběhlo dne 27. února 1976 a to frontou POLISARIO, a to na území bývalé španělské kolonie, která se jmenovala Španělský Sahara. Tyto hranice byly definitivně stanoveny dohodou koloniálních mocností ve dvacátých letech 20.století. V současné době je celé území rozděleno písečnými zdmi, kde v okolí těchto zdí jsou minová pole vybudovaná Marokem i frontou POLISARIO. Dále je zde tzv. nárazníkové pásmo, vybudované v roce 1991, které hlídají vojáci mise MINURSO, jenž dohlíží na oboustranné příměří. Fronta POLISARIO de facto ovládá pouze 20 až 25 % území Západní Sahary, zbylé území je pod nadvládou Maroka, které ho považuje jako svou nejjižnější provincii zvanou Jižní Maroko.

V poslední době zástupci sahrajského lidu poukazují na vznik nového samostatného státu v Africe, a to Jižního Súdánu. Na jeho příkladu ukazují, že i přes názorové rozdíly je cesta k samostatnosti možná.

V roce 2017 oficiálně uznávalo nezávislost SADR 84 členských států OSN, avšak později 45 z těchto států svou oficiální politiku vůči SADR pozastavilo nebo dokonce uznání stáhlo. Další země považují Frontu POLISARIO ze legitimního zástupce Sahrawijců, nikoliv však jako politické zástupce vlády státu v Západní Sahare.

Z větších zemí uznávají SADR jsou : Alžírsko, Bolívie, Irán, Jižní Afrika, Mexiko, Nigérie, Venezuela a Vietnam. Další země, které uznávají SADR jsou: Angola, Belize, Ekvádor, Etiopie, Ghana, Guyana, Honduras, Jižní Súdán, Kapverdy, Keňa, KLDK, Kuba, Laos, Libérie, Mauritius, Mosambik, Namibie, Nikarague, Panama, Rwanda, Salvador, Sierra Leone, Tanzanie, Uganda, Uruguay, Vanuatu, Východní Timor, Zambie a Zimbabwe. (PBS, 2004)

Země, které uznaly SADR, ale následně uznání stornovaly jsou: Albánie, Čad, Guatemala, Indie, Kambodža, Kolumbie, Libye (ale podporuje Frontu POLISARIO), Mali, Mauretánie, Paraguay, Peru, Sýrie, Svazijsko a další. V roce 2019 stáhly své uznání samostatnosti SADR země jako: Barbados, Salvador (Le Desk, 2019) (Maroc Diplomatie, 2019)

Z členských zemí Evropské Unie uznal samostatnost SADR v roce 2012 švédský parlament, avšak právní smlouvu, podle které měla akt uznat i švédská vláda v roce 2017 definitivně vláda zamítla. Všechny ostatní členské země EU SADR neuznávají. (News24, 2013a) (News24, 2016d).

SADR je členem jediné větší mezinárodní organizace, a to je Africká Unie, jejímž členem je od roku 1982. Ale z druhého pohledu není v EU jediná země, která by akceptovala SADR jako součást Maroka. Na protest proti tomuto přijetí SADR se Maroko rozhodlo v roce 1984 vystoupit z tehdejší OAJ, avšak v roce 2017 se do AU vrátilo. OSN nepřijalo SADR jako svého členu, avšak určilo mu status Nesamosprávné území s nevyřešeným statutem. Z Ligy Arabských států uznalo SADR 5 z 22 jeho členů. Liga také vydala oficiální

status Západní Sahary a Maroka, který je však částečně matoucí. Popisuje, že uznává celistvost marockého území, avšak není tam zmínka, zda do tohoto území spadá i území Západní Sahary.

V roce 2017 se uskutečnil summit mezi Evropskou Unií a Africkou unií v Abidžanu. SADR jako člen AU trval na tom, aby se tohoto summitu zúčastnil, protože to byla možnost ukázat se na mezinárodním poli. Maroko s tímto krokem nesouhlasilo a hrozilo bojkotem summitu, nakonec se ho však zúčastnily obě země.

Protikladné zájmy Marockého království a Fronty POLISARIO – Maroko a POLISARIO jsou ve svých zájmech naprosto neslučitelné a neočekává se, že by se v brzké době jejich odlišné zájmy nějak sjednotily. POLISARIO od roku 1975 opakovaně žádá a žádá OSN vydávat rezoluce ohledně uspořádání referenda o samostatnosti Západní Sahary. Částečné snahy ze strany OSN potvrzují vyslání mise MINURSO (Mission for the Referendum in Western Sahara), které už z názvu předpokládá uskutečnění referenda. Toto referendum se zatím neuskutečnilo. Fronta POLISARIO si však na této pro něj nejdůležitější podmínce na ukončení konfliktu trvá, a žádá o pomoc a vyřešení problému OSN.

Maroko s vyhlášením referenda absolutně nesouhlasí a zásadně jej odmítá. SADR nebo území Západní Sahary považuje jednoznačně za svou nejjihnější provincii a součást Marockého království a jako projev dobré vůle uvažuje maximálně o akceptování autonomie SADR podle svých vlastních stanovených podmínek.

Možnosti Západní Sahary: Referendum nebo autonomie – Západní Sahara je jedna z posledních enkláv bývalých kolonií v Africe, kde do dnešní doby nebyla dokončena kolonizace. Obecně jak z morálního, tak i z mezinárodního hlediska je nemožné upřít původnímu obyvatelstvu možnost rozhodovat o svém dalším osudu. Sahrawijci, jak se původní obyvatelé tohoto území označují, však už přes 40 let nedostali možnost se vyjádřit. V 70. letech, kdy mělo proběhnout referendum, by o jeho výsledku zcela jistě nikdo nepochyboval, dnes by SADR uznávala většina zemí světa, zcela jistě také všechny významné mezinárodní organizace, měla by zastoupení v nejrůznějších mezinárodních organizacích. Dnes už pro původní obyvatele a jejich potomky, kteří sídlí ať už na území Západní Sahary, v uprchlických táborech v Alžírsku nebo i po celém světě by byl výsledek stejný, jen už zdaleka ne tak jednoznačný v celé Západní Sahaře. A to díky marocké politice postupné asimilace marockého obyvatelstva s velkými ekonomickými stimuly motivující k přesídlení do Západní Sahary ze strany marocké vlády.

Část obyvatelstva Sahrawijců žijící v na území Marokem ovládané Západní Sahary se zcela jistě již zapojilo do všech struktur státu, ať už administrativních, tak ekonomických nebo založilo smíšené rodiny. Na základě těchto okolností, by jistě značná část obyvatel zvažovala, zda zůstat a žít v Maroku se začleněním území Západní Sahary nebo začít budovat své životy od začátku na území SADR. Menší část obyvatel se navíc jistě zdiskreditovala spoluprací s Marokem natolik, že by po vítězném referendu POLISARIA musela území opustit a nejspíš začít žít v Maroku bez území Západní Sahary. Nejkontroverznější situace nastává

v uprchlických táborech v Alžírsku, kde zejména mladší generace obyvatel se již cítí být spíše Alžířany a k Západní Sahaře ztratila vlastenecký vztah. Ti by se pravděpodobně nechtěli stěhovat do SADR.

Důležitým bodem je již výše zmíněná marocká politika asimilace území Maročany. Příliv marockého obyvatelstva na území SADR je asimilace zcela podporována a organizována Marokem, motivována zlepšením jejich ekonomické situace. Mnoho z těchto Maročanů, a to i potomků Sahrawijců, se cítí již Maročany, považuje území za svůj domov. Mladé generace, které zde již vyrůstají od narození se nechtějí stěhovat. Mnohaletá minulost života na těchto územích a mnohdy už fungující smíšené rodiny, musí mít možnost rozhodovat o budoucnosti tohoto území. Vzhledem k počtu marockých přistěhovalců a obyvatel by výsledky referenda mohly dopadnout jinak, než si přejí původní obyvatelé a představitelé fronty POLISARIO. Proto je velice obtížné vyřešit v budoucnu tento problém, který od počátku brání uspořádání referenda a také vytvoření volebních seznamů. To bylo již v minulosti důvodem k neuspořádání referenda a v dnešní době je to o to větší problém. Navíc Maroko je přístupno k jednáním jen o referendu o autonomii v rámci Maroka, ne o samostatnosti.

Autonomie navrhovaná a prosazovaná Marokem, se jeví jako jediná možná varianta podporovaná jak západními mocnostmi, tak i mezinárodním společenstvím. Je jednoznačně výhodná převážně pro marocké přistěhovalce. Autonomií by se zachovaly současné administrativní a ekonomické struktury, které jsou v drtivé většině řízeny marocky smýšlejícím obyvatelstvem.

Ze všech zjištěných informací lze jednoznačně dojít k závěru, že referendem by se zlepšil ekonomický i politický status původních obyvatel. To je ale za současné mocenské a politické situace vyloučeno. Na výběr tak zbývá jen autonomie navrhovaná Marokem nebo současný status quo, který je vesměs také výhodný pouze pro Maroko. Autonomie pravděpodobně přinese částečné ekonomické zlepšení životní situace Sahrawijců, a pravděpodobně umožní i návrat obyvatel z alžírských uprchlických táborů. Naopak zachování současného statusu quo přinese další zhoršování životních podmínek zejména v uprchlických táborech, ale Sahrawijci si zachovají částečně svou národní hrdost a sen o samostatném státu s velkým nerostným a přírodním bohatstvím. (Sahara press service, 2016b)

Politika afrických států a vliv Africké unie - za největšího spojence SADR se považuje Alžírsko, na jehož území se nachází uprchlické tábory v Tindufu, kde žije odhadem cca 160 tis. až 250 tis. lidí. Nachází se v něm i vláda SADR, vedení fronty POLISARIO a vojenské velitelství. Konflikt v Západní Sahaře znamenal poškození vztahů mezi Marokem a Alžírskem a v roce 1994 došlo k oboustrannému uzavření hranic, které trvá až do dnešních dnů. (Hilal, 2013)

Ve spojitosti s poklesem cen ropy v posledních pár letech se ovšem pomoc ze strany Alžířska zmenšuje. Jedná se převážně o vojenskou pomoc, ve formě zbraní pro frontu POLISARIO. Samotné Alžírsko se potýká v menším příjmem z prodeje ropy a obává se hospodářské krize, proto podniklo tyto kroky.

Dalším faktorem, který ukazuje spojenectví mezi SADR, konkrétně frontou POLISARIO, a Alžírskem je i účast Abdelmaleka Sellala, alžírského premiéra, na pohřbu bývalého vůdce fronty POLISARIO Mohameda Abdelazizase, který vedl frontu POLISARIO od roku 1976. tedy tři roky po založení fronty a zemřel v roce 2016 v uprchlickém táboře v Tindufu. Navíc na počtu úmrtí Abdelazizase vyhlásil alžírský prezident Abdelaziz Bouteflika osmidenní státní smutek v Alžírsku. Nástupcem Abdelazizase se stala jeho pravá ruka Brahim Gali. (News24, 2016e) (Amnesty international 2017)

Důležitou událostí se stala i návštěva francouzského prezidenta Emanuela Macrona v Alžírsku v prosinci 2017. Při této návštěvě vyzval prezident Macron Alžírsko a Maroko k urovnání vztahů a vzájemné diskusi o politické situaci v regionu a k jednání o osudu Západní Sahary. Doslova sdělil, že separatistická fronta POLISARIO neexistuje sama o sobě, ale s podporou Alžírska, které jí takto využívá k získání hegemonistického postavení v oblasti Magrebu. Podle článku v deníku POLISARIO confidntial z prosince 2017, alžírští generálové vyzvali vůdce POLISARIO Brahima Galiho, aby proti těmto výrokům protestoval dopisem Macronovi a ten dopis skutečně odeslal a obvinil Macrona z jednostranného přístupu k řešení konfliktu. (Bassine, 2017, Khalid, 2017b)

Dne 1.1.2018 Alžírsko definitivně oznámilo zastavení vojenské pomoci frontě POLISARIO. Údajným důvodem zastavení této pomoci byla vzrůstající finanční krize z důvodů poklesu cen ropy a alžírská neschopnost splácet dluhy Rusku, u kterého zbraně nakoupilo. Fronta POLISARIO ale oponovala, že pravým důvodem je návštěva a následný tlak prezidenta Macrona v prosinci 2017, kde v pozadí můžou být ekonomické důvody a vzájemná spolupráce a pomoc mezi Francií a Alžírskem. POLISARIO se domnívá, že dalším důvodem je i vzájemná výměna názorů mezi Macronem a novým vůdcem POLISARIO Brahimem Galim. (Kasraoui, 2017)

Dalším zlomem pro Západní Saharu bylo setkání marockého krále Mohammeda VI. a jihoafrického prezidenta Jacoba Zumy v prosinci 2017 v Abidžanu, kde proběhl summit Evropské Unie a Africké Unie. Obě země se dohodly na obnovení diplomatických vztahů, které byly přerušeny odvoláním marockého velvyslance z Pretorie v roce 2004, kdy bývalý jihoafrický prezident Thabo Mbeki uznal samostatnost SADR. SADR a fronta POLISARIO tak ztrácí dalšího významného spojence v Africe. (Reuters, 2017)

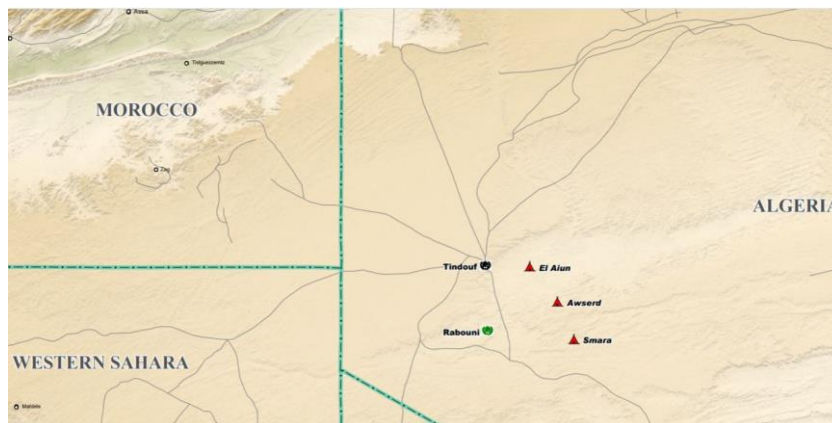
Diplomatickou aktivitu vyvíjí i fronta POLISARIO, ale samozřejmě odpovídající jejím ekonomickým i lidským možnostem. POLISARIO má svého stálého zástupce v téměř každé zemi EU, Ruska, USA, Číně, Austrálii a v mnoha dalších zemích, jakož i zástupce v OSN, EU a AU. Navíc ve všech zemích, které uznávají samostatnost SADR, je rovněž zástupce. V mnoha případech se jedná o lidi, žijící a někdy i pracující nebo studující v těchto zemích. Profesionálové jsou to jen v největších nebo pro POLISARIO nejsprátelenějších zemích. Většinou se jedná o diplomatické zastoupení jednoho člověka s rozpočty na byt, cestovní výdaje, financování schůzek a rozhovorů s politiky, novináři, účast na konferencích a banketech. Největší rozpočet má diplomatické zastoupení ve Washingtonu a to 6000 USD měsíčně. (Huddleston, 2019)

Ve světě studuje momentálně okolo 3000 studentů saharwijského původu na univerzitách zejména ve Španělsku, Francii, Kubě, Venezuele a USA. Po návratu domů ovšem nejsou schopni najít práci ve svém oboru a většinou končí jako nadměrně kvalifikovaní prodavači v obchodech na částečný úvazek. (Casey, 2019b)

Politický vývoj ohledně konfliktu v Západní Sahaře získává časem na mezinárodním poli jasný směr. Fronta POLISARIO postupně ztrácí své podporovatele a příznivce. Od vzniku SADR mnoho zemí odvolalo své oficiální uznání nebo přestává frontu POLISARIO podporovat jak materiálně, tak finančně. Naopak Maroko zvyšuje svůj vliv v mezinárodní politice, ať už díky králi Mohammedu VI., podpoře Francie, vstupem do AU a hlavně úspěšným summitem EU-AU. Na mezinárodním poli získává jasnou převahu nad SADR.

Uprchlícké tábory v Tindufu, eskalace napětí - uprchlické tábory, kde žije okolo 160 tis. lidí se nacházejí v jihoalžírské oblasti v okolí města Tindufu. Sídlí zde vláda SADR a je zde také vedení fronty POLISARIO. Tábory vznikly v roce 1976 po příchodu marockého obyvatelstva na území Západní Sahary a tím pádem vzniklé první vlně uprchlíků z tohoto území. K největšímu rozšíření táborů došlo v letech 1979 až 1980, při eskalaci konfliktu v Západní Sahaře, desetitisíce obyvatel zde prchaly před nebezpečím. Dalším mezníkem pro rozšíření táborů byla stavba velké písečné zdi v letech 1980 až 1987. Zeď rozdělila území Západní Sahary na dva celky bez možnosti volného průchodu mezi nimi. Až na pár hlídaných přechodů jsou podél zdi vystavěny minová pole.

Obrázek 11. Uprchlícké tábory v alžírské oblasti v okolí města Tindufu

Zdroj: <http://www.unhcr.org/publications/maps/41c18b6d4/algeria-tindouf-area.html?query=western%20sahara>

V těchto uprchlických táborech vyrůstá již čtvrtá generace lidí od 70. let. Žijí v nedůstojných podmínkách, ekonomicky jsou na tom velice špatně. Život je zde tvrdý lidé často strádají, a tak jsou snadným terčem pro radikální skupiny typu Islámského státu. Lidé zde jsou odkázáni na pomoc Alžírské vlády, a na mezinárodní finanční pomoc, zejména z EU. EU například v září 2017 přispěla částkou 4,9 mil. eur na Světový potravinový fond OSN (WFP) pro uprchlické tábory v Tindufu. Dále zde pomáhají lidskoprávní organizace jako Červený kříž a půlměsíc, organizace Lékaři bez hranic, UNHCR (Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky) nebo UNICEF (Dětský fond OSN) a mnoho jiných. (News24, 2017b)

Na 21. století zde lidé žijí v nepříjemných podmínkách, v rostoucím morálním rozkladu a bez víry v budoucnost. Tyto okolnosti vedou k vzájemnému rozbroji mezi obyvatelstvem. Dlouhodobě zde jediné politické názory vytvářela fronta POLISARIO po vzoru levicových vlád na Kubě nebo v některých zemích Afriky a střední Ameriky. Kvůli politickým neúspěchům POLISARIA, ztrátě podpory ze stran spojenců fronty POLISARIO a neuspokojivé životní úrovni, roste v táborech nespokojenost. Tyto skutečnosti vedou k radikalizaci, ať už skalních příznivců fronty POLISARIO, nebo vytváření a tlaku dalších radikálních skupin a hnutí, jako například Islámský stát, který se zde také snaží verbovat členy. Dále se v táborech rozšiřuje nebezpečný islámský fundamentalismus. Mezi nejružnějšími skupinami zde v táborech vznikají logicky třetí plochy, které v poslední době vyústily i v několik krveprolití. (Alsalem, 2009) (Morocco on Move, 2019) (Holley, 2017b)

S tímto spojený je i samotný problém rekrutace uprchlíků. Fronta POLISARIO si snaží za každou cenu udržet své vůdčí postavení jak v uprchlických táborech, tak i v celé oblasti Západní Sahary. Ať už je to pomocí likvidace odpůrců, tak i radikalizaci a vnucováním se za pomocí zbraní. Často se musí dostávat znovu do podvědomí obyvatelstva, a tak například v lednu 2018 došlo k blokování dopravy v oblasti Guargueret, na hranicích Maroka a SADR. Tento problém málem přerostl v ozbrojený konflikt mezi členy POLISARIA a marockou armádou. Fronta POLISARIO ztrácí podporu zejména mladých lidí, kteří se v táborech již narodili a nevidí před sebou žádnou budoucnost, a čím dál víc se spíše cítí již jako Alžířané.

4.4.3. Ekonomické a obchodní zájmy zainteresovaných států na území Západní Sahary

Nerostné, přírodní a zemědělské bohatství Západní Sahary - území Západní Sahary se nachází v severozápadní části Afriky, a rozpíná se od pobřeží Atlantiku až po západní okraj pouště Sahara. Nachází se zde převážně neúrodná, vyschlá a pustá země, na které není možné zemědělské využití. Jediná možnost pěstování zemědělských plodin ve velkém, jsou obrovské skleníky, například u města Dachla, ve kterých se pěstuje zelenina. Zároveň se ale v této oblasti vyskytuje ohromné množství nerostného bohatství, a to převážně fosfátů. Jinak je tato nehostinná, pouštní krajina ještě málo probádaná a je tak možné, že se objeví další zásoby nerostných surovin. V pobřežních oblastech Západní Sahary již probíhají průzkumné vrty, které se snaží odhalit naleziště ropy a zemního plynu. Z hlediska obnovitelných zdrojů je možné využít pobřežní vody k rybolovu. Díky příhodným oceánským proudům je oblast bohatá na ryby. Zejména velké Evropské společnosti, jenž se zabývají rybolovem, chtějí využít možnosti rybaření v těchto oblastech. (Šmíd, 2016)

Dle studie americké diplomatické služby z roku 2011 je území Západní Sahary hospodářsky nesoběstačné až ztrátové. Ve studii se konstatuje, že všechny hospodářské a obchodní činnosti kontroluje marocká vláda. Dotačními programy silně podporuje asimilaci marockého obyvatelstva na území Západní Sahary, zejména v oblasti cel a dotací na prodej pitné vody a pohonných hmot. Například podpora ceny pitné vody - ve městě Al-Ajún (Laayoune) výroba jednoho m³ vody stojí asi 3 USD a marocká vláda ho prodává za

ceny, které jsou stejné po celém Maroku a to je 0,03 USD. Pohonné hmoty se zde prodávají za zhruba poloviční ceny, než jsou náklady na výrobu, dopravu a distribuci. (The Economist, 2014)

Fosfáty jakožto komodita a potenciální faktor pro obnovu povědomí o Západní Saharě - fosfáty jsou pravděpodobně nejdůležitější komoditou, která se nachází na území Západní Sahary. Celosvětové zásoby fosfátů prudce klesají a jejich cena bude postupně růst. Maroko je jedním z největších producentů fosfátů na světě, ročně vyprodukuje cca 28 mil. tun fosfátů. Vláda si je vědoma tohoto zdroje příjmů, vyváží až 70 % světové produkce. V Maroku jsou největší zásoby fosfátů na světě. Nachází se zde téměř 50 mld tun fosfátů, což je téměř čtrnáctinásobně více než v Číně, která se s 3,7 mld tun zásob umístila hned na druhé místo za Marokem. Přes 90 % zásob fosfátů se nachází právě na území Západní Sahary. (U.S. Geological Survey, 2014) (Ekolist, 2019)

Fosfáty a rybolov jsou největším zdrojem ekonomických konfliktů obou stran. Spory jsou značně ovlivňovány rozhodnutími mezinárodních právních orgánů. V absolutní většině bylo rozhodnuto tak, že společnosti s marockým povolením nemají právo těžit fosfáty nebo provádět rybolov a vyvážet suroviny nebo vydávat souhlasy k průzkumu území bez výslovného souhlasu obyvatel Západní Sahary. Soudní rozhodnutí se vztahují i na obchodní firmy nakupující fosfáty nebo rybolovné společnosti, ale také na státy a mezinárodní organizace, které tyto smlouvy s Marokem podepisují. (Sahara press service, 2017c) (Sahara press service, 2018a)

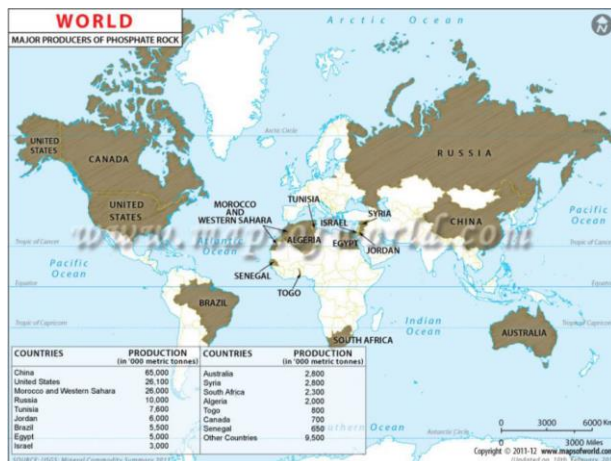
Z marockého pohledu se problematikou těžby a vývozem fosfátů zabývá státní skupina nebo úřad OCP. Tato skupina je předním světovým vývozcem fosfátů s přístupem zhruba k 70 % světových nalezišť. OCP působí i v Západní Saharě prostřednictvím dceřiné firmy Phosboucra, která představuje přibližně 36 % obrátu OCP a těží fosfáty na asi 16 % světových nalezišť. (Dudley, 2020)

Skupina Western se zabývá monitorováním každodenního pohybu plavidel odvázejících fosfáty z území Západní Sahary od roku 2011. Podle jejich statistik bylo od roku 2013 do konce roku 2017 vyvezeno celkem 9,15 mil. tun fosfátů na 186 lodích. Největší podíl měly společnosti Agrium a PotashCorp, které dohromady odvezly 4,54 mil. tun na 75 plavidlech a zaplatily za to Maroku více než půl miliardy USD. Tyto společnosti po velkých problémech s postupnými bojkoty nezákonných dodávek provedly fúzi a založily nový fosfátový gigant – kanadskou společnost Nutrien, která byla založena 2018. POLISARIO zdůrazňuje nezákonnost těchto vývozů fosfátů z území Západní Sahary a poukazuje zejména na prohlášení Rady OSN pro lidská práva z let 2015 a 2016 a na rozhodnutí ESD z prosince 2016. (WSRW, 2018a),

V květnu 2017 zadržely úřady Jihoafrické republiky nákladní loď pod vlajkou Marshallových ostrovů vyslanou marockou státní firmou OCP převážející 54 tis. tun fosfátů z území Západní Sahary. Podle těchto úřadů byl tento náklad zajištěn na základě rozsudku ESC z prosince 2016. Marocký fosfátový koncern OCP proti tomu ihned protestoval a trval na tom, že vše je podle mezinárodního práva a v pořádku. Pokračování tohoto incidentu proběhlo v červnu 2017, kdy jihoafrický soud nařídil náklad fosfátů původně určený pro trh

Nového Zélandu vrátit suroviny na území Západní Sahary nebo zaplatit kauci 5 mil. USD. (News24, 2017c) (News24, 2017d) (News24 2017e)

Obrázek 12. Světová naleziště fosfátů

Zdroj: <https://www.mapsofworld.com/minerals/world-rock-phosphate-producers.html>

Ropa a zemní plyn - koncem 20. století začíná vzrůstat zájem těžebních společností o prozkoumání pobřežních vod Západní Sahary v souvislosti s možnými nalezišti ropy a zemního plynu. I přes nejednoznačnost předběžných studií z toho chtěly vytěžit co nejvíce jak Maroko, tak i SADR. A tak oba státy nezávisle na sobě podepsaly smlouvy o provedení průzkumu oblastí s možnými zásobami komodit s několika společnostmi, z nichž nejvýznamnější byl francouzský Total a americká Kerr-Mc Gee. (Al Jazeera, 2006)

V roce 2002 ovšem Úřad pro právní záležitosti při OSN k těmto smlouvám vydal stanovisko, jež vycházelo z analýzy příslušných ustanovení charty OSN, rezolucí Valného shromáždění OSN, judikatury Mezinárodního soudního dvora a praxe suverénních států. Konstatuje se, že stávající smlouvy o průzkumu nebyly protiprávní, ale pokud by další průzkum probíhal bez souhlasů a ohledu na zájmy obyvatel Západní Sahary, porušovalo by to zásady mezinárodní práva. Výsledkem bylo ukončení průzkumných činností v roce 2004 firmou Total a taktéž v roce 2006 firmou Kerr-McGee. Obnovení průzkumů započalo až po právních procesech v roce 2014 společností Seabird Exploration, navzdory rozporu se stanoviskem OSN z roku 2002. (Sahara press service, 2016c)

Průzkumy možných nalezišť pokračují i přes rozpory s mezinárodním soudem, i přes tlak občanskoprávních organizací. Vidina nalezišť nových relativně obrovských zásob ropy a zemního plynu je tak velká, že firmy jsou ochotny zaplatit pokuty i průzkum oblastí. Přípravu těžby jen tak neustane. Možné zásoby obrovských nalezišť by v budoucnu mohly sehrát klíčovou roli v řešení konfliktu Západní Sahary.

Rybolov a ekonomické zájmy některých členů EU - pobřežní vody Západní Sahary jsou jedny z nejlepších a nejvýnosnějších mořských rybolovišť v Africe. Dle mezinárodního práva jsou označovány jako

výsostné vody území Západní Sahary. Díky příhodným oceánským proudům jsou zde příhodné podmínky pro velké množství ryb, navíc se zde nenachází žádné přírodní překážky, které by rybolovu nějak bránily.

Po odchodu Španělů z tohoto území byly podepsány tajné dohody, kde se dohodly Španělsko, Francie a Maroko na možnosti rybolovu lodí v tanních vodách. Na oplátku daly Francie a Španělsko tichý souhlas na obsazení většiny území Západní Sahary marockými civilisty a vojáky.

Od 90.let 20.st. bylo podepsáno několik dohod o rybolovu mezi Marokem a EU. Tyto smlouvy prošly různými kontrolami a právními analýzami a nejvýstižnější je analýza Evropského parlamentu z roku 2006. V této analýze se konstatuje: Západní Sahara je OSN považována za nesamosprávné území; Maroko není OSN uznáno jako mocnost zodpovídající za správu tohoto území. Fronta POLISARIO, mezinárodně uznávaný zástupce Saharajců, výslovně odsoudila zahrnutí vod Západní Sahary do dohody s Marokem. EU má právně závazné mezinárodní povinnosti ohledně svých vztahů k nesamosprávným územím. Rezoluce III Třetí konference OSN o mořském právu uvádí: „*V případě území, jehož lid dosud nezískal úplnou nezávislost nebo jiný Organizací spojených národů uznávaný samosprávný status, nebo území pod koloniální nadvládou se ustanovení úmluvy [o mořském právu] o právech a zájmech provádějí ve prospěch lidu daného území s cílem podporovat jeho blahobyt a rozvoj*“. EU je vzhledem k tomu, že úmluvu ratifikovala, tímto ustanovením vázána, což je uvedeno i v dohodě: „*s ohledem na ustanovení Úmluvy OSN o mořském právu*“. (Sahara press service, 2018b) (MZV, 1996)

Kromě toho se v článku 11 Smlouvy o Evropské Unii, EU výslovně zavazuje k dodržování Charty OSN a stejný výrok učinil ve svém rozsudku u Soud prvního stupně (Věc 306/01 z 21. září 2005). EU proto musí zajistit, aby byl rybolov ve výsostných vodách Západní Sahary prováděn v souladu se zájmy tamního lidu. Fronta POLISARIO výslovně odmítla zahrnutí Západní Sahary do dohody s Marokem, tím pádem je těžko pochopitelné, jak by mohlo Maroko nebo EU tvrdit, že je tento požadavek splněn. (Truper, 2006)

V roce 2014 však byla podepsána další dohoda o rybolovu a její platnost měla vypršet v červenci 2018. Po výroku ESD z prosince 2016 o neplatnosti obchodních dohod vztahujících se na obchody nebo vývozy nerostných a přírodních zdrojů z výsostných území Západní Sahary bez souhlasu obyvatel Západní Sahary se hledá v Evropské Unii řešení této situace. ESD navíc v lednu 2018 vydal prohlášení, ve kterém se vyjádřil k problematice rybolovu a potvrdil i tuto oblast za součást právoplatného rozhodnutí z prosince 2016. (Evropský parlament 2018) (WSRW, 2018b)

Vstup Maroka do AU, jeho rostoucí obchod s centrální a jižní Afrikou a hledání nových dopravních cest zboží - znovupřijetím Maroka jako členské země Africké unie se v lednu 2017 území Západní Sahary dostalo do nové geopolitické situace. Politické změny zejména ve vztahu s africkými zeměmi, Maroka a Západní Sahary jsou popsány již v předchozích kapitolách, tedy diplomatické úspěchy a posilování

pozic Maroka a ztráty jak politických příznivců, tak přímých ekonomických a vojenských spojenců a podporovatelů fronty POLISARIO.

Maroko vstupem do AU nehledalo pouze diplomatické úspěchy a zlepšení politických vztahů s africkými zeměmi, ale i rozvoj ekonomických a hospodářských vztahů se zeměmi centrální a jižní Afriky. Maroko usiluje o členství v několika afrických obchodních společenstvích (např. ECOWAS – Hospodářské společenství západoafrických států). (Gaffey, 2017) (News24, 2017g)

Problémem Maroka je ovšem nedostatek dopravních cest, kudy by toto zboží mohlo proudit. Hranice s Alžírskem jsou od roku 1994 neprodyšně uzavřeny a zatím nejsou žádné náznaky zlepšení vzájemných vztahů a tím možné otevření těchto hranic. Jedinou cestou proto je cesta na jih do Mauretánie, a to přes území Západní Sahary. Maroko vzhledem ke kontrole více než 3/4 tohoto území nemá problém s průjezdem přes území, ale až s průjezdem nárazníkového pásma čtyři kilometry širokým. Do tohoto území dle mírových dohod mají zakázaný vstup ozbrojené složky obou stran konfliktu, tedy jak marocká armáda a policie, tak ozbrojené složky fronty POLISARIO. Vlastní čtyřkilometrový úsek je kontrolován jednotkami mise MINURSO a cesty v něm jsou logicky neudržované a pro dopravu v dezolátním stavu.

Se vzrůstajícím obchodem Maroka a zbytku Afriky jsou tyto cesty naprosto nedostatečné a pro obchodní vozidla i cestovní ruch znamenají velkou časovou překážku. Maroko se proto rozhodlo tuto situaci na základě svých velkých ekonomických zájmů řešit jednostrannými akcemi v oblasti Guargueret v srpnu 2016, což vyvolalo začátek nové eskalace krize v Západní Sahaře. Po částečném zklidnění a stažení ozbrojenců obou stran se situace znovu začala vyostřovat v lednu 2018, kdy naopak fronta POLISARIO začala tyto průjezdy blokovat a kontrolovat projíždějící vozidla. Motivem jejich jednání byla politická a diplomatická porážka fronty POLISARIO na summitu EU-AU a vzrůstající nespokojenost s postupem fronty ve vlastních řadách, zejména mezi mladými lidmi v uprchlických táborech v Tindufu. POLISARIO proto potřebovala nějakou akci, aby tyto nespokojence dostala na svou stranu a aby se problém Západní Sahary opět dostal do světových a afrických médií. Momentálně je situace monitorována jednotkami MINURSO a situace se nemění.

4.4.4. Situace v oblasti lidských práv a morálních postojů světa k stavu kvality života obyvatelstva Západní Sahary a lidí v uprchlických táborech

Mezinárodní lidskoprávní organizace zúčastněné na řešení konfliktu a monitorování dodržování lidských práv – v každém mezinárodním konfliktu na světě se vyskytují nejrůznější organizace, které se snaží dohlížet na dodržování lidských práv. Tak je tomu i případu konfliktu Západní Sahary. Na území Západní Sahary působí několik desítek organizací, které monitorují dodržování lidských práv v této oblasti. Jejich činnost se zaměřuje na kontrolování svobody slova a projevu, svobody volného pohybu a svobody podnikání se stejnými podmínkami pro všechny občany. Nedílným úkolem těchto

organizací je i monitoring prosazování principů rasové segregace, nesnášenlivosti a podobných principů z oblasti lidskoprávních přístupů.

Cílem je vybudovat takové podmínky, aby zde byla možnost trvalého míru a možnost bezpečného pohybu osob v celé Západní Sahaře a k tomu je nutné odstranit nebezpečí z minulých válek či konfliktů, jako nášlapné miny, nevybuchlé granáty a munice. Po konfliktu mezi Marokem a OSN v roce 2016, kdy tehdejší generální tajemník OSN Pan Ki-mun označil Marockou invazi za okupaci Západní Sahary, bylo z území Západní Sahary vykázáno na 80 civilních pracovníků mise MINURSO a také několik pracovníků Mezinárodní organizace proti nášlapným minám (UNMAS). Území Západní Sahary je jedním z nejméně zaminovaných oblastí na světě, od roku 1975 bylo dle odhadů organizace UNMAS zabito více než 2500 obětí nášlapných min. (UN, 2018)

Všechny tyto organizace se aktivně podílí na monitorování situace již od začátku konfliktu v 80. letech. Původně mezi hlavní cíle patřilo monitorovat vysídlování a útoky desetitisíců Saharajců z tohoto území na jih Alžírsko a zároveň informovat o obětech válečného konfliktu a s tím souvisejících represích. Maroko i fronta POLISARIO se na začátku konfliktu vzájemně obviňovaly z válečných zločinů, smrtí nebo zmizení mnoha civilistů. Po analýze novinářů, kteří byli v zemi přítomní, pozitivně v hodnocení vyšla fronta POLISARIO, kde žádná ze světových lidskoprávních organizací ani mocností nezařadila tuto frontu na seznam válečných zločinců nebo teroristických skupin. Naopak Maroko bylo kritizováno organizacemi jako Freedomhouse, Reportéři bez hranic nebo Amnesty international za provádění válečných zločinů. (Amnesty international, 2013)

Dále se zde podílely na pomoci organizace, které se zabývají zlepšením životních podmínek, zabezpečení dodávky potravin, zdraví, přístřeší, nešíření epidemií atd., a to v uprchlických táborech v oblasti Tindufu. Tyto organizace vyzvedávají s životních podmínek zejména rovnost žen včetně volebních práv a poměrně uspokojující vzdělávací instituce, kde gramotnost v táborech dosahuje 90 procent. (v celém Maroku je to jen 75 procent). Mezi nejaktivnější z těchto organizací patří Červený kříž a půlměsíc, organizace Lékaři bez hranic, UNHCR, UNICEF. Aktivity na pomoc uprchlíkům probíhaly i v České republice. (Sahara press service 2017c, (Kamenický 2016)

V současné době je na území Západní Sahary nejaktivnější organizací Amnesty International, která zde začala působit již po odchodu Španělů. Podává pravidelný monitoring dodržování lidských práv a upozorňuje na největší excesy zejména ze strany marocké armády. Působí také v uprchlických táborech v Tindufu. V roce 2017 upozornila, že mise MINURSO je jediná mise v historii OSN, která stále nedostala pravomoc k monitorování lidských práv v této oblasti. Apeluje na fakt, že tato pravomoc má zásadní vliv pro zajištění dodržování práv a zabránění nepravostí páchaných na území Západní Sahary daleko od pozornosti světa a bez kontroly odpovědných osob. Nedodržování zákonů a nepotrestání zločinů, které se staly na začátku konfliktu Amnesty international odsuzuje, a proto apeluje na sledování lidských práv. To samé se také snaží

dodržovat v uprchlických táborech. Organizace také sleduje i nové civilní procesy jako např. s 24 Sahrawijci z události ve městě Laayoune z roku 2010. (Amnesty international, 2016a) (Sahara press service 2016d) (News24, 2017f)

Nesvoboda projevu, slova a tisku a nerovnoprávnost ekonomického prosazení obyvatel

Západní Sahary - tyto svobody a práva lidu Sahrawi v oblasti ekonomické a zejména politické jsou porušovány zejména na území Západní Sahary ovládané marockou armádou, ale nejen tam.

Fronta POLISARIO je rozhodující nebo lépe řečeno vládnoucí složkou na území Západní Sahary pod její kontrolou, i v uprchlických táborech v Alžírsku, a to se souhlasem alžírské vlády. Politicky je POLISARIO orientované a čerpá zkušenosti z marxistických hnutí kubánského typu a tyto politicko-vojenská hnutí rozhodně nedisponují pluralitou názorů nebo svobodou rozhodování. (Sahara press service, 2017f)

Marocky zaměřená tisková agentura Morocco of the Move charakterizuje frontu POLISARIO jako samozvaného vůdce lidu Sahrawi usilující o jeho sebeurčení, ale ve skutečnosti se prý jedná o vládu jedné strany bez možnosti vzniku jakékoli opozice. V táborech prý neexistuje svoboda projevu, sdružování nebo pohybu osob, neexistuje žádná svobodná občanská společnost ani nezávislé soudnictví. POLISARIO pro obyvatele táborů neposkytuje ekonomické příležitosti a neumožňuje tyto příležitosti hledat mimo tábory. Agentura dokonce tvrdí, že potravinovou pomoc od EU a dalších mezinárodních organizací POLISARIO prodává na černém trhu. To vede k nárůstu verbování zejména mladých mužů do džihádistických organizací typu Islámský stát, al-Kajdá nebo MUJAO – Hnutí za jednotu a džihád v Mali. (Morocco on the Move, 2019)

Maroko na území Západní Sahary prosazuje politiku podporování asimilace obyvatel přichozích ze severu a tím zdůrazňuje podporu rozvoje své nejjihnější provincie. Podpora spočívá převážně v dotacích na potraviny, vodu, pohonné hmoty a další suroviny, taktéž podporuje dotacemi rozvoj průmyslu, obchodu a cestovního ruchu. Tyto dotace ovšem směřují jen k marockému obyvatelstvu nebo Sahrawijcům, kteří se podrobili nebo podporují marockou politiku. Ostatní obyvatelé v této oblasti živoří na pokraji schopnosti nakrmit rodinu, nemohou sehnat práci a o vlastním podnikání se jim může jen zdát. Při jakémkoliv odporu nebo názaku proti-marocké politiky, protestu, jsou lidé ihned zatýkáni všudypřítomnou marockou policií nebo tajnými službami. Tyto skutečnosti potvrzují i členové organizace Reportéři bez hranic, která navíc poukazuje i na porušování svobody informací nebo volného pohybu na území Západní Sahary. (Amnesty international 2016b) (Sahara press service, 2017d)

Dodržování lidských práv sleduje i několik občanských organizací ve Španělsku. Ve Španělsku dnes žijí tisíce lidí, kteří žili nebo měli předky v Západní Sahaře a po roce 1975 se rozhodli žít ve Španělsku. Na začátku 21.století probíhaly ve Španělsku demonstrace a podepisování peticí proti okupaci území Západní Sahary, kterých se zúčastnily tisíce lidí. (Sahara press service 2017e)

Podle Reportérů bez hranic probíhá ze strany Maroka hromadná represe domácích novinářů, kteří nepublikují na státních nebo se státem sympatizujících kanálech a Maroko zamezuje práci zahraničním novinářům na většině území Západní Sahary. Maroko tvrdě kontroluje i sociální sítě a zamezuje publikovat názory proti oficiálním tématům. Výsledkem je podle novináře Alfonsa Armada, že nikdo už o Západní Sahaře nemluví a země, která není ani ve válce, ale ani v míru upadá do zapomnění. (Reportéři bez hranic, 2019)

Délka řešení konfliktu a nová generace utečenců - konflikt o územní uspořádání Západní Sahary probíhá od roku 1975. Od tohoto roku uplynulo už 45 let a původně žijící nebo aktivně zúčastnění lidé jsou už dnes v menšině. Původní Sahrawijci jsou dnes prakticky uzavřeni do tří navzájem těžko propojitelných skupin. První nejméně početná žije v neúrodných a vyschlých oblastech Západní Sahary na hranicích s Alžírskem kontrolovaných frontou POLISARIO. Druhá početnější skupina žije v části Západní Sahary pod kontrolou marocké vlády v podřízeném a méněcenném postavení. Třetí nejpočetnější žije v jihoalžírských uprchlických táborech v oblasti Tindufu. Ani jedna z těchto tří skupin obyvatel nežije v souladu se základními životními podmínkami ani ve srovnání s africkým standartem. Z toho logicky vyplývá radikalizace části mladé generace, další část hledá možnosti začlenit se do společnosti buď alžírské nebo marocké a malá část podlehla džihádistské propagandě a odchází bojovat do konfliktních oblastí severní Afriky nebo Blízkého Východu a nejnověji do konfliktu v Mali.

Asimilace Maročanů v Západní Sahaře - dalším faktorem je asimilace statisíců Maročanů, kteří s podporou a dotacemi marocké vlády odešli žít na území Západní Sahary. Trefné přirovnání použil ve svém cestopise magazín Koktejl v roce 1999 : „Západní Sahara je pro Maročany tím, co byl Divoký západ pro Američany minulého století, Sudety po roce 1945 pro nás nebo Sibiř pro Rusy dneška. Zde se dají vydělat peníze, ale život je depresivně jednoduchý a tvrdý“. (Koktejl, 1999)

Tito lidé se logicky včleňují do původního obyvatelstva a zakládají smíšené rodiny, které postupně přebírají marocký způsob uvažování a staví se na stranu Marockého království. Takoví obyvatelé nebo jejich potomci se vlastně pokládají za Maročany a nějaké snahy o nezávislou Západní Saharu je už nezajímají a jsou jim cizí.

Tyto skutečnosti způsobené mimo jiné i délkou nevyřešení konfliktu, způsobuje rezignace poměrně velké části obyvatel Sahrawi a ztrátu naděje na vytvoření samostatného státu. Pro mladé lidi narozené v uprchlických táborech je to z velké části už jen nějaká fikce nebo utopie v představách jejich rodičů nebo prarodičů a sami začínají hledat svůj směr, jak začít žít lépe a normálně. To vše taky hodně nahrává k budoucímu zániku snahy o samostatnou Západní Saharu a hraje do not Maroku.

4.4.5. Dynamický vývoj mezinárodního světového dění a postupné odstavování konfliktu na okraj zájmů mezinárodního společenství

V současném světě existuje mnoho konfliktů a stále vznikají další, které jsou pro světové nebo regionální mocnosti mnohem důležitější nebo z jejich pohledu zajímavější než starý, téměř v mezinárodním rozměru zapomenutý konflikt v Západní Saharě. I z hlediska síly ozbrojených střetů vyžadující si radikální řešení se nedostává tento konflikt na začátku zpráv západních zpravodajských gigantů. V případě Západní Sahary by se dala současná situace charakterizovat slovy, že i když existuje příměří a klid zbraní, neexistuje mírový proces.

Mise MINURSO jako orgán OSN zatím plní svou současnou roli zachovat stav status quo. Úkolem je nepřipustit eskalaci ozbrojených střetů obou stran a OSN tím uchovává rovnováhu sil v oblasti Maghrebu, zejména mezi Marokem a Alžírskem. Původní cíl mise MINURSO stanovený OSN uspořádat úspěšné referendum je v nedohlednu.

Pro evropské mocnosti je zajímavá oblast z jejich hlediska zejména ekonomická spolupráce, to je hlavně rybolov ve vodách Západní Sahary a vývoz fosfátů. Politické záležitosti se jednoznačně vážou k příkladné roli Maroka v oblasti uprchlické krize a jeho schopnost tuto situaci nekompromisně využívat. Navíc se Maroku po vstupu do AU a diplomatickém úspěchu na summitu EU-AU podařilo přesvědčit většinu zemí angažovaných do problémů v Západní Saharě dostat na svou stranu.

Na straně fronty POLISARIO nebo spíš na straně práva lidu Sahrawijců na sebeurčení, tak kromě posledního velkého spojence Alžírska, zůstaly jen mezinárodně právní organizace, jednotlivci z řad lidskoprávních aktivistů a rozhodnutí evropských soudních dvorů. A to je málo.

Závěr

Španělská africká koloniální území od padesátých let 20. století prošla mnoha změnami stejně jako jiná africká území. Po konci druhé světové války vzhledem k obrovským mezinárodně právním, ale i sociálním změnám nastala situace, kdy světové společenství včetně bývalých koloniálních mocností dospělo do situace umožňující, a svým způsobem i vynucující, zahájení celosvětového procesu dekolonizace. Africké národy tento proces s velkou touhou a nadšením přivítaly. Základem pro vznik nových států bylo legitimní právo na sebeurčení zakotvené i v Chartě OSN. Tyto země oslabeny katastrofou druhé světové války, jak ekonomicky, tak i politicky, postupně začaly na tuto skutečnost přistupovat. Tuto neodvratnou záležitost přijímaly z velké části dobrovolně a spoluvytvářely vznik nových samostatných afrických států. Nezanedbatelný vliv na tento proces mělo i nové rozdělení světa a vznik studené války, kde supervelmoci svými vlivy rozdělovaly svět na dva tábory.

Dekolonizace Afriky díky těmto faktorům nebyla podněcována jen zevnitř – vytvářením nových společenství a struktur na základě etnického, geografického, náboženského či kulturního prostředí, ale i z venku s cílem zahrnout nový stát do jednoho ze dvou světových táborů. Bleskově se tím rozpustily bývalé státní struktury, někdy budované po staletí, aniž by aspoň částečně byly připraveny či vytvořeny struktury nové. Navíc hranice nových států z velké části kopírovaly hranice bývalých kolonií, které byly vytvořeny podle potřeb koloniálních mocností, a ne na základě etnických, národnostních a geografických.

Na základě těchto faktorů nebylo výjimkou ani ozbrojené řešení těchto procesů, a to i v severozápadní Africe. Vývoj byl ale nezadržitelný a až na pár výjimek byl proces dekolonizace Afriky v 80. letech dvacátého století téměř dokončen. Africké země vznikaly s velkým souhlasem místních lidí a kmenů, s obrovským zapojením lidí do utváření struktur nových států. Bohužel jejich téměř nulová zkušenost s řízením státu a vytvářením demokratických struktur nutných k fungování vedl velice brzy k vzniku diktatur s nacionalistickou strukturou. Tato skutečnost brzy dospěla do mnoha konfliktů mezi státy, utlačování, genocidě mezi národy. Africká chudoba a nesvoboda se tím jen prohlubovaly. To mělo za následek další a další konflikty, války, převraty a tím pádem obrovskou nestabilitu tohoto kontinentu. Důsledky nese celá Afrika dodnes. Výsledkem je obrovský proud uprchlíků zejména z centrální Afriky směřujících do Evropy a nestabilita i v některých severoafrických zemích. V kontextu je to živná půda pro vznik extremistických a teroristických organizací a skupin, zejména islámského charakteru.

Samy evropské země dnes velice těžce rozhodují, kam směřovat své síly a finance, jestli k zabarikádování Evropy před uprchlíky, anebo k přímé pomoci v afrických zemích, kde bohužel velká část pomoci končí úplně jinde, než tam, kde byla určena.

V rámci bývalých španělských území v Africe se jedná o nejrůznější scénáře dekolonizace Afriky s různými variantami zakotvení těchto území z pohledu mezinárodního práva.

Prvním příkladem je kolonie Španělská Guinea. Předání kolonie ze strany Španělska místním národům mělo defacto ukázkový scénář. Španělé zanechali zemi ve velice dobrém ekonomickém, kulturním i vzdělanostním stavu. Po transparentním referendu proběhlo klidné předání moci. Navíc země díky novým nálezům nerostných surovin na jeho území měla ještě lepší ekonomické perspektivy. Brzy však demokraticky zvolený vládce země přešel na totalitní diktaturu nejhrubšího zrna. Výnosy z ekonomiky používal pro svůj prospěch, nastolil policejní diktaturu a zemi přivedl k ekonomickému krachu a hladomoru. Následoval vojenský převrat a ustavení nových státních struktur včetně vyhlášení ústavy pod patronací OSN. Země se díky svému nerostnému bohatství pozvedla ekonomicky, ale se vzrůstající životní úrovní začaly opět klesat lidskoprávní svobody. Důsledkem toho je více než třicetiletá vláda současného prezidenta s doživotní funkcí.

Protektorát Španělské Maroko a část území Španělské západní Afriky (bývalá Španělská Sahara) byly od roku 1956 do roku 1969 z velké části předány Maroku. Toto předání probíhalo více méně podle pravidel a mezinárodních smluv a staly se součástí Marockého království. Také zde zůstalo mezi těmito dvěma zeměmi sporné území. Jedná se dnes o autonomní města Španělska Ceuta a Mellilu a několik přilehajících ostrůvků, které si Španělsko nechalo pod svou správou. Obě země mají své argumenty, komu tato území patří a obě země je považují za svá území. V současnosti jsou ovládána Španěly. Jsou tedy i součástí EU, a to může znamenat v budoucnosti základ konfliktu na pomezí Afriky a Evropy. V té souvislosti je varující i skutečnost, že tato území nejsou součástí území spadajícího do obranné sféry NATO, i když je Španělsko plnoprávným členem.

Nejsložitější řešení čeká na území Západní Sahary, jež ještě v roce 1976 bylo součástí španělské kolonie Španělská západní Afrika.

Samostatný stát na území Západní Sahary, uznaný OSN, EU, AU atd., a hlavně sousedy, zejména Marokem je v nejbližších letech naprosto vyloučený. Ke vzniku státu by bylo nutné referendum obyvatel. S referendem zásadně nesouhlasí Maroko už od roku 2004 a nemíní o něm vůbec jednat. Území Západní Sahary považuje za nedílnou součást svého území jako svou jižní provincii zvanou Jižní Maroko. V době od roku 1991 do roku 2004, kdy se o uspořádání referenda pod patronátem OSN jednalo, nikdy nebylo k jeho uspořádání blízko. Problémem nebyl jenom dlouholetý rozpor mezi Marokem a frontou POLISARIO, ohledně vytvoření volebních seznamů a tím pádem přidělení volebních práv, ale hlavním důvodem byl marocký zájem využít ekonomický potenciál tohoto území a udržení podvědomí mezi nacionalisticky orientovanými Maročany o vytvoření Velkého Maroka a tím získávání potencionálních politických bodů u obyvatelstva ve prospěch současné vládnoucí královské garnitury.

V současné době navíc Maroko upevňuje svou mezinárodní pozici. Je to pro západní svět vzorový příklad řešení uprchlické krize. Je to země se silně stoupající domácí ekonomikou a tím pádem se stává velice

žádaným obchodním partnerem zejména zeměmi EU. V neposlední řadě se Maroku podařil i diplomatický průlom v roce 2017 vstupem do AU, podepsání asociačních a obchodních dohod s EU v roce 2019. Velice úspěšná je i zákulisní politika Maroka a jeho spojenců vedoucí k pravidelným vetům v Radě bezpečnosti OSN pro rozšíření mise MINURSO o monitoring lidských práv v oblasti Západní Sahary.

Na straně fronty POLISARIO tyto úspěchy nejsou, pod její kontrolou je jen malá ekonomicky nezajímavá a téměř neobydlená část Západní Sahary. Navíc díky rostoucímu napětí v uprchlických táborech v Alžírsku a nezájmu světových supervelmocí o tento konflikt ztrácí postupně podporu jak afrických zemích, tak i zemi z dalšího rozvojového světa. Fronta POLISARIO přesto trvá na referendu o samostatnosti.

V nejbližších letech je i přesto perspektiva zániku také SADR velmi malá. Počet členských zemí OSN, které uznávají samostatnost SADR, sice postupně klesá z původních 84 na dnešních 39, ale pořád pár skalních příznivců zůstává. Hlavním spojencem je stále Alžírsko, které sice pod tlakem Francie a svých ekonomických potíží také omezilo vojenskou pomoc frontě POLISARIO. Přesto pro jeho silné postavení zejména mezi africkými zeměmi není představitelný nějaký radikální obrat v jeho politice. Už jen z důvodů vnitrostátní politiky. Dalším alespoň částečným vítězstvím fronty POLISARIO je rozhodování mezinárodních právních organizací, hlavně Evropského soudního dvoru například z prosince 2016. Tyto rozhodnutí zakazují mezinárodním organizacím, státům i firmám těžit, lovit, využívat nebo i vyvážet nerostné a přírodní bohatství z území Západní Sahary bez souhlasu původních obyvatel tohoto území. I když toto rozhodnutí má jen právní charakter a z pohledu Maroka i zainteresovaných států EU, je různými cestami obcházeno, ne-li dokonce ignorováno. Pro frontu POLISARIO a její stoupence má významný politický, a hlavně mediální význam. Význam těchto výstupů nesnižuje ani pozdější zrušení tohoto rozhodnutí a předání k novým projednáním.

V delší časové perspektivě ovšem v souladu se současným vývojem budou podporovatelé fronty POLISARIO slábnout a zapomínat na sliby, které dali. Navíc i potomci původních obyvatel prožívající celý svůj život v Alžírsku nebo na území Západní Sahary pod správou Maroka a už se s těmito myšlenkami nebo sny o samostatnosti Západní Sahary ztotožňují méně a méně a postupně budou přebírat marocký nebo alžírský způsob života a uvažování.

Část obyvatelstva Sahrawi žijící v Marokem ovládané části Západní Sahary se zcela jistě zapojila do marocké administrativy i ekonomických struktur nebo založila smíšené rodiny. Na základě těchto skutečností se klade otázka, zda by zvažovali zůstat žít v Maroku nebo začít vše budovat od začátku v SADR. Malá část se dokonce mezi svými spoluobyteli zdiskreditovala natolik, že po vítězném referendu SADR by dokonce toto území musela opustit a začít žít nejspíš v Maroku.

Autonomie prosazovaná Marokem jako jediná možná varianta a podporovaná západními mocnostmi, i mezinárodními společenstvími je výhodná pro marocké přistěhovalce, ale už méně pro sahwajský lid. Vyhlášením autonomie by zůstaly v současném stavu téměř všechny administrativní a ekonomické struktury

v Západní Sahaře pro přívržence marocké celistvosti a ty jsou v drtivé většině řízeny marockým obyvatelstvem.

Větší a rozhodující část původních obyvatel lidu Sahrawi žije v uprchlických táborech v alžírském Tindufu. Zde roste mezi obyvateli nespokojenost s politikou frontu POLISARIO a nedůstojnými životními podmínkami. V táborech roste napětí, lidé ztrácejí víru v lepší budoucnost a nevidí žádné řešení své situace. To vede k radikalizaci silně podporované džihádistickými organizacemi. Zejména u mladých lidí, kteří se v táborech už narodili a nevidí před sebou žádnou budoucnost, k Západní Sahaře už nemají vlastenecký vztah a cítí se být spíše Alžířany a chtěli by zůstat žít v Alžírsku.

Pro původní obyvatele Západní Sahary je ekonomicky i politicky lepším řešením referendum, to je ale za současných politických a mocenských poměrů zcela vyloučeno. Na výběr těmto lidem tedy bohužel zbývá jen autonomie v rámci Maroka nebo se smířit se současným stavem status quo. Autonomie určitě přinese ekonomické zlepšení situace těchto lidí, možnost návratu z alžírských uprchlických táborů, ale přinese jejich postupnou asimilaci do marockého obyvatelstva a alžírského obyvatelstva pro ty, kteří se nebudou chtít vrátit z Alžířska. Naopak zachování stavu statusu quo přinese zhoršování životních a ekonomických podmínek těchto lidí zejména v uprchlických táborech, ale sahrawský lid si zachová částečně svou národní hrdost a sen o samostatném státu s velkým nerostným a přírodním bohatstvím.

Změnu postoje Maroka může přinést jen tlak světových supervelmocí, zejména USA a Ruska. Tyto země ovšem o řešení konfliktu nejeví téměř žádný zájem a je to pro ně okrajová záležitost. Změnu v zájmu o konflikt v Západní Sahaře může přinést pouze ostrá ozbrojená eskalace obou stran nebo případně nějaké vzpoury nebo povstání v uprchlických táborech v Alžírsku. To by donutilo světové mocnosti se k tomuto problému aspoň na nějakou dobu vrátit. A co by pozornost světových mocností rozhodně k Západní Sahaře vrátilo okamžitě a na dlouhou dobu? Jedině zázračné výsledky nelegálního průzkumu pobřeží Západní Sahary v oblasti nalezišť ropy a plynu ...

Závěrem je zde uvedena citace Johna Boltona, experta ministerstva zahraničních věcí USA na problematiku Západní Sahary a bývalého zástupce šéfa mise MINURSO. V květnu 2019 prohlásil: „*V patu řešení konfliktu v Západní Sahaře se přední linie přesunuly z vyprahlé pouště do říše médií a diplomacie. Vědci občanské války a snahy o sebeurčení prokázali, že mezinárodní a mediální vnímání konfliktu je nejdůležitější faktor pro určení výsledku*“. (Huddleston, 2019)

Zdroje

Africa Arguments. Africa Insiders: Morocco slowly tightens its grip on Western Sahara [online]. 2020. Dostupné z: <https://africanarguments.org/2020/02/06/africa-insiders-morocco-tightens-grip-western-sahara-territorial-waters/>

Al Jazeera. 2006. Oil deals stoke Western Sahara tension. Al Jazeera, 4 April. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/archive/2006/04/20084915431441638.html>

Al Jazeera. 2019. New talks on Western Sahara expected in March Al Jazeera 30 Jan Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2019/01/talks-western-sahara-expected-march-190130170700542.html>

Alacaci, Ahmat Salih. Talks to end Western Sahara dispute kick off in Geneva. AA [online]. 2018 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.aa.com.tr/en/africa/talks-to-end-western-sahara-dispute-kick-off-in-geneva/1330694>

Algeria Press Service. 2019. Western Sahara: Polisario, Morocco hold first session of round table in Geneva [online]. 2019. Dostupné z: <http://www.aps.dz/en/world/26894-western-sahara-polisario-morocco-hold-first-session-of-round-table-in-geneva>Začátek formuláře

Alsalem, R. 2009. UNHCR to expand confidence-building programme for Sahrawi refugees. UNHCR, 15 September. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/news/latest/2009/9/4aaf6edc6/unhcr-expand-confidence-building-programme-sahrawi-refugees.html>

Amirah-Fernández, Haizam – Zoubir, Yahia H. (2008). North Africa: Politics, Region, and the Limits of Transformation (Abingdon on Thames: Routledge)

Amnesty International. 2013. Maroc Et Sahara Occidental. De Nouvelles Révélations Sur Des Disparitions De Sahraouis Soulignent Le Manque De Vérité Et De Justice. Amnesty International, 12 September. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/fr/documents/mde29/011/2013/fr/>

Amnesty International. 2016a. Maroc: Les Autorités Doivent Mettre En Œuvre Rapidement Les Recommandations Du Comité Des Droits De L'homme Des Nations Unies. Amnesty International, 17 November. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/fr/documents/mde29/5158/2016/fr/>

Amnesty International. 2016b. Maroc: Les Manifestants De Sidi Ifni Doivent Bénéficier D'un Procès En Appel Équitable Et Être Libérés À Moins Que Les Accusations De Violences Ne Soient Prouvées. Amnesty international, 13 September. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/fr/documents/mde29/4763/2016/fr/>

Amnesty International. 2017. Maroc: Amnesty International Appelle Le Maroc À Garantir Le Respect Total De La Liberté D'expression, D'association Et De Religion. Amnesty International, 21 September. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/fr/documents/mde29/7141/2017/fr/>

- AU. 2020. Africká Unie [online]. 2020. Dostupné z: <https://au.int/en/overview>
- Bassine, M. 2017. Alger chargé le chef du POLISARIO de répondre a Macron. Le360afrique, 9 December. Dostupné z: <http://afrique.le360.ma/algerie/politique/2017/12/09/17096-alger-charge-le-chef-du-POLISARIO-de-repondre-macron-17096>
- BBC. 2013. The OAU: Fifty years on [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-22602946>Začátek formuláře
- Beniss, S. 2017. Moroccan pragmatism: A new chapter for Western Sahara. Al Jazeera, 13 February. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2017/02/moroccan-pragmatism-chapter-western-sahara-170213074116469.html>
- Beránek, O. 2004. Západní Sahara: Příběh nekonečného referenda. Mezinárodní politika. Roč. 28, č. 9: s. 28. ISSN 0543-7962
- Brahim, M. 2017. 'The oppression is brutal': Morocco breaks up Western Sahara protest ahead of UN talks. Opendemocracy, 24. April. Dostupné z: <https://www.opendemocracy.net/north-africa-west-asia/oppression-is-brutal-morocco-breaks-up-western-sahara-protest-ahead-of-un-talks>
- Britannica. 2020c. Africká Unie [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/African-Union>
- Britannica. 2020a. Rada Evropy [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Council-of-Europe>
- Britannica. 2020b. Evropský soudní dvůr pro lidská práva [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/European-Convention-on-Human-Rights-Europe-1950>
- Britannica. 2020d. Mezinárodní soudní dvůr [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/United-Nations/Economic-and-Social-Council#ref368942>
- Britannica. 2020e. Liga Arabských států [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Arab-League>
- Britannica. 2020f. Severoatlantická aliance [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/North-Atlantic-Treaty-Organization>
- Britannica. 2020h. Organizace spojených národů [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/United-Nations>
- Bureš, J. 2008. Spor O Západní Saharu – Neslučitelné Postoje A Hledání Východisek [online]. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/PolicyPapers/Bures_PPZap.Sah.pdf
- Businessinfo. 2019. Maroko: Vztahy země s EU [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/maroko-vztahy-zeme-s-eu/>

Casey, Ruairi. 2019a. The New Humanitarian. Aid, refugees, and peacekeeping at stake in new Western Sahara talks [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.thenewhumanitarian.org/news/2019/03/19/aid-refugees-and-peacekeeping-stake-new-western-sahara-talks>

Casey, Ruairi. 2019b. The new Humanitarian, 2019. Western Sahara: “No one even knows if we’re there or not.”, TNH, 2, April. Dostupné z <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2019/04/02/western-sahara-young-generation-refugees>

Celní správa České republiky, 2017. Dovoz zboží ze Západní Sahary CS ČR 16 aug. Dostupné z <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/puvod-zbozi/aktuality/Stranky/2017-zapadni-sahara.aspx>

CIA. 2020a. Západní Sahara [online]. 2020. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/print_wi.htmlZačátek formuláře

CIA. 2020b. Španělsko [online]. 2020. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/print_sp.html

CIA. 2014a. Africa: Western Sahara. The world factbook. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_wi.html

CIA. 2020c. Maroko [online]. 2020. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/print_mo.html

CIA. 2020d. Mauretánie [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/mr.html>

CIA. 2020e. Alžírsko [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ag.html>

CIA. 2020f. Rovníková Guinea [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ek.html>

CIA. 2020g. Evropská unie [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ee.html>

CoE. 2018. Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 12. února 2019 k návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Dohody mezi Evropskou unií a Marockým královstvím o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu, prováděcího protokolu k ní a výměny dopisů připojené k této dohodě (14367/2018 – C8-0033/2019 – 2018/0349(NLE)), 27, nov. Dostupné z <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/21dc650e-35c2-11e9-8d04-01aa75ed71a1>

Dudley, Dominic. 2020. Forbes. Morocco Suffers Sharp Fall In Phosphate Sales From Disputed Territory Of Western Sahara, As North American Orders Dry Up [online]. 2020. Dostupné z:

<https://www.forbes.com/sites/dominicdudley/2020/02/23/morocco-phosphate-exports-western-sahara/#27f6da087761>

Dvořáková, Petra. 2019. Deník referendum. Žijeme tu, ale jako bychom nebyli. Jak krajní pravice získala město čtyř kultur [online]. 2019. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/30505-zijeme-tu-ale-jako-bychom-nebyli-jak-krajni-pravice-ziskala-mesto-ctyr-kultur>Začátek formuláře

E15. 2020. V konfliktu o Západní Saharu má OSN zastupovat slovenský ministr zahraničí Lajčák Více na <https://www.vkonfliktuozapadnisaharumaosnzastupovat-slovensky-ministr-zahranici-lajcak> [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.e15.cz/zahranicni/v-konfliktu-o-zapadni-saharu-ma-osn-zastupovat-slovensky-ministr-zahranici-lajcak-1366795>Začátek formuláře

Ekolist. 2019. Fosfáty nám začínají docházet. A bez nich nebude žádné, ani zelené zemědělství [online]. 2019. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/fosfaty-nam-zacinaji-dochazet-a-bez-nich-nebude-zadne-ani-zelene-zemedelstvi>Začátek formuláře

EUR-lex. 2006. Rozhodnutí Rady ze dne 16. března 2005 o podpisu a prozatímním provádění Protokolu k Evropsko-středomořské dohodě zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Marockým královstvím na straně druhé [online]. 2006. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/ALL/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2005.242.01.0001.01.CES

EUR-lex. 2018. Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions [online]. 2018. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:52018SC0454>

Evropský parlament. 2010. Usnesení Evropského parlamentu o Západní Sahaře [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?reference=B7-2010-0680&type=MOTION&language=CS&redirect>

Evropský parlament. 2013. Dohoda EU-Maroko o partnerství v odvětví rybolovu: protokol, kterým se stanoví rybolovná práva a finanční příspěvek. Evropský parlament, 10 December. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0522+0+DOC+XML+V0//CS>

Fadli, Abdelhak El. 2019. Autonomy Plan. Sahara: Algeria prompts the Polisario to poison climate before Geneva [online]. 2019. Dostupné z: <http://autonomy-plan.org/1993-sahara-algeria-prompts-the-polisario-to-poison-climate-before-geneva.html>

Fisas, Vicenç. 2011. El proceso de paz del Sáhara Occidental: El proceso de paz del Sáhara Occidental: Una propuesta de salida negociada. In: Escola de cultura de pau:QUADERNS DE CONSTRUCCIÓ DE PAU [online]. Dostupné z: http://escolapau.uab.es/img/qcp/sahara_salida_negociada.pdf

- Gaffey, Conor. Newsweek. 2017 Why Has Morocco Rejoined The African Union After 33 Years? [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.newsweek.com/morocco-african-union-western-sahara-551783>
- Geografické schéma Ceuty a Melilly. In: Britannica [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Ceuta>
- Gueraoui, Saad. 2019. The Arab Weekly. Parties to Western Sahara conflict agree to convene for third round of talks [online]. 2019. Dostupné z: <https://the arabweekly.com/parties-western-sahara-conflict-agree-convene-third-round-talks>
- Hamrouch, M'Hamed. 2017. Haut Gradé Brésilien: "La Sécurité De La Minurso Est Mise En Danger Par La Montée Du Terrorisme Dans La Région". Le 360, 21 November. Dostupné z: <http://fr.le360.ma/politique/haut-grade-bresilien-la-securite-de-la-minurso-est-mise-en-danger-par-la-montee-du-terrorisme-dans-144005>
- Hilal, Y. 2013. A review of the UNHCR confidence building measures programme in the Western Sahara Territory and in the refugee camps near Tindouf. UNHCR, 17 November. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/52861b9b9.pdf>
- Hodges, Tony. 1999. Sahara-occidental. SAHARA OCCIDENTAL : Origines et enjeux d'une guerre du désert [online]. Dostupné z: <http://www.sahara-occidental.com/pages/informer/histoire/origines/page1.html>
- Holley, R. 2014. US Policy on Western Sahara is Not Neutral – Robert M. Holley. Morocco on the Move, 9 April. Dostupné z: <http://moroccoonthemove.com/2014/04/09/us-policy-western-sahara-neutral-robert-m-holley/#sthash.iUT5WISQ.4Vogd8yN.dpbs>
- Holley, R. 2016. Ban Ki Moon on Western Sahara – Epic Fail – Robert M. Holley. Morocco on the Move, 10 March. Dostupné z: <http://moroccoonthemove.com/2016/03/10/ban-ki-moon-western-sahara-epic-fail-robert-m-holley/#sthash.uJufu4al.z7ES48oJ.dpbs>
- Holley, R. 2017a. A Victory for UN Peacekeeping – Robert M. Holley. Morocco on the Move, 28 April. Dostupné z: <http://moroccoonthemove.com/2017/04/28/victory-un-peacekeeping-robert-m-holley/#sthash.dd9nTMn0.owlAlsOJ.dpbs>
- Holley, R. 2017b. How Many More World Refugee Days before Sahrawis See Justice? – Robert M. Holley. Morocco on the Move, 20 June. Dostupné z: <http://moroccoonthemove.com/2017/06/20/many-world-refugee-days-sahrawis-see-justice-robert-m-holley/#sthash.fBX6iCQs.AUJY2MYU.dpbs>
- Holley, R. 2017c. Western Sahara: New Envoy, Same Old Problem – Robert M. Holley. Morocco on the Move, 25 October. Dostupné z: <https://moroccoonthemove.com/2017/10/25/western-sahara-new-envoy-old-problem-robert-m-holley/>

- Hruboň, Rudolf. 2020. Národní noviny. IMIGRACE: Soud rozhodl, že Španělsko má právo vracet imigranty z Mellily a Ceuty [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.narodniny.cz/imigrace-soud-rozhodl-ze-spanelsko-ma-pravo-vcet-imigranty-z-mellily-a-ceuty/>
- Huddleston, Joseph. 2019. FP. Can John Bolton Thaw Western Sahara's Long-Frozen Conflict? [online]. 2019. Dostupné z: <https://foreignpolicy.com/2019/05/09/can-john-bolton-thaw-western-saharas-long-frozen-conflict-morocco-western-sahara-polisario-minurso-sahrawi-republic/>
- Challenge. 2020. La fin du Polisario est actée, 9 Feb, Dostupné z <https://www.challenge.ma/la-fin-du-polisario-est-actee-129732/>
- Challenge. 2020. La fin du Polisario est actée, 9 Feb, Dostupné z <https://www.challenge.ma/la-fin-du-polisario-est-actee-129732/>
- Cherkaoui, M 2007. Morocco and the Sahara. The Bardwell Press; 2Rev Ed edition (November 2007)
- ICJ. 1975. Rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora z roku 1975 ve věci Západní Sahara. International Court of Justice, 16 October. Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/files/case-related/61/6197.pdf>
- Ikeda, Ryo (2007). The Paradox of Independence: The Maintenance of Influence and the French Decision to Transfer Power in Morocco. The Journal of Imperial and Commonwealth History 35 (4)
- Inside Arabia. 2018. Europe, Ignoring Courts and Polisario, Approves Trade Deals with Morocco Covering Western Sahara [online]. 2018. Dostupné z: <https://insidearabia.com/europe-polisario-trade-morocco-western-sahara/>
- Jönsson, H. 2012. The EU-Moroccan Fisheries Partnership Agreement: A process-tracing case study of the potential extension in 2011. Department of Political Science. Dostupné z: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=2542959&fileOId=2542967>
- Kamenický, O. 2016. Filmový festival pro uprchlíky v poušti na Západní Sahaře. Rozvojovka, 8 September. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1829-filmovy-festival-pro-uprchliky-v-pousti-na-zapadni-sahare.html>
- Kasraoui, Safaa. 2017. Morocco world news. Algeria Cancels Arms Deal with Russia, Angers POLISARIO. Morocco World News, 30 December. Dostupné z: <https://www.morocoworldnews.com/2017/12/237473/algeria-russia-POLISARIO-western-sahara/>
- Khalid, I. 2017a POLISARIO tallies losses after Abidjan summit. POLISARIO, 5 December. Dostupné z: <http://POLISARIO-confidential.org/1387-POLISARIO-tallies-losses-after-abidjan-summit.html>

- Khalid, I. 2017b. POLISARIO: How Emmanuel Macron has Angered Algerian Generals. POLISARIO, 14 December. Dostupné z: <http://POLISARIO-confidential.org/1391-POLISARIO-how-emmanuel-macron-has-angered-algerian-generals.html>
- Khalid, I. 2018. Guerguerat: The POLISARIO angers Gueterres. POLISARIO, 9 January. Dostupné z: <http://POLISARIO-confidential.org/1402-guerguerat-the-POLISARIO-angers-gueterres.html>
- Klíčniková, M., Černohous, T. 2015. Mezinárodní Status Západní Sahary: Analýza konfliktu a jeho mediace [online]. Dostupné z: <http://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2015/2-2015/clanky/mezinarodni-status-zapadni-sahary.html#.Wr4UFYhuZPY>
- Klíma, Jan. Dějiny španělské Afriky a Rovníkové Guineje. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. ISBN 978-80-7422-616-8. Kropáček, L. 2002. Islám a Západ: historická paměť a současná krize. Praha: Vyšehrad. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 80-7021-540-2.
- Koktejl. 1999. Pustinou Západní Sahary. Koktejl Jun. Dostupné z czechpress.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=135:pustinou-zapadni-sahary-sp-1775569792&catid=1584&Itemid=148
- Kopp, Milan. 2002. IRozhlas. Madrid vyhnal marocké vojáky z ostrova Perejil [online]. 2002. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/madrid-vyhna-marocke-vojaky-z-ostrova-perejil_200207171136_mkopp
- Labott, E. 2011. Morocco approves constitutional reforms. CNN, 1 July. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/07/01/morocco.vote.reforms/index.html/>
- Langeová, K. 2007. Hranice v písku, In: National Geographic (2007/5)
- Le Desk. 2019. Sahara: Le Salvador retire sa reconnaissance de la "RASD". Le Desk, 15 June. Dostupné z: <https://mobile.ledesk.ma/2019/06/15/sahara-le-salvador-retire-sa-reconnaissance-de-la-rasd/>
- Lederer, Edith. 2019. Autonomy Plan. Morocco and Polisario at odds over disputed Western Sahara [online]. 2019. Dostupné z: <https://apnews.com/002fb2d7cf3342e698be5817667c2909>
- Lidovky. 2020. ŠPANĚLSKO: Ploty již nebudou migranty "odrazovat", 2020, Neviditelný pes, 6, Jan. Dostupné z https://neviditelnypes.lidovky.cz/zahranici/spanelsko-ploty-jiz-nebudou-migranty-odrazovat.A200102_160145_p_zahranici_wag
- Liščák, Vladimír. Státy a území světa. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-414-2
- Madridské dohody (1975). [online]. [cit. 2019-12-12]. Dostupné z: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&ved=0CHkQFjAH&url=http%3A%2F%2Fwww.letstalksahara.com%2Fmater>

ial%2Fver%2Fid%2F7&ei=KmX8UcLIcCtpswbL7YCQBg&usg=AFQjCNGj5SLZrvaYux6VSdpknE_Q7n1_JQ&sig2=3ZFwhO1oKhb_ByNdAWfc_g

Mapa Afrických kolonií v roce 1914. In: Wikipedia [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bmeck%C3%A1_koloni%C3%A1ln%C3%AD_%C5%99%C3%AD%C5%A1e#/media/Soubor:Kolonisation_Afrikas.png

Marks, A. T. 1976. Spanish Sahara: Background to Conflict. African Affairs. Oxford University Press.

Maroc Diplomatique. 2019. La Barbade décide de retirer sa reconnaissance de la pseudo "rasd". Maroc Diplomatique, 21 June. Dostupné z: <https://maroc-diplomatique.net/la-barbade-decide-de-retirer-sa-reconnaissance-de-la-pseudo-rasd/>

Middle east eye 2020b. UN's Western Sahara envoy left post because of 'political pressure' claims Polisario official MEE 24 May. Dostupné z <https://www.middleeasteye.net/news/political-pressure-played-apart-resignation-un-western-sahara-envoy-says-polisario-official>

Middle east eye. 2020a. Israel lobbied US to recognise Moroccan control of Western Sahara: Report MEE 4 Feb. Dostupné z <https://www.middleeasteye.net/news/israel-lobbied-us-recognise-morocco-western-sahara>

Minurso. 2018b. Near Verbatim Transcript Of The Press Stakeout Of The Initial Roundtable Meeting On Western Sahara Minurso 10 Dec Dostupné z <https://minurso.unmissions.org/near-verbatim-transcript-press-stakeout-initial-roundtable-meeting-western-sahara>

Minurso. 2019a. Minurso Welcomes The New Force Commander Minurso 2 April Dostupné z <https://minurso.unmissions.org/minurso-welcomes-new-force-commander>

MINURSO. 2019b. Security Council Extends Mandate Of United Nations Mission In Western Sahara, Adopting Resolution 2494 Minurso 31 Oct Dostupné Z [Https://Minurso.Unmissions.Org/Security-Council-Extends-Mandate-United-Nations-Mission-Western-Sahara-Adopting-Resolution-2494](https://Minurso.Unmissions.Org/Security-Council-Extends-Mandate-United-Nations-Mission-Western-Sahara-Adopting-Resolution-2494)

Minurso. 2017. Secretary-General Appoints Colin Stewart Of Canada Special Representative, Head, United Nations Mission For Referendum In Western Sahara. Minurso, 4 December. Dostupné z: <https://minurso.unmissions.org/secretary-general-appoints-colin-stewart-canada-special-representative-head-united-nations-mission>

Minurso. 2018c. Statement Attributable To The Spokesman For The Secretary-General On Western Sahara [online]. 2018. Dostupné z: <https://minurso.unmissions.org/statement-attributable-spokesman-secretary-general-western-sahara>

Minurso. 2020. Mission for the Referendum in Western Sahara [online]. Dostupné z: <https://minurso.unmissions.org/mandate>

- Mohamed, H. 2017. Morocco rejoins the African Union after 33 years. Al Jazeera, 31 January. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2017/01/morocco-rejoins-african-union-33-years-170131084926023.html>
- Morocco on the Move, 2019. The Truth About the Polisario. MM 15 aug. Dostupné z <https://moroccoonthemove.com/policy/the-truth-about-the-polisario/>
- MORRIS, Chris. 2005. BBC. Uprchlíci ve španělských enklávách [online]. 2005. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/czech/indepth/story/2005/10/051013_fooc_melilla.shtmlZačátek formuláře
- MZV. 1996. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace Spojených národů o mořském právu, 1996. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1996-240>
- News24, 2015. Morocco eyes boycott of Swedish companies over Western Sahara. News24, 2 October. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/Morocco-eyes-boycott-of-Swedish-companies-over-Western-Sahara-20151002-3>
- News24. 2013a. Big independence demo in West Sahara. News24, 6 May. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/Big-independence-demo-in-West-Sahara-20130506>
- News24. 2013b. Morocco cops beat up Sahrawi protesters. News24, 12 September. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/Morocco-cops-beat-up-Sahrawi-protesters-20131209>
- News24. 2016a. Ban wants solution in Western Sahara. News24, 6 March. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/ban-wants-solution-in-western-sahara-20160306>
- News24. 2016b. 'Millions' protest over Ban's take on Western Sahara. News24. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/millions-protest-over-bans-take-on-western-sahara-20160313>
- News24. 2016b. UN document says Morocco violated Western Sahara cease-fire. 30 August. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/un-document-says-morocco-violated-western-sahara-cease-fire-20160830-4>
- News24. 2016c. Morocco's ouster of UN staff from Western Sahara denounced. News24, 27 April. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/moroccos-ouster-of-un-staff-from-western-sahara-denounced-20160427-6>
- News24. 2016d. Sweden won't recognise Western Sahara. News24, 16 January. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/sweden-wont-recognise-western-sahara-20160116>
- News24. 2016e. Western Sahara independence leader Abdelaziz buried. News24, 6 May. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/western-sahara-independence-leader-abdelaziz-buried-20160605>

- News24. 2017a. New UN envoy in Morocco to restart talks on disputed Western Sahara. News24, 17 October. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/new-un-envoy-in-morocco-to-restart-talks-on-disputed-western-sahara-20171017>
- News24. 2017b. Refugees in Algeria yearn for homeland in Western Sahara. News24, 11 April. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/refugees-in-algeria-yearn-for-homeland-in-western-sahara-20171104>
- News24. 2017c. SA detains cargo ship after Western Sahara request. News24, 5 May. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/sa-detains-cargo-ship-after-western-sahara-request-20170505>
- News24. 2017d. Morocco phosphate giant accuses SA of 'piracy'. News24, 14 July. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/morocco-phosphate-giant-accuses-sa-of-piracy-20170714>
- News24. 2017e. SA court orders Moroccan ship held over W Sahara. News24, 15 June. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/sa-court-orders-moroccan-ship-held-over-w-sahara-20170615>
- News24. 2017f. Morocco sentences 23 to prison over W Sahara killings. News24, 19 July. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/morocco-sentences-23-to-prison-over-w-sahara-killings-20170719>
- News24. 2017g. Morocco applies to join west African regional economic bloc. News24, 7 March. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/morocco-applies-to-join-west-african-regional-economic-bloc-20170307>
- OSN. 2001. Report of the Secretary-General on the situation concerning Western Sahara 20.6. 2001. Dostupné z: <http://www.arso.org/S-2001-613.pdf>
- PBS. 2004. Countries That Recognize the Sahrawi Arab Democratic Republic. PBS, 19 August. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wnet/wideangle/uncategorized/sahara-marathon-countries-that-recognize-the-sahrawi-arab-democratic-republic/1052/>
- Plasová, M. 2013. Status Západní Sahary [online]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Status-Z%C3%A1padn%C3%AD-Sahary-UNSC.pdf>
- RB. 2018. Security Council Adopts Resolution 2440 (2018), Authorizing Six-Month Extension for United Nations Mission for Referendum in Western Sahara. OSN, 31 Oct. Dostupné z <https://www.un.org/press/en/2018/sc13561.doc.htm>
- Reportéři bez hranic, 2019. Western Sahara, A News Blackhole. RSF 11 June Dostupné z <https://rsf.org/en/news/rsf-report-western-sahara-news-blackhole>
- Reuters. 2017. Zuma says S.Africa and Morocco will resume diplomatic ties -media. Reuters, 3 December. Dostupné z: <https://af.reuters.com/article/commoditiesNews/idAFL8N1O30BS>

Rwd. 2007. Swedish photographer expelled from Western Sahara a day after his arrest. Reporters without borders, 22 February. Dostupné z: <https://rsf.org/en/news/swedish-photographer-expelled-western-sahara-day-after-his-arrest>

Sahara Press Service. 2016a. Sahara occidental: Mogherini souligne la nécessité de rétablir la Minurso dans la plénitude de ses fonctions. Sahara press service, 1 September. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2016/09/01/3915.html>

Sahara press Service. 2016b. Le POLISARIO exhorte le Conseil de sécurité à fixer une date pour l'organisation du référendum d'autodétermination au Sahara Occidental (déclaration). Sahara Press Service, 9 July. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2016/07/09/2961.html>

Sahara Press Service. 2016c. Sahara occidental occupé: une compagnie d'études sismiques polonaise cesse ses activités. Sahara press service, 29 October. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2016/08/29/3875.html>

Sahara press Service. 2016d. Le défunt président Mohamed Abdelaziz a laissé derrière lui un peuple combattant et une direction unie. Sahara Press Service. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2016/07/09/2914.html>

Sahara Press Service. 2016e. Le Conseil de sécurité rejette une proposition de l'ONU sur un projet controversé dans les territoires sahraouis. Sahara Press Service, 10 September. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2016/09/10/4017.html>

Sahara Press Service. 2016f. Sahara occidental: trois agences onusiennes appellent à soutenir les réfugiés sahraouis en Algérie. Sahara press service, 10 March. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2016/10/03/4445.html>

Sahara Press Service. 2017a. La participation de la RASD, une "victoire pour le peuple sahraoui" (président de la République). Sahara Press Service, 30 November. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2017/11/30/12492.html>

Sahara press Service. 2017b. Le président de la République met en garde la France contre toute approche unilatérale concernant le conflit au Sahara Occidental. Sahara Press Service, 8 December. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2017/12/08/12627.html>

Sahara Press Service. 2017c. Des activistes européens dénoncent les violations par le Maroc des droits de l'Homme au Sahara occidental. Sahara Press Service, 28 November. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2017/11/28/12419.html>

Sahara Press Service. 2017d. La liberté d'expression au Sahara occidental muselée par le Maroc, dénonce une ONG britannique. Sahara Press Service, 18 March. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2017/03/18/7803.html>

Sahara Press Service. 2017e. La Ceas-Sahara réaffirme son engagement dans la défense des droits de l'homme au Sahara occidental. Sahara Press Service, 11 December. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2017/12/11/12684.html>

Sahara Press Service. 2017f. "L'adhésion du Maroc à l'UA constitue une victoire diplomatique très importante pour les Sahraouis" (Ould Salek). Sahara press service, 30 January. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2017/01/30/6842.html>

Sahara press Service. 2018a. Le Front POLISARIO appelle les entreprises présentes illégalement au Sahara occidental à se conformer aux décisions de justice européennes. Sahara Press Service, 10 January. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2018/01/10/13062.html>

Sahara Press Service. 2018b. L'intergroupe sur le Sahara occidental au PE se félicite de l'avis de l'avocat de la CJUE sur l'accord de pêche UE-Maroc. Sahara Press Service, 10 January. Dostupné z: <https://www.spsrasd.info/news/fr/articles/2018/01/11/13060.html>

Sahara question. 2015. 30,000 Saharawis Call on MINURSO to Leave the Sahara. Sahara question, 8 November. Dostupné z: <https://sahara-question.com/en/news/30000-saharawis-call-minurso-leave-sahara>

Sahara question. 2018a. Guerguerat. Rallye: les organisateurs ont superbement "ignoré" les menaces du POLISARIO. Sahara question, 8 January. Dostupné z: <https://sahara-question.com/fr/actualites/guerguerat-rallye-organisateur-ont-superbement-ignor%C3%A9-menaces-POLISARIO>

Sahara question. 2018b. Guerguerate : Des miliciens armés du POLISARIO bloquent le passage de participants à un rallye. Sahara question, 3 Januar. Dostupné z: <https://sahara-question.com/fr/actualites/guerguerate-des-miliciens-arm%C3%A9s-POLISARIO-bloquent-passage-participants-rallye>

Stavba Velké písečné zdi v etapách 1979-1987. In: Theinternationalistvoice [online]. Dostupné z: https://theinternationalistvoice.files.wordpress.com/2013/07/772px-western_sahara_walls_moroccan_map-en_svg.png

Světová naleziště fosfátů. In: Mapsofworld [online]. Dostupné z: <https://www.mapsofworld.com/minerals/world-rock-phosphate-producers.html>

Španělská Sahara v roce 1901. In: Historiaymasblog [online]. Dostupné z: <http://historiaymasblog.blogspot.com/2014/10/guerra-de-ifni-sahara-la-gran-guerra.html>

- Španělské koloniální území. In: Wikipedia [online]. Dostupné z: https://lt.wikipedia.org/wiki/Vakar%C5%B3_Sachara#/media/Vaizdas:Morocco_Protectorate.svg
- Španělské území v Africe v roce 1956. In: Wikimedia [online]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mapa_de_%C3%81frica_Occidental_hasta_1956.png
- Španělské území v roce 1959. In: Wikipedia [online]. Dostupné z: [https://ca.wikipedia.org/wiki/Llista_de_governadors_del_S%C3%A0hara_Espanyol#/media/Fitxer:Mapa_de_l_Magreb_\(1959\).svg](https://ca.wikipedia.org/wiki/Llista_de_governadors_del_S%C3%A0hara_Espanyol#/media/Fitxer:Mapa_de_l_Magreb_(1959).svg)
- The Economist. 2014. Algeria Cancels Arms Deal with Russia, Angers POLISARIO. The Economist, 25 February. Dostupné z: <https://www.economist.com/pomegranate/2014/02/25/making-more-of-it>
- The New Arab. 2017. From the Sahrawi refugee camps: Polisario prepares its resistance [online]. 2017. Dostupné z: <https://english.alaraby.co.uk/english/indepth/2017/3/29/from-the-sahrawi-refugee-camps-polisario-prepares-its-resistance>
- The Yearbook of UN. 1969a. Ifni [online]. 1969. Dostupné z: <https://www.unmultimedia.org/searchers/yearbook/page.jsp?q=ifni&start=0&total=6&srstart=0&volumeFacet=1969&searchType=advanced&outline=false>
- The Yearbook of UN. 1969b. Španělská Sahara [online]. 1969. Dostupné z: <https://www.unmultimedia.org/searchers/yearbook/page.jsp?volume=1969&page=672&srq=ifni&srstart=0&srvolumeFacet=1969&sroutline=false&searchType=advanced>
- Theofilopoulou, Anna. 2006. The United Nations and Western Sahara: A Never-ending Affair. United States Institute of Peace. Dostupné z: <http://www.usip.org/publications/theunited-nations-and-western-sahara-never-ending-affair>
- ThoughtCo. 2019. The Berlin Conference to Divide Africa [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/berlin-conference-1884-1885-divide-africa-1433556>
- Truper, H. 2006. NÁVRH STANOVISKA Rozpočtového výboru pro Výbor pro rybolov. Evropský parlament, 7 April. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/pa/611/611029/611029cs.pdf
- U.S. Geological Survey. Phosphate rock. U.S. Geological Survey, Mineral Commodity Summaries, February 2014. Dostupné z: https://minerals.usgs.gov/minerals/pubs/commodity/phosphate_rock/mcs-2014-phosp.pdf
- UN News, 2017b. Moroccans welcome 'victorious return' to African Union. UN News, 31 January. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/moroccans-welcome-victorious-return-to-african-union-20170131>

- UN News, 2018. Western Sahara: UN chief urges easing of tensions in Guerguerat area. UN News, 6. January. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2018/01/641082-western-sahara-un-chief-urges-easing-tensions-guerguerat-area>
- UN News. 2017a. Western Sahara: UN welcomes withdrawal of POLISARIO Front from Guerguerat area. UN News, 28 April. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2017/04/556282-western-sahara-un-welcomes-withdrawal-POLISARIO-front-guerguerat-area>
- UN Secretary General. 2007. Proposal Of The Frente Polisario For A Mutually Acceptable Political Solution That Provides For The Self-Determination Of The People Of Western Sahara [Online]. Dostupné Z: <Http://Www.Arso.Org/Propositionfp100407.htm#en>
- UN. 1975a. Declaración de principios entre España, Marruecos y Mauritania sobre el sahara occidental. In: OSN, Sbirka smluv. 1975. Dostupné z: <http://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%20988/volume-988-i-14450-other.pdf>
- UN. 1975b. Resolution 3458. United Nations, 10 December. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3b00f1c03c.html>
- UN. 2018. Western Sahara (MINURSO). UN, January 2018. Dostupné z: <http://www.mineaction.org/programmes/westernsahara>
- UN. 2019. Security Council Extends Mandate Of United Nations Mission In Western Sahara, Adopting Resolution 2494 Minurso 31 Oct Dostupné z <https://minurso.unmissions.org/security-council-extends-mandate-united-nations-mission-western-sahara-adopting-resolution-2494>
- UNECA. 2016. Maghreb [online]. Dostupné z: <https://www.uneca.org/oria/pages/amu-arab-maghreb-union>
- UNSC. 1988. Rezoluce 621. UN Security Council, 20 September. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/541/48/IMG/NR054148.pdf?OpenElement>
- UNSC. 1991. Rezoluce 690. UN Security Council, 29 April. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/26/IMG/NR059626.pdf?OpenElement>
- UNSC. 2001. Zpráva generálního tajemníka S/2001/613 Radě bezpečnosti (2001): I. Bakerův plán. Security Council, 20 June. Dostupné z: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2001_613.pdf
- UNSC. 2003. Zpráva generálního tajemníka S/2003/565 Radě bezpečnosti (2003): II. Bakerův plán. Security Council, 23 May. Dostupné z: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/MINURSO%20S2003565.pdf>

UNSC. 2003b. Rezoluce 1495. UN Security Council, 31 July. Dostupné z: [https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1495\(2003\)](https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1495(2003))

UNSC. 2009. Resolution 1871 [online]. 2009. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1871>

UNSC. 2013. Rezoluce 2099. Dostupné z: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B6%205BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2099.pdf.

UNSC. 2015. Rezoluce 2218. UN Security Council. 28 April. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/2218>

UNSC. 2016. Rezoluce 2285. UN Security Council. 29 April. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/2285>

Uprchlícké tábory v alžírské oblasti v okolí města Tindufu. In: UNHCR [online]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/publications/maps/41c18b6d4/algeria-tindouf-area.html?query=western%20sahara>

Uprchlícké tábory v alžírské oblasti v okolí Tindufu. In: UNHCR [online]. [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/publications/maps/41c18b6d4/algeria-tindouf-area.html?query=western%20sahara>

Území Západní Sahary se současným stavem ovládaných území. In: Vlastenci [online]. Dostupné z: https://blog.vlastenci.cz/wp-content/nahrane/zapadni_sahara.jpg

Velké Maroko v představách marockých nacionalistů. In: Wikipedia [online]. Dostupné z: https://it.wikipedia.org/wiki/Grande_Marocco

Veselá, M. 2009. Problém Západní Sahary [online]. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/problem-zapadni-sahary.html>

Viták, V. 2011. Maroko vykázalo EU ze svých vod. Kvůli Západní Sahaře. Aktualne.cz, 27 December. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/maroko-vykazalo-eu-ze-svych-vod-kvuli-zapadni-sahare/r~i:article:726426/>

Voa news, 2019. UN: No Quick, Easy Solution to Western Sahara Conflict. VOA 22, march. Dostupné z: <https://www.voanews.com/africa/un-no-quick-easy-solution-western-sahara-conflict>

Wikipedia. 2020c. Melilla [online]. 2020. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Melilla>

Wikipedia. 2019. The Berlin Conference to Divide Africa [online]. 2019. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Berl%C3%ADnsk%C3%A1_konference

Wikipedia. 2020a. Plazas de soberanía [online]. 2020. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Plazas_de_soberan%C3%ADa

Wikipedia. 2020b. Ceuta [online]. 2020. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Ceuta>

- Wikipedia. Cabo Juba [online]. 2016. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Cape_Juby?oldid=388651131
- Włodarski, Robert Jacek. 2018. Global Affairs. Relations Between Eu And Western Sahara – Disgraceful Disunity, Ga, 15, June. Dostupné z <https://www.thenewfederalist.eu/relations-between-eu-and-western-sahara-disgraceful-disunity?lang=fr>
- WSRW. 2016. EU appears clueless on import levels from Western Sahara. WSRW. Dostupné z: <http://www.wsrw.org/a105x3984>
- WSRW. 2018a. Nutrien: The new giant on conflict minerals. WSRW, 7 January. Dostupné z: <http://www.wsrw.org/a105x4025>
- WSRW. 2018b. EU Court advocate: Fish agreement invalid for including Western Sahara. WSRW, 10 January. Dostupné z: <http://www.wsrw.org/a106x4028>
- WSRW. 2018c. Western Sahara still waiting as peace talks 'in danger of becoming a show' WSRW, 10 January. Dostupné z <https://www.middleeasteye.net/news/western-sahara-still-waiting-peace-talks-danger-becoming-show>
- WSRW. 2019. Polisario condemns new EU-Morocco trade deal [online]. 2019. Dostupné z: <http://www.wsrw.org/a105x4415>
- Yabiladi, 2020. In a letter to the UN, the Polisario Front denounces the Africa Eco Race Sahara crossing, 8, Jan. Dostupné z <https://en.yabiladi.com/articles/details/87595/letter-polisario-front-denounces-africa.html>
- Yabiladi. 2018. The Polisario reacts to the Geneva round. 6, Dec. Dostupné z <https://en.yabiladi.com/articles/details/71865/sahara-polisario-reacts-geneva-round.html>
- Záčalová, P., Uhlířová, J., Sedláček, B., Kaspříková, L., Kosová, K., Krajíčková, B. 2004. Západní Sahara - poslední africká kolonie [online]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2004/HEN566/um/181428/zapadni_Sahara.pdf?lang=cs
- Západní Sahara v roce 2014 a mise MINURSO. In: MINURSO [online]. Dostupné z: <https://minurso.unmissions.org/map>

Sekundární zdroje

Hendrych, Dušan. Právnícký slovník. 3. podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

- Joffé, E.G.H. (1985). The Moroccan Nationalist Movement: Istiqlal, the Sultan, and the Country. *The Journal of African History* 26 (4)
- Mendel, Miloš. Arabské jaro. Historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2474-9
- Miller, S. G. 2013. A history of modern Morocco. New York: Cambridge University Press. ISBN 9780521810708.
- Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. V Praze: J. Otto, 1889.
- Potočný, Miroslav a Stanislav MYSLIL. 1968. Legal principles of peaceful co-existence. Praha: Státní pedagogické nakl, [1968].
- Rychlík, J. Individuální a kolektivní práva menšin a tzv. právo národů na sebeurčení včetně odtržení in bez autorství, První světová válka, moderní demokracie a T. G. Masaryk, 1. vyd. Praha: Ústav T. G. Masaryka, 1995. 354 s. ISBN 80901971-0-8.
- Seddon, D. 1987. Morocco and the Western Sahara. *Review of African Political Economy*. Taylor & Francis, Ltd.
- Springerová, P. 2005. Západní Sahara – příběh neukončené dekolonizace [online]. Dostupné z: <http://fhs.uhk.cz/ibero/texty/pdf/KIAS027.pdf>
- Springerová, P., Kudynová, M., Polcerová L. 2012. Západní Sahara - zapomenutý konflikt. V Olomouci: Periplum, Studie a analýzy (Periplum). ISBN 978-80-86624-60-0.
- Šmíd, T. 2010. Vybrané konflikty o zdroje a suroviny. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. ISBN 978-80-210-5351-9.
- Šmíd, T. 2016. Zapomenuté konflikty. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-390-5.
- Zoubir, Yahia H. 2001. The Third Way in Western Sahara: Realpolitik vs. International Legality. *Nacion Arabe* 15 (45), s. 73-74

Dokumenty OSN

1. Charta Organizace spojených národů, 1945
2. Zpráva ad hoc výboru o situaci s ohledem na provádění Deklarace o poskytnutí nezávislosti koloniálním zemím a národům A/10023/Rev 1 (1977)
3. Rezoluce Zvláštního výboru pro politické otázky a otázky dekolonizace 3458 (1975)

4. Rezoluce Valného shromáždění A/RES/3382/30 (1975)
5. Rezoluce Valného shromáždění A/RES/34/37 (1979)
6. Rezoluce Valného shromáždění A/RES/35/19 (1980)
7. Rezoluce Valného shromáždění A/RES/38/40 (1983)
8. Rezoluce Valného shromáždění A/RES/40/5 (1985)
9. Rezoluce Rady bezpečnosti 725 OSN (1991)
10. Rezoluce Rady bezpečnosti 1541 (2004)
11. Rezoluce Rady bezpečnosti 1783(2007)
12. Rezoluce Rady bezpečnosti 1979 (2011)
13. Zpráva Generálního tajemníka S/21360 předložena Radě bezpečnosti OSN (18. června 1990)
14. Zpráva Generálního tajemníka S/22464 předložena Radě bezpečnosti OSN (19. dubna 1991)
15. Zpráva Generálního tajemníka S/23662 předložena Radě bezpečnosti OSN (28. února 1992)
16. Zpráva Generálního tajemníka S/26185 předložena Radě bezpečnosti OSN (28. Července 1993)
17. Zpráva Generálního tajemníka S/23299 předložena Radě bezpečnosti OSN (19. prosince 1991)
18. Zpráva Generálního tajemníka S/26797 předložena Radě bezpečnosti OSN (24. listopadu 1993)
19. Zpráva Generálního tajemníka S/1994/283 předložena Radě bezpečnosti OSN (10. března 1994)
20. Zpráva Generálního tajemníka S/1997/166 předložena Radě bezpečnosti OSN (27. února 1997)
21. Zpráva Generálního tajemníka S/2002/178 předložena Radě bezpečnosti OSN (19. února 2002)
22. Zpráva Generálního tajemníka S/2001/398 předložena Radě bezpečnosti OSN (24. dubna 2001)
23. Zpráva Generálního tajemníka S/2001/613 předložena Radě bezpečnosti OSN (20. června 2001)
24. Zpráva Generálního tajemníka S/2003/565 předložena Radě bezpečnosti OSN (23. května 2003)
25. Zpráva Generálního tajemníka S/2003/1016 předložena Radě bezpečnosti OSN (16. října 2003)
26. Zpráva Generálního tajemníka S/2006/249 předložena Radě bezpečnosti OSN (19. dubna 2006)
27. Zpráva Generálního tajemníka S/2007/20 předložena Radě bezpečnosti OSN (13. dubna 2007)

Zpráva generálního tajemníka S/2008/45 „o stavu a pokroku jednání o Západní Saharě“ předložena Radě bezpečnosti OSN (25. ledna 2008)